

คู่มือการปฏิบัติงาน
การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงานรัฐทุกแห่ง โดยมีฝ่ายนิติการหรือฝ่ายกฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีกระบวนการขั้นตอนเกี่ยวกับการสอบสวน พิจารณา วินิจฉัยหาผู้ที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับหน่วยงาน ผู้จัดทำเห็นว่า ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเป็นขั้นตอนที่อำนวยความสะดวกมากที่สุด จึงเป็นงานที่มีความสำคัญ หากผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ อาจส่งผลกระทบต่อการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับความยุติธรรม ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงสมควรจัดทำ เรื่อง การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการผู้ปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบทางละเมิดและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางหรือเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ อันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่ตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมกับเจ้าหน้าที่

การจัดทำคู่มือเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้ของนายนิวัฒน์ พัฒนิบูลย์ และนายจิรพันธ์ ภูครองเพชร ที่ให้คำปรึกษา ขอบพระคุณกองการเจ้าหน้าที่ กลุ่มงานนิติการ ที่ให้โอกาสในการเรียนรู้งานด้านกฎหมายต่างๆ ทำให้ผู้จัดทำมีประสบการณ์ในการทำงาน มีเข้าใจถึงกฎหมายต่างๆ และรับรู้สภาพปัญหาในการทำงาน ทำให้ผู้จัดทำนำความรู้นี้ไปวิเคราะห์ได้อย่างเป็นนัยอย่างดี ขอบพระคุณกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่จัดอบรมหัวข้อการวิจัยและการทำคู่มือต่างๆ ให้กับผู้จัดทำ ทำให้ผู้จัดทำมีความเข้าใจในการจัดทำคู่มือครั้งนี้ ขอบคุณเพื่อนร่วมงานในกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่คอยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือข้อมูลและให้ความคิดเห็นประกอบในการจัดทำคู่มือในครั้งนี้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก และขอบคุณสำนักวิทยบริการ ที่เป็นแหล่งค้นคว้าและอนุเคราะห์ให้ยืมหนังสือในการหาข้อมูล กราบขอบพระคุณคุณยาย บิดามารดา ที่ให้การสนับสนุนในทุกด้าน และเป็นกำลังใจที่สำคัญต่อผู้จัดทำจวบจนมีวันนี้

หากการทำคู่มือนี้มีคุณค่าอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและการศึกษาแก่ผู้ที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ข้าพเจ้าขอกราบมอบกตเวทิตาคุณแต่คุณยาย บิดา มารดา บุคลากรกองการเจ้าหน้าที่ และผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่ผู้ศึกษาเคยได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกสถาบัน หากมีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้จัดทำขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

กองการเจ้าหน้าที่

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขต.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	2
บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ.....	4
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่ง.....	4
ลักษณะงานที่ปฏิบัติ.....	5
โครงสร้างการบริหารจัดการของกองการเจ้าหน้าที่.....	9
บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข.....	17
หลักเกณฑ์การปฏิบัติงาน.....	17
วิธีการปฏิบัติงาน.....	24
สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการปฏิบัติงาน.....	30
ข้อสังเกตในการปฏิบัติงาน.....	33
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง.....	35
บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน.....	42
แผนปฏิบัติงาน.....	42
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน.....	44
วิธีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน.....	57
จรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน.....	58
บทที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขและพัฒนางาน.....	59
ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน.....	59
แนวทางในการแก้ไข.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม.....	65

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	67
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเอกสาร.....	68
ภาคผนวก ข กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	83
ภาคผนวก ค เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้อง.....	97

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ มีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้อง 4 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กับ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง ละเมิด

โดย พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งกำหนดขอบเขตความรับผิดของเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนและเป็นธรรมมากขึ้น กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่สุจริตและมีความซื่อสัตย์เพียรก็อาจตัดสินใจผิดพลาดหรือประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลละเมิดและต้องรับผิดโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความรับผิดดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมากตามขนาดการบริหารและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ นอกจากนั้นเงินเดือนที่เจ้าหน้าที่ได้รับอยู่ไม่อาจทำให้เป็นสัดส่วนกับความรับผิดได้ เพราะการกำหนดเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นไปตามความเหมาะสม แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีขอบเขตที่กว้างขวางและอาจก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมากก็ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ตัดสินใจดำเนินงานต่างๆเต็มที่ไต่ยาก และอาจมีแนวโน้มไปในทางที่ไม่ยอมตัดสินใจหรือใช้เวลาตัดสินใจนานเพื่อป้องกันความรับผิดชอบอันจะทำให้การดำเนินงานต่างๆของราชการต้องล่าช้าออกไปและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพื่อเป็นการปลดเปลื้องความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทให้หลุดพ้นจากความรับผิดทางแพ่ง อันเกิดจากการทำให้เกิดความเสียหายกับทรัพย์สินของทางราชการหรือความเสียหายที่ตนก่อให้เกิดกับบุคคลภายนอกในการปฏิบัติหน้าที่นั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ส่วนขั้นตอน การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จะมีขั้นตอนกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ดังนี้ เมื่อเกิดความเสียหายกับหน่วยงานของรัฐและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ให้หัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจะเป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด ให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีสิทธิชี้แจงแสดงพยานหลักฐาน แล้วพิจารณาว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ แล้วเสนอความเห็นต่อผู้แต่งตั้ง ผู้สั่งแต่งตั้งจะส่งสำนวนการสอบสวนไปยังกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบกระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางจะเป็นผู้พิจารณาสำนวนการสอบสวนโดยต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความ 2 ปี สิ้นสุดไม่น้อยกว่า 6 เดือน เมื่อกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานทราบ หน่วยงานของรัฐจะต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

โดยที่ ขั้นตอนที่สำคัญสุดของการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ คือ การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ซึ่งเป็นการดำเนินการของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะเป็นผู้ที่จะต้องรวบรวม

พยานหลักฐานทั้งหมด ให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีสิทธิชี้แจงแสดงพยานหลักฐาน แล้วพิจารณาว่า ความเสียหายเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ อันเป็นต้นทางของความยุติธรรม หากขั้นตอนนี้ ไม่ยุติธรรมก็จะส่งผลให้คำสั่งเรียกให้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทนอันเป็นขั้นตอนปลายทางไม่ยุติธรรมไปด้วย ดังนั้น ผู้จัดทำจึงเห็นว่ามี ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดทำคู่มือเล่มนี้ เพื่อมาถ่ายทอดองค์ความรู้ วิธีปฏิบัติงานให้กับบุคลากรผู้เข้าปฏิบัติงานใหม่และบุคลากรภายในหน่วยงานต่างๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดได้อย่างถูกต้อง และมีข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุดพร้อมทั้งได้เสนอปัญหาการปฏิบัติงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง และให้ความเป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่อันจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่ตราขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ วิธีปฏิบัติงานให้กับบุคลากรผู้เข้าปฏิบัติงานใหม่ และบุคลากรภายในหน่วยงานต่างๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดได้อย่างถูกต้อง และผิดพลาดน้อยที่สุด
2. เพื่อสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
3. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กับส่วนราชการอื่นๆ ได้รับทราบ

ขอบเขต

คู่มือการปฏิบัติงาน เรื่อง การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ มีเนื้อหาครอบคลุมถึงพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องละเมิด รวมทั้งประกาศกระทรวงการคลังที่เกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด และหนังสือแจ้งเวียนของทางราชการเกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

เจ้าหน้าที่¹ หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด

¹ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

หน่วยงานของรัฐ² หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการ³ หมายความว่า คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

ผู้แต่งตั้ง⁴ หมายความว่า ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

ความเสียหาย⁵ หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดอย่างใด ๆ แต่ไม่รวมถึงการออกคำสั่งหรือกฎ

ละเมิด⁶ หมายความว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหาย แก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

กระทำโดยจงใจ⁷ คือ กระทำโดยรู้สำนึกถึงการกระทำของตนว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีการกระทำโดยจงใจมีความหมายกว้างกว่าการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง

การกระทำโดยประมาท⁸ ได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง⁹ หมายถึง การกระทำโดยมิได้เจตนา แต่เป็นการกระทำซึ่งบุคคลพึงคาดหมายได้ว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และหากใช้ความระมัดระวังแม้เพียงเล็กน้อยก็อาจป้องกันมิให้เกิดความเสียหายได้ แต่กลับมิได้ใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นเลย

² มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

³ ข้อ 4 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

⁴ ข้อ 4 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

⁵ ข้อ 4 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

⁶ มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁷ มาตรา 59 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา

⁸ มาตรา 59 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

⁹ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 10/2552

บทที่ 2 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่ง

กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มีหน้าที่บริการและบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ของทางราชการ นับตั้งแต่การสรรหาบุคคล การบรรจุและแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การโอน การย้าย การเปลี่ยนตำแหน่ง การศึกษา การพัฒนาและฝึกอบรม ทุนการศึกษา คูงาน การเดินทางไปราชการต่างประเทศ การรักษาวินัย สวัสดิการ การลาออกจากราชการ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศบุคลากร การจัดเก็บประวัติ การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตลอดจนการเกษียณอายุราชการ ดังนี้

1. กลุ่มงานบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารบุคคล ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง และการลาออก การเลื่อนระดับตำแหน่งสูงขึ้น การประเมินผลการปฏิบัติงาน งานวินัยและรักษาวินัย การกำหนดตำแหน่ง เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน การเงินและบัญชี การพัฒนาและฝึกอบรม ศึกษา วิเคราะห์ การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลในมหาวิทยาลัย

2. กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสารสนเทศบุคลากร ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษา และแก้ไขรายละเอียดในทะเบียนประวัติ รวมทั้งตรวจสอบคุณสมบัติ การปรับปรุงดี เพิ่มวุฒิ การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สวัสดิการ การจัดเก็บประวัติ บัตรบุคลากร หนังสือรับรองตัวบุคคล การเปลี่ยนตำแหน่งและระดับตำแหน่ง งบประมาณการจ้าง และสัญญาจ้าง ตลอดจนการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อการบริหารและการบริการ

3. กลุ่มงานนิติการ ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ ด้านนิติการและวินัย เพื่อพัฒนามาตรฐานงานกฎหมาย การดำเนินคดี ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคลากร การอุทธรณ์และร้องทุกข์ การตรวจสอบข้อกฎหมาย ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย

4. งานบริหารงานทั่วไป ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสารบรรณ งานธุรการ งานการเงิน งานพัสดุและงานเลขานุการ ของกองการเจ้าหน้าที่ให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎเกณฑ์และแบบแผนของทางราชการ

¹⁰กองการเจ้าหน้าที่ ได้มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรในหน่วยงาน โดยนางสาวอนุชา วิชัย ตำแหน่งนิติกรปฏิบัติการ กลุ่มงานนิติการ มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบปฏิบัติงาน¹¹ ทางกฎหมาย ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจและปรับยกร่าง

¹⁰ รุติพร พลสุภาพ, คู่มือปฏิบัติงาน การดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

¹¹ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ ศธ 0509(2)/ว 1430 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน, 2553.

กฎหมายและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและวิจัยกฎหมาย การให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย การร่างสัญญาและการบริหารสัญญา การดำเนินการทางวินัย การทำสำนวนการไต่สวนสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการสืบสวนจากการร้องเรียน ร้องทุกข์การตรวจสอบหรือการสืบสวน และการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด การดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง คดีในศาลปกครอง คดีในศาลรัฐธรรมนูญ หรือคดีอื่น การดำเนินคดีอาญา การพิจารณาและตรวจสอบคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง การเผยแพร่ให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ลักษณะงานที่ปฏิบัติของตำแหน่งนิติกรปฏิบัติการ¹² คือ ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการในการทำงาน ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานด้านนิติการภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงาน

1.1. การตรวจและปรับร่างกฎหมาย

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการศึกษารวบรวมปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการด้านกฎหมายของหน่วยงาน ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องและเอกสารหลักฐานต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ ปรับ ตรวจหรือร่างกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ กฎ รวมทั้งงานศึกษา วิเคราะห์ กลั่นกรอง ตรวจและปรับแก้กฎหมายหรือกฎ เพื่อเสนอหรือปฏิบัติตามมติคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณากฎหมายหรือกฎ

ลักษณะงานนี้อาจจะจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) กระบวนการที่ไม่ต้องผ่านการพิจารณาขององค์กรภายนอก ส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายในระดับประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ โดยไม่มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะซึ่งเมื่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต้นเรื่องร่างเสร็จ และผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานนั้นตามที่กฎหมายกำหนดลงนามให้ความเห็นชอบแล้ว ก็สามารถประกาศใช้ได้ทันที

1.2 การพัฒนาและวิจัยกฎหมาย

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการค้นคว้า หาข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเปรียบเทียบกับหลัก แนวความคิด และบทบัญญัติของกฎหมายภายในประเทศ หรือกฎหมายต่างประเทศ หรือกฎหมายระหว่างประเทศตามแผนงาน /โครงการที่หน่วยงานกำหนดในการพัฒนาทางด้านกฎหมาย

1.3 การให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรากฎหมาย การตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย

¹² หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, เรื่องเดียวกัน หน้า 4.

หรือการอื่นใดในทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติราชการ และมีผลกระทบต่อ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพอื่นใดในทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติราชการ และมีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของเจ้าหน้าที่และประชาชน โดยอาจแบ่งแยกงานด้านการให้ คำปรึกษานี้ได้ 3 ลักษณะงานย่อย คือ

1) งานด้านให้คำปรึกษา หมายถึง งานให้ความเห็นทางกฎหมาย ให้คำปรึกษา แนะนำตอบข้อหารือทางด้านกฎหมายของส่วนราชการที่ต้องใช้ความรู้ทางวิชาการด้านกฎหมายใน ระดับสูงขึ้น

2) งานที่ปรึกษากฎหมาย หมายถึง งานให้คำปรึกษาแนะนำหรือเสนอแนะ ทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับวินิจฉัย ตีความหรือยกร่าง ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายของส่วนราชการระดับ กรมและกระทรวงที่ต้องใช้ความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทางวิชาการกฎหมายสูงมากเป็นพิเศษ

3) งานบันทึก สรุป วิเคราะห์และเสนอความเห็นทางกฎหมาย หรือความเห็น เกี่ยวกับร่างกฎหมายหรือกฎต่อคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจหรือวินิจฉัยชี้ขาด ทางกฎหมาย งานบันทึก สรุป วิเคราะห์และเสนอความเห็นทางกฎหมาย หรือความเห็นเกี่ยวกับร่าง กฎหมายหรือกฎต่อคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจหรือวินิจฉัยชี้ขาดทาง กฎหมาย

1.4 การร่างสัญญาและการบริหารสัญญา

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมข้อเท็จจริง เอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการร่างและการบริหารสัญญาต่างๆ ของหน่วยงานทั้งสัญญา ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยผู้ปฏิบัติงานต้องพิจารณา ร่าง ตรวจสอบแก้ไข และแปล (กรณีสัญญา เป็นภาษาต่างประเทศ) สัญญาที่หน่วยงานของตนเป็นคู่สัญญาให้ถูกต้องตามกฎหมายทุกฉบับที่ เกี่ยวข้องตามลักษณะของสัญญานั้น ทั้งนี้เพื่อปกป้องประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ และป้องกันมิให้ ราชการต้องเสียเปรียบ ซึ่งงานในการร่างสัญญาและการบริหารสัญญา อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1) งานยกร่างนิติกรรมสัญญา คือ การยกร่างสัญญาทั้งหมดหรือบางส่วนรวมถึงนิติ กรรมหรือเอกสารทางกฎหมาย

2) งานตรวจร่างสัญญา คือการตรวจร่างสัญญาซึ่งเป็นไปตามตัวอย่างสัญญาที่ คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุกำหนดหรือมีการแก้ไขเล็กน้อย ซึ่งไม่ต้องส่งให้สำนักงานอัยการสูงสุด ตรวจพิจารณา

3) งานบริหารสัญญา ผู้ปฏิบัติงานต้องบริหารสัญญาที่หน่วยงานของตนเป็น คู่สัญญา รวมถึง การดำเนินการทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญานั้น เช่น การพิจารณาเสนอ ความเห็นเกี่ยวกับการต่ออายุสัญญา การบอกเลิกสัญญาและการเรียกให้ธนาคารนำหลักประกันการ ปฏิบัติตามสัญญาส่งมอบให้กับทางราชการ เป็นต้น

1.5 การดำเนินการทางวินัย

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการหลายประการที่เกี่ยวข้องกับวินัย การรักษา วินัยและการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ หรือพนักงานใน สถาบันอุดมศึกษาประจำส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐแล้วแต่กรณี เช่น การพิจารณาข้อร้องเรียน

ข้อกล่าวหา บัตรสนเท่ห์การตั้งเรื่องกล่าวหา การสืบสวน การสอบสวนทางวินัย การพิจารณาความผิด และการกำหนดโทษ การสั่งพักราชการ หรือการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนและการลงโทษข้าราชการที่กระทำผิดวินัย รวมทั้ง การสั่งให้ข้าราชการที่ย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่อง หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือการสั่งให้ข้าราชการที่มีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและผลการสอบสวนไม่ได้ ความแน่ชัดพอที่จะสั่งลงโทษถึงออกจากราชการแต่มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ออกจากราชการเป็นต้น เพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชาหรือองค์คณะบุคคลที่มีในการลงโทษหรือสั่งให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการต่อไป

นอกจากนั้น ผู้ปฏิบัติงานนี้ยังต้องดำเนินการวางแผนและกำหนดโครงการพัฒนางานวินัย การเผยแพร่และให้ความรู้ด้านวินัย การเสริมสร้างวินัย จริยธรรม และจรรยาข้าราชการตามที่ส่วนราชการกำหนด อีกทั้ง ต้องติดตาม ประเมินผล การดำเนินการตามนโยบาย มาตรการในการเสริมสร้างและพัฒนามาตรฐานการดำเนินการทางวินัยและติดตามและประเมินผลพฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ หรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาประจำส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐภายหลังการถูกลงโทษทางวินัยแล้วแต่กรณีด้วย

1.6 การทำสำนวนการไต่สวน สำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการสืบสวนจากการร้องเรียน ร้องทุกข์การตรวจสอบหรือการสืบสวน สอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด และการสอบสวน

เป็นงานทำสำนวนการไต่สวน สำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการสืบสวนที่มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเป็นเจ้าพนักงานและบัญญัติให้มีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียน การรับเรื่องร้องทุกข์ การตรวจสอบหรือไต่สวน การสืบสวน และการสอบสวนอย่างแจ่มชัด

1.7 การดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง คดีในศาลปกครอง คดีในศาลรัฐธรรมนูญ หรือคดีอื่น การดำเนินคดีอาญา

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการแทนรัฐและหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นโจทก์และจำเลยในคดีอาญา โดยเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินคดีเองหรือเพื่อประสานงานกับพนักงานอัยการสำหรับกรณีคดี แพ่ง ต้องได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีในศาลแทนรัฐหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นโจทก์หรือจำเลย เนื่องจากกระทำไปตามอำนาจหน้าที่ หรือเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน หรือเพื่อทำคำฟ้อง คำให้การคำอุทธรณ์ หรือฎีกาเอง หรือเพื่อประสานงานกับพนักงานอัยการ หรือทนายความ เพื่อดำเนินการดังกล่าว นอกจากการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาในศาลยุติธรรมแล้ว ยังหมายรวมถึงการดำเนินคดีปกครองในศาลปกครอง คดีในศาลรัฐธรรมนูญและศาลอื่นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลนั้นๆ ด้วย

1.8 การพิจารณาและตรวจสอบคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบ กลั่นกรองและให้ความเห็นในเรื่องกฎหมาย กฎ พยาน หลักฐาน ข้อเท็จจริงในคำอุทธรณ์ เพื่อเสนอแก่คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำอุทธรณ์นั้น นอกจากนั้น

ผู้ปฏิบัติงานนี้ยังต้องดำเนินการศึกษาพัฒนาระบบงานอุทธรณ์ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและมาตรฐานการดำเนินการเกี่ยวกับงานอุทธรณ์ จัดทำสรุปจำแนกคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้คำปรึกษา แนะนำ ตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับงานอุทธรณ์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไปด้วย

1.9 การเผยแพร่ให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย

เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการเผยแพร่ให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย และกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันและที่กำลังจะประกาศใช้บังคับ ซึ่งรวมถึงงานในการจัดการประชุมและการสัมมนาทางด้านกฎหมายภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อผลในการปฏิบัติราชการที่มีประสิทธิภาพ การประสานงานทางราชการ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎหมายแก่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างภายในและภายนอกหน่วยงาน และภาคเอกชน โดยจะต้องมีการจัดทำเอกสาร บทความหรือหนังสือให้ความรู้ จัดทำฐานข้อมูลทางกฎหมายและกฎหมายให้ทันสมัยอยู่เสมอและใช้ได้ง่าย หรือเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมายดังกล่าวด้วยตนเอง

1.10 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในการรวบรวมเงินให้พอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธียึดหรืออายัดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากนั้น ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกไปจากทรัพย์สินนั้นด้วย เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจจัดการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างนั้น และให้มีอำนาจขยับยั้งสิ่งของออกจากสิ่งปลูกสร้างที่มีการรื้อถอนด้วยตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายฉบับนี้บัญญัติลักษณะงานนั้นให้หมายความรวมถึงการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ตามคำสั่งศาล การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือนิติบุคคลในฐานะผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งศาล การวางทรัพย์ การประเมินราคาทรัพย์สิน การดำเนินการยึด อายัด จำหน่ายทรัพย์สินเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีให้ประชาชนได้เข้าใจ ตลอดจนทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและการประนอมหนี้ รวมถึงการบังคับคดีตามกฎหมายอื่น นอกจากนี้ยังให้หมายรวมถึง การบังคับคดีปกครองตามกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีการพิจารณาคดีปกครองด้วย

1.11 การดำเนินมาตรการทางการปกครอง

เป็นการเตรียมคำสั่งทางปกครอง การพิจารณาคำสั่งทางปกครอง การออกคำสั่งทางปกครอง การแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครอง การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง และหมายความรวมถึงพิจารณาดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือพระราชบัญญัติเฉพาะที่มีบทบัญญัติกำหนดมาตรการบังคับทางปกครอง

2. ด้านการวางแผน

วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ ร่วมวางแผนการทำงานของหน่วยงานหรือโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

3. ด้านการประสานงาน

3.1 ประสานการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานหรือหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้

3.2 ชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ด้านการบริการ

4.1 ให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้น เผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ ทางด้านกฎหมาย รวมทั้งต่อปัญหาและชี้แจงเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูลความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์

4.2 จัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น และให้บริการข้อมูลทางวิชาการ เกี่ยวกับข้อกฎหมาย เพื่อให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน นักศึกษา ตลอดจนผู้รับบริการ ได้รับทราบข้อมูลและความรู้ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ สอดคล้อง และสนับสนุนภารกิจของหน่วยงาน และใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย แผนงาน หลักเกณฑ์ มาตรการต่างๆ¹³

โครงสร้างการบริหารจัดการของกองการเจ้าหน้าที่¹⁴

กองการเจ้าหน้าที่ เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานอธิการบดี ได้รับการแบ่งส่วนราชการ มีฐานะเป็นกอง ตามประกาศการแบ่งส่วนราชการภายในโดยสภามหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มงาน ดังนี้

1. กลุ่มงานบริหารทรัพยากรมนุษย์
2. กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสารสนเทศบุคลากร
3. กลุ่มงานนิติการและวินัย

ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2553 สภามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ประกาศการแบ่งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยให้กองการเจ้าหน้าที่เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานอธิการบดี ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มงาน ดังนี้

1. กลุ่มงานบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสารสนเทศบุคลากร
3. กลุ่มงานนิติการ

โดยแต่เดิมกองการเจ้าหน้าที่ถือกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคามซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2511 ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม ในขณะนั้นงานการเจ้าหน้าที่สังกัดอยู่ในกองธุรการ วิทยาเขตมหาสารคาม สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ต่อมา เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2537 มหาวิทยาลัยได้แยกตัวออกมาเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศโดยตั้งเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม งานการเจ้าหน้าที่สังกัดกองกลาง สำนักงานอธิการบดี มีหน้าที่บริการและบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้เป็นไปตาม

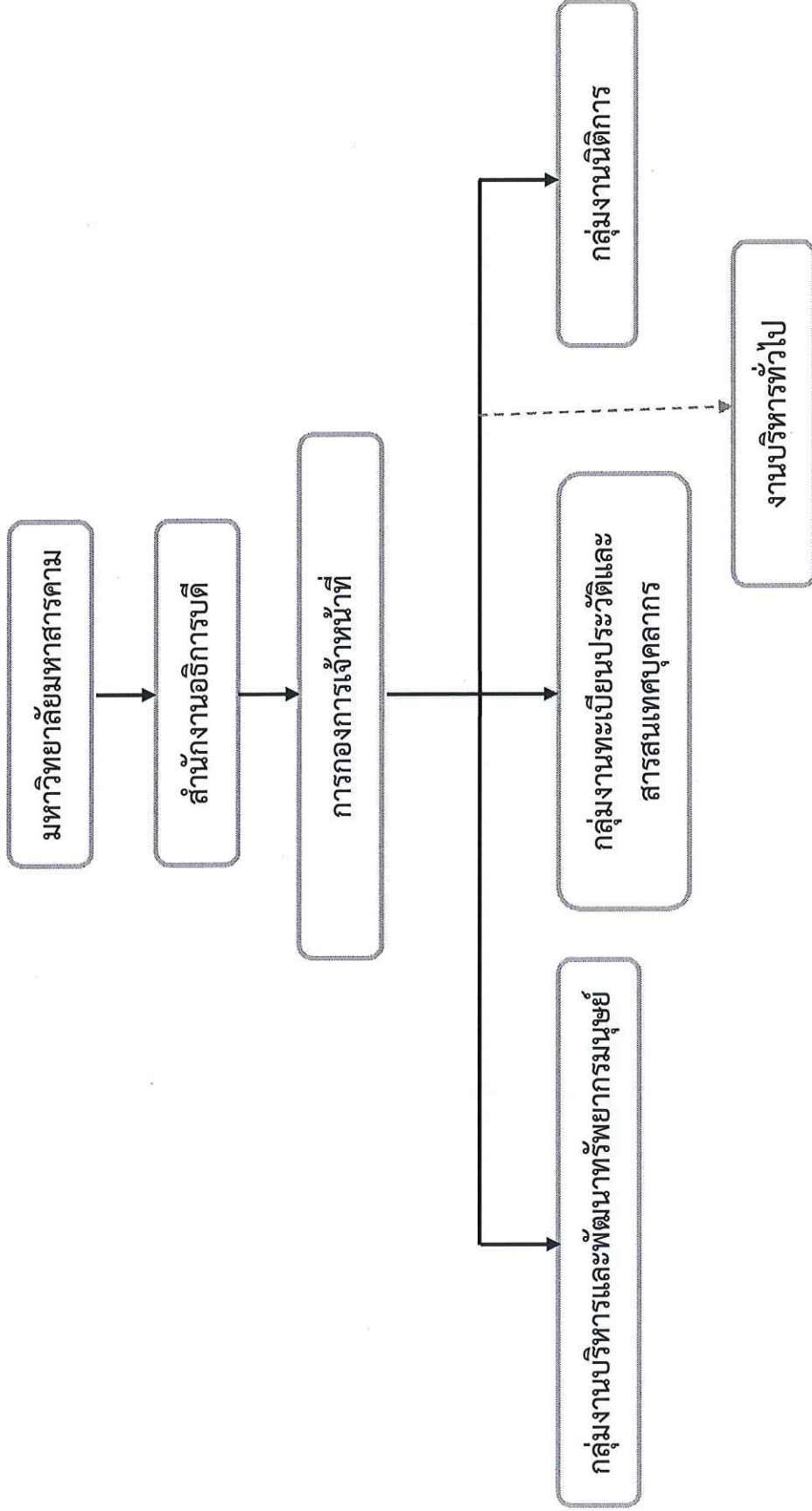
¹³ คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ 4753/2561 เรื่อง การมอบหมายงานของบุคลากรสังกัดกองการเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561.

¹⁴ กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. โครงสร้างกองการเจ้าหน้าที่. 2562. <<http://pd.msu.ac.th/>>. 14 สิงหาคม 2562.

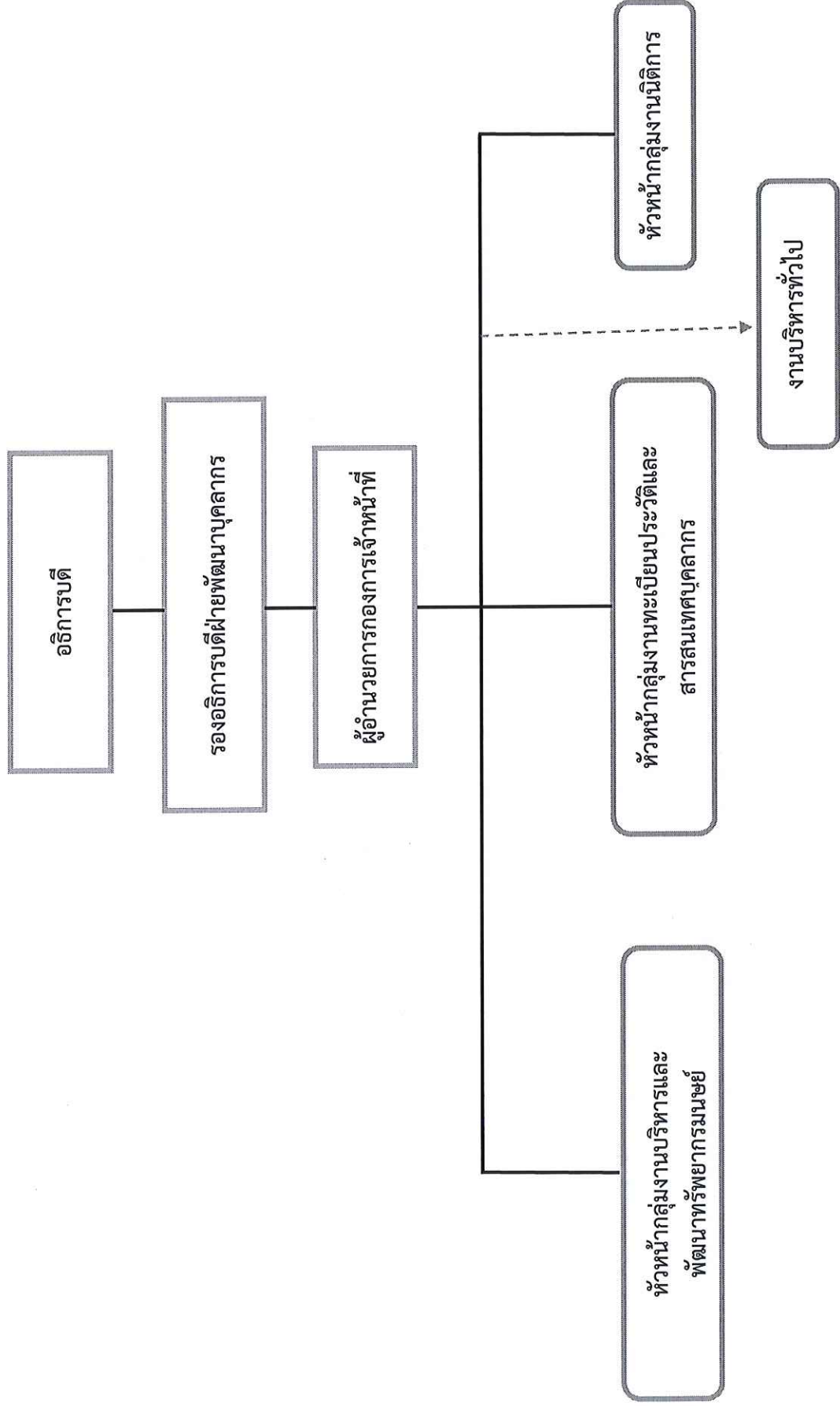
กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ของทางราชการ นับตั้งแต่การสรรหาบุคคล การบรรจุและแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การโอน การย้าย การเปลี่ยนตำแหน่ง การศึกษา การพัฒนาและฝึกอบรม ทุนการศึกษา ดุจงาน การเดินทางไปราชการต่างประเทศ การรักษาวินัย สวัสดิการ การลาออกจากราชการ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศบุคลากร การจัดเก็บประวัติ การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตลอดจนการเกษียณอายุราชการ โดยมีโครงสร้าง และหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้¹⁵

¹⁵ กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

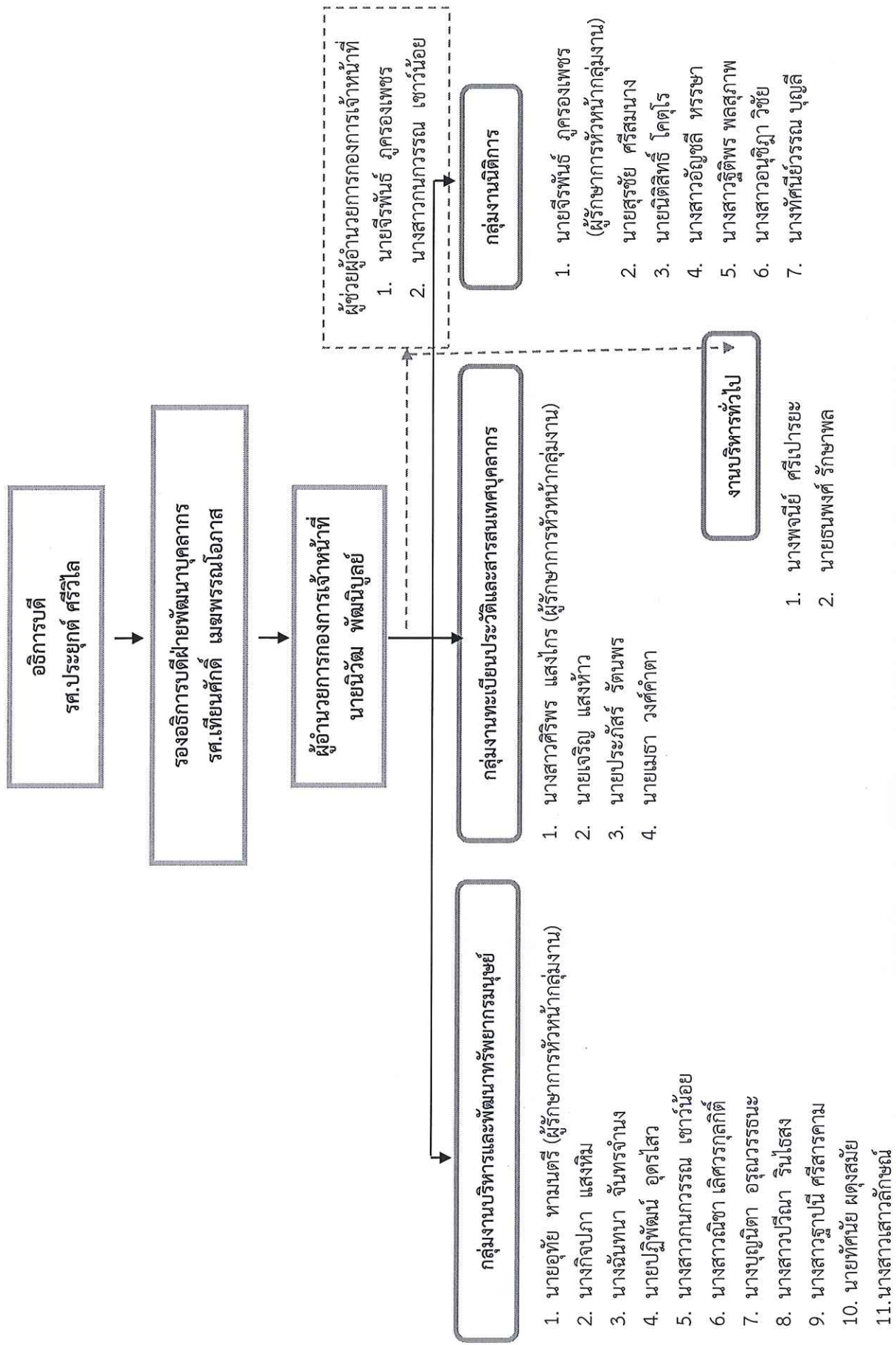
โครงสร้างหน่วยงาน กองการเจ้าหน้าที่



โครงสร้างการบริหาร กองการเจ้าหน้าที่



โครงสร้างการปฏิบัติงานกองการเจ้าหน้าที่



บุคลากรกองการเจ้าหน้าที่

1. รายชื่อบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ประเภท	วุฒิการศึกษา
ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่			
นายนิวัฒน์ พัฒนิบูลย์	บุคลากรชำนาญการพิเศษ	ข้าราชการ	ศศ.บ. การจัดการทั่วไป (แขนงวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ) รป.ม. (นโยบายสาธารณะ)
กลุ่มงานบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์			
นายอุทัย หามนตรี (ผู้รักษาการในตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงาน)	บุคลากรชำนาญการพิเศษ	ข้าราชการ	ศศ.บ. การจัดการทั่วไป (แขนงวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ) กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
นางฉันทนา จันทรวงศ์	บุคลากรชำนาญการพิเศษ	ข้าราชการ	ค.บ. (ธุรกิจศึกษา) กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
นางกัญญา แสงหิม	บุคลากรชำนาญการพิเศษ	ข้าราชการ	ศศ.บ. (การจัดการ) กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
นายปฏิพัฒน์ อุดรไสว	บุคลากรชำนาญการ	พนักงาน	วท.บ. (สถิติประยุกต์) กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา)
นางสาวกนกวรรณ เขาวน้อย	บุคลากรชำนาญการ	พนักงาน	วท.บ. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) ร.ม. (การเมืองการปกครอง)
นางบุญนิดา อรุณวรรณนะ	บุคลากรปฏิบัติการ	พนักงาน	กศ.บ. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา)
นางสาวณิชา เลิศวรกุลกิติ์	บุคลากรปฏิบัติการ	พนักงาน	บธ.บ. (การจัดการทั่วไป) กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)
นางสาวปวีณา รินไธสง	บุคลากรชำนาญการ	พนักงาน	ศศ.บ. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) รป.ม. (นโยบายสาธารณะ)
นายทัศนัย ผดุงสมัย	บุคลากรปฏิบัติการ	พนักงาน	ร.บ. (บริหารรัฐกิจและกิจการ สาธารณะ)
นางสาวฐาปณี ศรีสารคาม	นักวิชาการเงินและ บัญชีปฏิบัติการ	พนักงาน	บธ.บ. (การบัญชี)
นางสาวเสาวลักษณ์ รัตนบุตรา	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	ลูกจ้าง ชั่วคราว	ศศ.บ. (การท่องเที่ยวและ การโรงแรม)

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ประเภท	วุฒิการศึกษา
กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสารสนเทศบุคลากร			
นางสาวศิริพร แสงไกร (ผู้รักษาการในตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงาน)	บุคลากรชำนาญการ	พนักงาน	บธ.บ. (การเงินและการ ธนาคาร) บธ.ม. (บริหารธุรกิจ)
นายเจริญ แสงห้าว	บุคลากรปฏิบัติการ	พนักงาน	บธ.บ. (การจัดการ) กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)
นายประภัสร์ รัตนพร	บุคลากรปฏิบัติการ	พนักงาน	ค.บ. (คอมพิวเตอร์ศึกษา) กศ.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา)
นายเมธา วงศ์คำตา	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ	พนักงาน	วท.บ. (วิทยาการคอมพิวเตอร์)
กลุ่มงานนิติการ			
นายจිරพันธ์ ภูครองเพชร (ผู้รักษาการในตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงาน)	นิติกรชำนาญการ	ข้าราชการ	น.บ. (นิติศาสตร์) น.ม. (นิติศาสตร์)
นายนิติสิทธิ์ โคตุโร	นิติกรปฏิบัติการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์)
นายสุรชัย ศรีสมนาง	นิติกรปฏิบัติการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์) น.บ.ท. (เนติบัณฑิตไทย)
นางสาวอัญชลี ھرรรษา	นิติกรปฏิบัติการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์) น.ม. (นิติศาสตร์)
นางสาวจิตติพร พลสุภาพ	นิติกรชำนาญการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์) วท.บ. (วิทยาศาสตร์การแพทย์) น.ม. (นิติศาสตร์)
นางสาวอนุชญา วิชัย	นิติกรปฏิบัติการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์) น.บ.ท. (เนติบัณฑิตไทย) น.ม. (นิติศาสตร์)
นางทัศนีย์วรรณ บุญลี	นิติกรปฏิบัติการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์) น.ม. (นิติศาสตร์)
นางสาวศิริกาญจน์ คำชนะ	นิติกรปฏิบัติการ	พนักงาน	น.บ. (นิติศาสตร์)
นายอดิศักดิ์ จันทระประทักษ์	นิติกร	ลูกจ้าง ชั่วคราว	น.บ. (นิติศาสตร์)
งานบริหารทั่วไป			
นางพจนีย์ ศรีเปารยะ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ปฏิบัติการ	พนักงาน	บธ.บ. (การตลาด)
นายธนพงศ์ รักษาพล	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	ลูกจ้าง ชั่วคราว	ร.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์)

2. จำนวนบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่

ประเภท	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	รวม
ข้าราชการ	-	5	5
พนักงาน	7	12	19
ลูกจ้างชั่วคราว	3	-	3
รวม	10	17	27

บทที่ 3
หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข

หลักเกณฑ์การปฏิบัติงาน

หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานและเงื่อนไข จะมีด้วยกันหลายส่วน แต่ผู้จัดทำจะนำเสนอถึงหลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเป็นหลัก เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในเรื่องของความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เพราะเป็นกระบวนการเริ่มต้นที่วินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร และเป็นจำนวนเท่าใด

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจถึงหลักความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่อันจะทำให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ง่ายขึ้น ผู้จัดทำจึงขอกล่าวถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ให้ทราบ ดังนี้

สรุปหลักเกณฑ์และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539¹⁶ มีดังนี้

1. ความเบื้องต้น

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 คือ เพื่อสร้างหลักความรับผิดของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปอย่างเป็นเหตุเป็นผล (rational) กล่าวคือ ภาระหน้าที่เงินเดือน และความรับผิดของเจ้าหน้าที่นั้น รัฐต้องกำหนดให้ได้สัดส่วนกันอันจะสร้างความเป็นธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการใหม่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดแตกต่างไปจากที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากการละเมิดนั้นเจ้าหน้าที่ได้กระทำขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่

การละเมิดตามหลักเกณฑ์ใหม่นี้เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น หน่วยงานของรัฐจะรับภาระชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหายไปก่อน แต่หน่วยงานของรัฐจะมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่หรือไม่และเพียงใด จำต้องพิจารณาว่าละเมิดนั้นได้เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นหรือไม่ และแม้ว่าจะมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ก็อาจจะไล่เบี้ยได้ไม่เต็มจำนวน นอกจากนี้ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนก็จะใช้หลัก

¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. 2562. <<http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/outside16>>. 2562.

กฎหมายเรื่องลูกหนี้ร่วมตามกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบเนื่องมาจากการกระทำละเมิดต่อผู้เสียหายยังเป็นไปตามที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

- ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2539 เป็นต้นไป

- ใช้กับการละเมิดอันเนื่องมาจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

3. การกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่

การพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น และการละเมิดนั้นกระทำโดยเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

ก. การกระทำละเมิด

การกระทำละเมิดในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นไปตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น" ซึ่งแยกองค์ประกอบได้ดังนี้

(1) มีการกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น และ อยู่ในบังคับของจิตใจผู้กระทำ และรวมถึงการงดเว้นการกระทำที่ตนมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องกระทำ และการงดเว้นนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น

(2) โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ - โดยจงใจ หมายถึง รู้สำนึกถึงผลหรือความเสียหายจากการกระทำของตน

- โดยประมาทเลินเล่อ หมายถึง เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคล ในภาวะเช่นนั้นจำต้องมี โดยต้องเปรียบเทียบกับบุคคลที่ต้องมีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตาม ฐานะในสังคมเช่นเดียวกับผู้กระทำความเสียหาย

(3) โดยผิดกฎหมาย เป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (unlawful) และรวมความถึงการใช้อำนาจที่มีอยู่เกินส่วนหรือใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อกลับแก่งผู้อื่น

(4) เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น

- ความเสียหายนั้นจะเป็นความเสียหายที่เกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ แต่ต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอนไม่ว่าจะเกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันหรือจะเกิดขึ้นในอนาคตก็จะต้องเป็นความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

- ความเสียหายจะต้องเกิดจากผลโดยตรงของผู้กระทำด้วย

ข. โดยเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

การกระทำละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ต้องเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งการพิจารณาว่าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หรือไม่ มีองค์ประกอบ 2 ประการดังนี้

(1) กระทบการในฐานะเจ้าหน้าที่ มาตรา 4 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นิยาม "เจ้าหน้าที่" หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด ซึ่งมีความหมายโดยสรุปว่า บุคคลทุกประเภทที่ทำงานให้กับหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว กรรมการ หรือบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ เช่น บุคคลที่ต้องช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น เป็นเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ และเจ้าหน้าที่นี้ได้กระทำการตามที่ กฎหมายให้อำนาจไว้

นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว การกระทำในทางธุรการทั่วไป อาจจะไม่ มี กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้เป็นการชัดเจน แต่หน้าที่ดังกล่าวก็อาจเกิดจากระเบียบหรือข้อบังคับ หรือ คำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้

การกระทำหรือละเว้นการกระทำในหน้าที่ดังกล่าวมาข้างต้นหากเกิดความเสียหายก็ เป็น การกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น นายอำเภอขับรถราชการเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ระหว่างทางเกิด อุบัติเหตุทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย หรือเป็นเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบทรัพย์สินของทางราชการปล่อยปละละเลยไม่ดูแลรักษาให้ดี เป็นเหตุให้ทรัพย์สินดังกล่าวสูญหายหรือเสียหาย หรือ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ไม่ดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบเป็นเหตุให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริต ยักยอกเงินของหน่วยงาน พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่

(2) เจ้าหน้าที่นั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ นอกจากผู้กระทำละเมิดจะต้อง อยู่ในฐานะเจ้าหน้าที่แล้วผู้นั้นจำต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามที่ มาตรา 4 วรรคสาม ให้ความหมายไว้ว่า "หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่ เรียกชื่อ อย่างเป็นทางการและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้น โดย พระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย"

4. ความรับผิดเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่

เมื่อเกิดความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เยียวยาความเสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นต่อบุคคลภายนอกตามหลักเกณฑ์ที่ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติไว้ซึ่งตามหลักเกณฑ์นี้ผู้เสียหาย มีสิทธิที่จะเรียกให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวชดเชยได้ 2 วิธี คือ

ก. โดยฟ้องคดีต่อศาล

มาตรา 5 บัญญัติว่า "หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่ เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าว ได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ถือว่า กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง"

ถ้าผู้เสียหายเห็นว่า การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหาย สามารถฟ้องต่อศาลให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบในผลแห่งละเมิด ที่เกิดขึ้นได้ ในกรณีนี้จะฟ้องให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นส่วนตัวไม่ได้ เช่น เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทาน มิได้แจ้งให้

ราษฎรซึ่งอยู่ใต้เขื่อนทราบล่วงหน้าว่าจะทำการระบายน้ำอย่างมากออกจากเขื่อนและได้ ระบายน้ำ ออกมาก่อนให้เกิดความเสียหาย หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเข้ารีดถอนอาคารของเอกชนโดยความสำคัญผิด ตามตัวอย่างนี้ผู้เสียหายจะต้องฟ้องให้หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวให้ชดใช้ค่าสินไหม ทดแทน

แต่ถ้าการละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายต้องฟ้อง เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดโดยตรง จะฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบไม่ได้

¹⁸ เช่น เจ้าพนักงาน ตำรวจก่อเหตุวิวาทกับผู้เสียหาย และทำร้ายผู้เสียหายจนได้รับบาดเจ็บ โดยมี ข้อเท็จจริง ฟังได้ว่า แม้การกระทำดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่แต่มูลเหตุในการกระทำ ละเมิดเป็นเรื่องส่วนตัว เจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้นต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดเป็นการส่วนตัว

เมื่อผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดได้นำคดีฟ้องร้องต่อศาล ไม่ว่าจะฟ้องให้หน่วยงาน ของรัฐรับผิดชอบในการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือฟ้องเจ้าหน้าที่โดยตรงเนื่องจาก เห็นว่าเป็นการกระทำละเมิดที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่แต่ในระหว่างพิจารณาหน่วยงาน ของรัฐที่ถูกฟ้องหรือเจ้าหน้าที่ที่ถูกฟ้องเห็นว่า การกระทำละเมิดดังกล่าวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ อาจจะต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ บุคคลดังกล่าวอาจร้องขอต่อศาลให้เรียกเจ้าหน้าที่หรือ หน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี เข้าเป็นคู่ความในการดำเนินคดีนี้

ในกรณีที่มีได้มีการเรียกผู้ที่ต้องรับผิดชอบเข้ามาในคดี และศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุที่ ผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ต้องรับผิดชอบ ในกรณีเช่นนี้ มาตรา 2 ให้ขยายอายุความฟ้องคดีใหม่ออกไปได้ถึงหกเดือน นับแต่วันที่คำพิพากษาคดีเดิมนั้นถึงที่สุด

ข. โดยขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

มาตรา 11 มีหลักการสรุปได้ว่า กรณีที่ผู้เสียหายถูกกระทำละเมิดจากเจ้าหน้าที่ใน การปฏิบัติหน้าที่ นอกจากสิทธิที่ผู้เสียหายจะนำคดีฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิร้องขอให้ หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้โดยตรง เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับเรื่องแล้วจะต้องปฏิบัติ ตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

(1) ออกใบรับคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอ เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้เสียหายได้ยื่นคำขอวันและปีใด

(2) หน่วยงานของรัฐจะต้องรีบดำเนินการพิจารณาคำขอของผู้เสียหายโดยเร็วซึ่งขั้นตอน และวิธีการพิจารณาคำขอของผู้เสียหายนั้น เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์ การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยหน่วยงานของรัฐต้องพิจารณา ทุกขั้นตอนให้แล้วเสร็จอย่างช้าภายใน 150 วัน นับแต่รับคำขอจากผู้เสียหาย แต่ถ้าไม่อาจพิจารณาให้ เสร็จตามเวลาดังกล่าวหน่วยงานของรัฐอาจขอขยายเวลาการพิจารณาออกไปอีกได้ แต่รัฐมนตรีจะขยาย ให้ได้ไม่เกิน 180 วัน

¹⁸ มาตรา 6 บัญญัติว่า ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะ ฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

(3) ออกคำสั่งแจ้งผลการพิจารณา เมื่อหน่วยงานของรัฐที่ได้รับคำขอได้ดำเนินการพิจารณาคำขอตามหลักเกณฑ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ แล้วต้องจัดทำคำสั่งแจ้งให้ผู้เสียหายที่มีคำขอทราบ ซึ่งคำสั่งแจ้งผลการพิจารณาดังกล่าวต้องปฏิบัติตามแบบการจัดทำคำสั่งในทางปกครอง

(4) กรณีที่ผู้เสียหายไม่พอใจในผลการพิจารณา ผู้เสียหายสามารถนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาล ซึ่งจะเป็นศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมย่อมเป็นไปตามมาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

5. ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ จะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่หรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น หรือไปกระทำความละเมิดต่อบุคคลภายนอกและหน่วยงานของรัฐ ได้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทนไปแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้กระทำความละเมิดจะต้องรับผิดชอบในมูลละเมิดหรือไม่เพียงใด เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. กระทำความผิดนอกเหนือการปฏิบัติหน้าที่

กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐซึ่งไม่ใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น เจตนาทุจริตยกยอทรัพย์ของทางราชการ หรือเอารถของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวระหว่างนั้นเกิดอุบัติเหตุเป็นเหตุให้รถยนต์เสียหายหรือกระทำการใดๆ ให้ทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐเสียหายอันไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกับเอกชนกระทำความผิด

ข. กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่

กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลภายนอก และหน่วยงานของรัฐ ได้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทนแก่บุคคลภายนอกไปแล้ว หน่วยงานของรัฐจะมีสิทธิไล่เบี้ยหรือเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะกรณีที่การกระทำความผิดนั้น "การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง"¹⁹

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำความผิดในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐสิทธิไล่เบี้ยของหน่วยงานของรัฐเอากับเจ้าหน้าที่ของตนก็เป็นเช่นเดียวกันกับกรณีเจ้าหน้าที่กระทำ ละเมิดต่อบุคคลภายนอกในการปฏิบัติหน้าที่²⁰

¹⁹ มาตรา 8 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

²⁰ มาตรา 10 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำความผิดต่อหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ค. จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกจากเจ้าหน้าที่

เมื่อหน่วยงานของรัฐมีสิทธิไล่เบียด²¹ หรือมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน²²แล้ว ก็มีได้หมายความว่าหน่วยงานของรัฐจะมีสิทธิได้รับเงินคืนเต็มจำนวนความเสียหาย เพราะการกำหนดจำนวนเงินหรือความรับผิดชอบนั้นมาตรา 8 วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติไว้ว่า สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้ ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบ การดำเนินงานส่วนรวม หรือหากเห็นว่าความเสียหายดังกล่าวหน่วยงานของรัฐมีส่วนบกพร่องอยู่ด้วย ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย เช่น รถที่เจ้าหน้าที่นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมและมีการแจ้งซ่อมหลายครั้งแล้วแต่หน่วยงานของรัฐไม่มีงบประมาณจัดซ่อม ต่อมาเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ ซึ่งถ้าหากรถยนต์ดังกล่าว อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นคงไม่เสียหายร้ายแรงดังที่เกิดขึ้นความเสียหายที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบหน่วยงานของรัฐที่เสียหายจะต้องกำหนดโดยนำความบกพร่องของตนมา หักออกจากความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ด้วย

ง. มูลละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน

มาตรา 8 วรรคสี่ บัญญัติว่า "ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนมิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น" บทบัญญัตินี้เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นหลักการที่ไม่สมเหตุสมผล (rational) เพราะอาจเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่บางคน จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนสูงเกินกว่าส่วนของการกระทำของตนได้ เช่น ในกรณีที่ไม่สามารถ เรียกให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดรับผิดชอบได้ ภาวะการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็จะตกอยู่แก่เจ้าหน้าที่ที่เหลือ ดังนั้น พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับความเสียหายพิจารณากำหนดแบ่งความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละคน ว่าแต่ละคนควรจะต้องรับผิดชอบ ชดใช้เป็นเงินเท่าใด เมื่อเจ้าหน้าที่คนใดได้ชดใช้ส่วนของตนไปแล้วก็พ้นความรับผิดสำหรับ หลักเกณฑ์การพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดนั้น กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ พฤติกรรมเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ และหากต้องรับผิดชอบจะรับผิดชอบเป็นจำนวนเงินเท่าใด หรือหากต้องรับผิดชอบในมูลละเมิดหลายคนนั้นเจ้าหน้าที่แต่ละคนนั้นมี

²¹ มาตรา 4 บัญญัติว่า "หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

²² มาตรา 10 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ส่วนในความรับผิดชอบเท่าใด หลักเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

6. อายุความ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติอายุความในการไล่เบี่ยและใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลไว้ในมาตรา 9 และมาตรา 10 เป็นการเฉพาะแตกต่างจาก อายุความทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

ก. อายุความไล่เบี่ย

มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติอายุความในการใช้สิทธิไล่เบี่ยไว้ว่า "ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน ให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย" ซึ่งอาจแยกผู้ใช้สิทธิในการไล่เบี่ยได้ 2 ประการ ดังนี้

(1) เจ้าหน้าที่ใช้สิทธิไล่เบี่ย

เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิด ของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยการกระทำละเมิดไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไป เจ้าหน้าที่ดังกล่าว ก็ชอบที่จะได้รับชดใช้เงินจำนวนดังกล่าวคืนจากหน่วยงานของรัฐและหากเจ้าหน้าที่จะใช้สิทธิเรียกเงิน จำนวนดังกล่าวคืนจากหน่วยงานของรัฐก็ต้องดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ให้แก่ ผู้เสียหาย²³

(2) หน่วยงานของรัฐใช้สิทธิไล่เบี่ย

เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติหน้าที่แก่ผู้เสียหายไปแล้ว และปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ดังกล่าวกระทำละเมิด โดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และได้กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ตามมาตรา 8 แล้ว หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้เงินคืนได้โดยมีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐ ได้ชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย

ข. อายุความเรียกร้องของหน่วยงานของรัฐต่อเจ้าหน้าที่

มาตรา 10 บัญญัติอายุความในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลเรียก ให้ เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะการกระทำละเมิดดังกล่าวเจ้าหน้าที่กระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือนอกการปฏิบัติหน้าที่ก็ตาม โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) อายุความ 2 ปี

กรณีเกิดความเสียหายขึ้นและหน่วยงานของรัฐได้ตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงและหัวหน้า หน่วยงานของรัฐได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงแล้วได้วินิจฉัยว่า ความเสียหายที่

²³ มาตรา 9 บัญญัติว่า ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

เกิดขึ้นมีเจ้าหน้าที่รายหนึ่งหรือหลายรายจะต้องรับผิดชอบ กรณีนี้ก็ถือว่าในวันดังกล่าว เป็นวันที่หน่วยงานของรัฐ รู้ถึงการกระทำละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งสิทธิของหน่วยงานของรัฐ จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดที่มีกำหนดสองปีจะเริ่มขึ้นสาเหตุที่กฎหมายได้ กำหนดอายุความไว้ยาวกว่าอายุความละเมิดทั่วไปก็เนื่องจากหลังจากหน่วยงานของรัฐมีคำวินิจฉัยแล้ว หน่วยงานของรัฐจะต้องรายงานกระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาและมีความเห็นก่อนที่หน่วยงานของรัฐ จะดำเนินการเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ทันทีไม่ได้ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงต้องกำหนดอายุความ ให้ยาวกว่าอายุความละเมิดทั่วไป

(2) อายุความ 1 ปี

ถ้ากรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้วินิจฉัยว่าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ว่าเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากไม่เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ต่อมาได้ รายงานไปยังกระทรวงการคลัง และกระทรวงการคลังกลับเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้น อายุความที่หน่วยงานของรัฐจะใช้สิทธิฟ้องต่อศาลเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะมีเพียงหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

วิธีการปฏิบัติงาน

สำหรับวิธีปฏิบัติงานตามหลักความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จะกำหนดวิธีปฏิบัติงานทั้งหมดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539²⁴ ได้กำหนดวิธีปฏิบัติงานไว้ ดังนี้

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะความเสียหายจะเกิดแก่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในการที่จะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อหาตัวผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ จำนวนความเสียหาย และขั้นตอนการพิจารณาเพื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เอกชนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งระเบียบนี้ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการไว้เป็น 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติการดำเนินการกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

1. การรายงานความเสียหาย

ในกรณีที่ทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นเองหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือ

²⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

บุคคลภายนอก เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลทรัพย์สินหรือใช้ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องรายงานความเสียหายให้ผู้บังคับบัญชาตามสายงานของตนทราบ เมื่อผู้บังคับบัญชาทราบเรื่องก็ต้องรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานหรือบุคคลที่หัวหน้าหน่วยงานนั้นมอบหมาย

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานได้รับรายงานความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินของหน่วยงาน และเมื่อพิจารณาจากรายงานดังกล่าวแล้ว มีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ หัวหน้าหน่วยงานจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นทำการสอบสวน ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่ยอมตั้งคณะกรรมการฯ ภายในเวลาอันสมควรหรือแต่งตั้งคณะกรรมการฯ โดยไม่เหมาะสม ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจตาม

ข้อ 12 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ อาจแต่งตั้งคณะกรรมการฯ หรือเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่เป็นกรรมการแทนได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของหัวหน้าหน่วยงานได้ เป็นการป้องกันไม่ให้หัวหน้าหน่วยงานสมยอมกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอันจะทำให้ทางราชการได้รับความเสียหายได้ การกระทำละเมิดอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่ในสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น หรือเจ้าหน้าที่ของหลายหน่วยงานร่วมกันทำละเมิด ในกรณีนี้ให้หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับความเสียหายและหัวหน้าหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ได้ ตามข้อ 10 และข้อ 11 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ซึ่งจำนวนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนั้น²⁵

ข้อ 8 วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้มีได้ไม่เกิน 5 คน²⁶

3. คุณสมบัติและข้อห้ามของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ มิได้กำหนดเรื่องคุณสมบัติหรือข้อห้ามของผู้ที่เป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเอาไว้ ดังนั้น ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ จะแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใดภายในหน่วยงานของตนหรือจะแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้สั่งแต่งตั้ง แต่โดยหลักกฎหมายทั่วไปการแต่งตั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมารับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ควรกระทำเพราะอาจทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนหรือข้อเท็จจริงอาจถูกบิดเบือนได้ เช่น แต่งตั้งผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ที่ยักยอกเงินของทางราชการเป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดผู้บังคับบัญชาผู้นั้นอาจต้องรับผิดชอบใช้เงินให้แก่ทางราชการ

²⁵ ข้อ 12 กำหนดว่า ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 8 ข้อ 10 หรือข้อ 11 ไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการภายในเวลาอันสมควร หรือแต่งตั้งกรรมการโดยไม่เหมาะสม ให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวงหรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าว มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

²⁶ ข้อ 8 กำหนดว่า คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น หรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร

ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นด้วย เนื่องจากมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีโอกาสยกยอกเงินไปได้

4. การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

เมื่อคณะกรรมการฯ ได้ทราบคำสั่ง คณะกรรมการฯ จะต้องทำการสอบสวนในเรื่องดังต่อไปนี้

ก. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมูลเหตุของการกระทำละเมิด

ข. ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเท่าใด ในกรณีที่ทรัพย์สินมีค่าเสื่อมราคาที่จะต้องนำค่าเสื่อมราคาหักออกจากค่าเสียหายด้วย

ค. ความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมมี หรือไม่ จะต้องนำมาหักออกจากค่าเสียหายด้วย (ถ้ามี)

ง. ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนคือผู้ใด และจะต้องชดใช้เป็นจำนวนเท่าใด โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีไป

ในกรณีที่คณะกรรมการฯ เห็นว่าเจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คณะกรรมการฯ จะต้องพิจารณาด้วยว่าจะให้รับผิดชอบเป็นจำนวนเท่าใด

ในกรณีที่การกระทำละเมิด เกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนจะให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบเป็นจำนวนเท่าใด โดยคณะกรรมการฯ จะนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้ในกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดไม่ได้

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ข้อ 14 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่พ.ศ. 2539 จึงกำหนดให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่

(ก) ตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิด

(ข) รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง

(ค) รับฟังพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

(ง) ตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่

สำหรับรายละเอียดในการดำเนินการสอบสวนนั้น กระทรวงการคลังได้มีหนังสือที่ กค 0526.6/ว 34086 ลงวันที่ 22 กันยายน 2540 เวียนไปยังส่วนราชการต่างๆ เพื่อกำหนดรูปแบบการสอบสวนความรับผิดชอบทางละเมิดโดยสังเขป ตลอดจนกำหนดแบบบันทึกการสอบสวนไว้แล้วในระหว่างการสอบข้อเท็จจริง คณะกรรมการฯ ต้องเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเต็มที่และต้องให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายด้วย เมื่อคณะกรรมการฯ สอบข้อเท็จจริงเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะประชุมเพื่อเสนอความเห็นต่อหัวหน้าหน่วยงาน ในการประชุมของคณะกรรมการฯ จะต้องมีการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม เช่น กรรมการมีจำนวน 5 คน องค์ประชุมจะต้องมีไม่น้อยกว่า 3 คนในการประชุม ประธานกรรมการจะเป็นประธานในการประชุม แต่ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่น ป่วย ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

การพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ ในการประชุม ใช้การลงมติโดยให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน แต่ข้อ 13 วรรคสอง ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดให้กรรมการที่ไม่

เห็นด้วยกับมติที่ประชุมสามารถทำความเห็นแย้งมติที่ประชุมได้ความเห็นแย้งนี้คณะกรรมการฯจะต้องนำมารวมไว้ในความเห็นของคณะกรรมการฯด้วย เนื่องจากความเห็นของคณะกรรมการฯสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดยังไม่เป็นที่ยุติเพราะหลังจากที่คณะกรรมการฯ ลงมติแล้ว คณะกรรมการฯ จะต้องส่งความเห็นของตนพร้อมทั้งความเห็นแย้ง (ถ้ามี) ไปให้ผู้สั่งแต่งตั้ง คือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เพื่อวินิจฉัยสั่งการต่อไป ในความเห็นของคณะกรรมการฯต้องประกอบไปด้วยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และมีพยานหลักฐานสนับสนุนประกอบด้วย เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ

ระยะเวลาในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ไม่ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด แต่ระเบียบดังกล่าวให้ผู้สั่งแต่งตั้งฯ เป็นผู้ใช้ดุลพินิจกำหนดระยะเวลาการสอบสวนตามความจำเป็น และกำหนดระยะเวลาไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯด้วย

5. การพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯได้รับความเห็นของคณะกรรมการฯแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งจะต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการฯอย่างละเอียด ทั้งในเรื่องข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่คณะกรรมการฯเสนอ ตลอดจนพิจารณาพยานหลักฐานสนับสนุนอย่างละเอียด หากมีประเด็นใดที่ยังเป็นปัญหาอยู่หรือข้อเท็จจริงยังไม่ครบถ้วน ผู้สั่งแต่งตั้งสามารถให้คณะกรรมการฯ ทบทวนหรือให้สอบเพิ่มเติมได้ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาให้คณะกรรมการฯดำเนินการให้เสร็จสิ้นไว้ด้วย

ในกรณีที่เห็นว่าคณะกรรมการฯได้เสนอข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานสนับสนุนครบถ้วนแล้ว หรือเห็นว่าคณะกรรมการฯได้ทบทวนความเห็นหรือสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการว่าการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นมีผู้ต้องรับผิดชอบใช้ ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 5 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ในการพิจารณาและวินิจฉัยสั่งการ ผู้สั่งแต่งตั้งสามารถวินิจฉัยได้โดยไม่ถูกผูกมัดอยู่กับความเห็นของคณะกรรมการฯ ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งมีความเห็นแตกต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการฯ ผู้สั่งแต่งตั้งก็สามารถที่จะวินิจฉัยสั่งการเป็นอย่างอื่นได้เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งมีคำวินิจฉัยแล้วยังไม่ต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เนื่องจากกระบวนการพิจารณายังไม่เสร็จสิ้นตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กล่าวคือ ผู้สั่งแต่งตั้งจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่งวินิจฉัยสั่งการ แต่เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐมีจำนวนหลายเรื่องทำให้กระทรวง การคลังมีสำนวนการสอบสวนที่จะต้องตรวจสอบเป็นจำนวนมากตามไปด้วย

ดังนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงได้กำหนดวิธีการแก้ไขไว้ดังนี้

ก. ให้อำนาจกระทรวงการคลังในการออกประกาศกำหนดเรื่องที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ซึ่งกระทรวงการคลังได้ออกประกาศและนำไปลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2544 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 14 พฤศจิกายน 2544 เป็นต้นไป เพื่อกำหนดเรื่องที่ไม่ต้องส่งสำนวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ คือ

(1) ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐ อันมีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ

(ก) สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 400,000 บาท
 (ข) สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 1,000,000 บาท

(2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐเกิดจากสาเหตุทั่วไป

(ก) สำหรับส่วนราชการ ค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 40,000 บาท
 (ข) สำหรับราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท

(3) ความเสียหายเกิดจากสัตว์เลี้ยงของหน่วยงานของรัฐ เฉพาะกรณีสัตว์เลี้ยงตาย

อย่างไรก็ตาม ความเสียหายที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบดังกล่าว กระทรวงการคลังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรายงานความเสียหายที่เกิดขึ้นไปให้กระทรวงการคลังทราบทุกกระยะสามเดือนตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งจะลดจำนวนสำนวนการสอบสวนได้มากพอสมควร

ข. กำหนดให้กระทรวงการคลังรีบพิจารณาทบทวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยข้อ 17 วรรคท้ายของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้กระทรวงการคลังต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จนานที่สุดไม่เกิน 1 ปีครึ่ง ทั้งนี้ กระทรวงการคลังจะต้องเหลือเวลาให้หน่วยงานของรัฐสำหรับดำเนินการให้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องเป็นคดีต่อศาลอย่างน้อยที่สุดหกเดือน ก่อนคดีขาดอายุความในกรณีของราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ กระทรวงการคลังจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความ สองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

ค. ในกรณีที่กระทรวงการคลังไม่สามารถพิจารณาให้เสร็จภายในระยะเวลาตามข้อ 2 ข้างต้น ข้อ 17 วรรคท้าย ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ (ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ) มีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และระหว่างที่รอผลการพิจารณาของกระทรวงการคลัง หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการเตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือเตรียมพยานหลักฐานให้พร้อมสำหรับการฟ้องคดีมิให้ขาดอายุความสองปีนับแต่วันที่ผู้สั่งแต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการ

เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จและส่งสำนวนคืนมาให้หน่วยงานของรัฐข้อ 18 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ (ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ) ต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องออกเป็นคำสั่งทางปกครองและในคำสั่งดังกล่าวต้องแจ้งด้วยว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีสิทธิที่จะ ฟ้องคดีต่อศาลปกครองและอายุความฟ้องคดีต่อศาลด้วย

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายเป็นราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาหรือหน่วยงานของรัฐตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ หากหน่วยงานของรัฐดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐเหล่านั้นวินิจฉัยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามที่เห็นว่าถูกต้อง

แต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐจะสั่งการเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นว่าถูกต้อง จะต้องนำความเห็นของกระทรวงการคลังมาพิจารณาประกอบด้วย และ

หากพิจารณาแล้วผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐยังคงเห็นแตกต่างจากความเห็นของกระทรวงการคลังก็สามารถที่จะสั่งการเป็นอย่างอื่นตามที่เห็นว่าถูกต้องได้

ทั้งนี้ การสั่งการดังกล่าวจะต้องมีเหตุผลที่ดีกว่าและสามารถหักล้างเหตุผลที่ปรากฏอยู่ในความเห็นของกระทรวงการคลังได้ หากผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมหน่วยงานของรัฐไม่สามารถที่จะหาเหตุผลมาหักล้างเหตุผลของกระทรวงการคลัง ในกรณีที่สั่งการแตกต่างไปจากความเห็นของกระทรวงการคลัง ผู้สั่งการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในบรรดาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสั่งการของตนมีบางกรณีที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่มีผู้ใดต้องรับผิดชอบ และส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ต่อมากระทรวงการคลังมีความเห็นว่ามีเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทน หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แล้วดำเนินการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวชำระคำสั่งใหม่ทดแทน หรือฟ้องเป็นคดีต่อศาล ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแจ้งคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนทราบ

6. การตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดร่วมกัน

ความเสียหายที่เกิดแก่หน่วยงานของรัฐ ในบางกรณีอาจเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่งหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับความเสียหายมีมากกว่าหนึ่งแห่ง และหรือความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหลายหน่วยงานก็ได้ ในกรณีนี้ให้หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับความเสียหายและหัวหน้าหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการฯ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดร่วมกัน ขั้นตอนในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริง กระบวนการในการพิจารณาเสนอความเห็น การลงมติ ฯลฯ เป็นอย่างเดียวกันกับขั้นตอนและการดำเนินการสอบสวนของคณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งขึ้นในกรณีที่เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งได้กระทำละเมิดแก่หน่วยงานของรัฐ

เมื่อคณะกรรมการฯ รายงานสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงให้ผู้สั่งแต่งตั้งเพื่อวินิจฉัยสั่งการกรณีที่มีผู้สั่งแต่งตั้งหลายคน ผู้สั่งแต่งตั้งทุกคนมีอำนาจที่จะทำคำวินิจฉัยสั่งการได้ ซึ่งคำวินิจฉัยสั่งการอาจจะไม่ตรงกัน เมื่อทำคำวินิจฉัยสั่งการแล้วให้รายงานไปยังกระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาต่อไป และหากดำเนินการตามข้อ 17 และข้อ 18 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ แล้ว ในที่สุดยังมีความเห็นตามข้อ 18 แตกต่างกันจนหาข้อยุติไม่ได้ ให้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัยชี้ขาด

หมวดที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

1. ผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาล

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐได้กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่เรียกค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องหน่วยงานของรัฐเป็นคดีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถพิจารณาวินิจฉัยเรื่องได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา ถ้าเป็นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีจึงกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยไม่ชักช้าและให้ผู้บังคับบัญชารายงานเรื่องดังกล่าวตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชาจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่

เมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้รับรายงานแล้ว ข้อ 31 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ กำหนดให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้น

ทำการสอบสวน สำหรับขั้นตอนในการแต่งตั้งคณะกรรมการ การสอบข้อเท็จจริงการพิจารณาเสนอความเห็น การวินิจฉัยสั่งการ ตลอดจนการรายงานกระทรวงการคลัง ให้นำขั้นตอนในการแต่งตั้งคณะกรรมการ การสอบข้อเท็จจริง การพิจารณาเสนอความเห็น การวินิจฉัยสั่งการ ตลอดจนการรายงานกระทรวงการคลังที่ใช้ในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐมาใช้ โดยอนุโลม กล่าวคือ นำมาใช้เท่าที่สามารถดำเนินการได้ขั้นตอนใดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ก็ไม่ต้องดำเนินการ แต่หากการดำเนินการดังกล่าวจะต้องใช้เวลานาน อาจทำให้ยื่นคำให้การแก้ฟ้องไม่ทัน หน่วยงานของรัฐก็สามารถรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่เพื่อประสานงานกับพนักงานอัยการในการต่อสู้คดีตามข้อ 35 ของระเบียบดังกล่าว

2. ผู้เสียหายร้องขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ในกรณีที่ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ใช้สิทธิตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดสังกัดอยู่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อหน่วยงานของรัฐดังกล่าวรับคำร้องและออกหนังสือรับคำร้องแล้ว จะต้องดำเนินการโดยไม่ชักช้า กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงฯ ทำคำวินิจฉัยสั่งการ รายงานกระทรวงการคลังพิจารณาและมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอทราบ ว่า หน่วยงานของรัฐยินดีชดใช้ค่าเสียหายหรือไม่อย่างไร เป็นจำนวนเท่าใด ในทำนองเดียวกันกับข้อ 2.1 ทั้งนี้ตามข้อ 32 ข้อ 33 และ 34 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการปฏิบัติงาน

จากการปฏิบัติงานที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดพบว่า มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการปฏิบัติงาน

1. คำนึงถึงเจตนารมณ์ของหลักความรับผิดทางละเมิด

คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงจะต้องดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาหามูลเหตุความเป็นมาของการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างรอบคอบ รวมทั้งต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วย มิฉะนั้นอาจมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่ตนเองมิได้กระทำ ซึ่งจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเป็นการบั่นทอนจิตใจของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานภายในหน่วยงานได้ ซึ่งจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองเจ้าหน้าที่ที่สุจริตและมีความขยันหมั่นเพียร ที่อาจตัดสินใจผิดพลาดหรือประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลละเมิดและต้องรับผิดโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความรับผิดดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมากตามขนาดการบริหารและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

2. คำนึงเรื่องอายุความ

เนื่องจากพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของ เจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ได้กำหนดอายุความในการไต่เบี่ยและใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลในการเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำ ละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไว้ในมาตรา 4 และมาตรา 10 เป็นการเฉพาะแตกต่างจากอายุความการใช้สิทธิทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับความรับผิด ทางละเมิดจึงควรจดบันทึกและระมัดระวังในการพิจารณาดำเนินการในเรื่องอายุความ ดังนี้

1) อายุความไล่เบียด

(1) เจ้าหน้าที่ใช้สิทธิไล่เบียด

กรณีหน่วยงานจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่กระทำการละเมิดโดยมิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แต่เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น เจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายไปก่อนแล้ว เจ้าหน้าที่ชอบที่จะได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวโดยเจ้าหน้าที่ จะต้องใช้สิทธิไล่เบียดคืนจากหน่วยงานภายใน 1 ปี นับแต่ได้ชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย (บุคคลภายนอก)

(2) หน่วยงานใช้สิทธิไล่เบียด

กรณีหน่วยงานได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติ หน้าที่ให้แก่ผู้เสียหาย (บุคคลภายนอก) ไปแล้ว และการพิจารณาปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ดังกล่าว กระทำละเมิดโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและได้กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่จะต้อง รับผิดชอบแล้ว หัวหน้าหน่วยงานจะต้อง ดำเนินการไล่เบียดคืนให้หน่วยงานภายใน 1 ปี นับแต่ได้ชดใช้ให้แก่ ผู้เสียหาย

2) อายุความเรียกร้องของหน่วยงานต่อเจ้าหน้าที่

(1) อายุความ 2 ปี

กรณีเกิดความเสียหายซึ่งหน่วยงานได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงและหัวหน้า หน่วยงานได้พิจารณาและวินิจฉัยสั่งการตามข้อ 17 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ว่าความเสียหาย เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ในวันดังกล่าวถือเป็นวันที่หน่วยงานรู้ถึงการ กระทำ ละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ฟังจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สิทธิของหน่วยงานในการเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทน จากเจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดมีกำหนด 2 ปี นับแต่วันที่หัวหน้าหน่วยงานวินิจฉัยสั่ง การ

(2) อายุความ 1 ปี

กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานได้พิจารณาและวินิจฉัยว่าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ ไม่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากมิได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแต่เมื่อรายงาน ให้กระทรวงการคลัง พิจารณา กระทรวงการคลังกลับเห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดจะต้องรับผิด ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้น อายุความที่หน่วยงานจะใช้สิทธิฟ้องต่อศาลเพื่อเรียก ให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมีกำหนด 1 ปี นับแต่หน่วยงานมีคำสั่งตามความเห็น ของกระทรวงการคลังแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด

แต่ทั้งนี้ ในการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ต้องออกคำสั่งภายใน 10 ปี นับแต่วันกระทำละเมิด ดังนั้น แม้ยังไม่พ้นเวลา 1 ปี นับแต่หน่วยงานมีคำสั่งตามความเห็นของ กระทรวงการคลังแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด แต่หากระยะเวลาจวบครบ 10 ปี นับแต่วันกระทำ ละเมิดแล้ว มหาวิทยาลัยต้องเร่งดำเนินการออกคำสั่งดังกล่าวภายในอายุความ 10 ปี ไปเสียก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้ขาดอายุความ และป้องกันความเสียหายจากการดำเนินงานดังกล่าว

ดังนั้น เรื่องอายุความในการเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หากไม่ ดำเนินการตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว ย่อมไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำละเมิดได้ ทำให้ มหาวิทยาลัยเสียหาย ไม่สามารถเรียกให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนได้ ดังนั้น

คณะกรรมการสอบหาความรับผิดชอบทางละเมิดและเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลในเรื่องนี้ จึงต้องให้ความสำคัญและพึงปฏิบัติงานอย่างระมัดระวังรอบคอบไม่ให้ขาดอายุความ

3. คำวินิจฉัยการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอ

ในเรื่องของการสอบสวนความรับผิดชอบทางละเมิด คณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหา มีโอกาสชี้แจง ให้ถ้อยคำ ต่อผู้ซักถามได้ อย่างเพียงพอและเป็นธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด เพราะหากคณะกรรมการฯ ละเลยในขั้นตอนนี้ไป จะทำให้การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดไม่เป็นผล กล่าวคือ หากมีการฟ้องร้องต่อศาลปกครองให้เพิกถอนคำสั่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ศาลย่อมมีคำสั่งเพิกถอนตามคำฟ้องได้ เพราะมิได้เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ทำให้ไม่สามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ความรับผิดชอบได้ ซึ่งแม้จะมีการดำเนินกระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดใหม่อีกครั้ง ก็ย่อมกระทบต่อระยะเวลา สิ้นเปลืองงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ทำให้หน่วยงานของรัฐได้ และที่สำคัญ คณะกรรมการความรับผิดชอบทางละเมิด อาจถูกตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดในกรณีที่ปฏิบัติงานผิดพลาดเสียเองได้

4. คำวินิจฉัยการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

ในการเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบทุกครั้ง มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทุกครั้ง จะพิจารณาเพียงรายงานของหน่วยงาน หรือความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเท่านั้นยังไม่ได้ เพราะการเรียกงานความเห็นของหน่วยงานและการรายงานของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง เป็นเพียงการรวบรวมข้อเท็จจริงในเบื้องต้น ซึ่งยังไม่ใช่การดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย และประการสำคัญยังมีได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ดังนั้น หากไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดก็ไม่สามารถเรียกให้รับผิดชอบทางละเมิดได้ ซึ่งหากปล่อยให้ระยะเวลาว่างพัน 10 นับแต่วันกระทำละเมิด จะทำให้ไม่อาจฟ้องร้องหรือเรียกให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบได้ ก่อให้เกิดผลเสียหายกับหน่วยงานของรัฐตามมา

5. คำวินิจฉัยวิธีการไล่เบี้ย

หลังจากหน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับบุคคลภายนอกแล้ว หน่วยงานของรัฐสามารถไล่เบี้ยกับเจ้าหน้าที่ โดยออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้กับหน่วยงานรัฐ หากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้กับรัฐได้ หน่วยงานสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึด आयัด ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระคืนให้กับหน่วยงาน

5.1 กรณีเจ้าหน้าที่ละเมิดต่อหน่วยงาน

กรณีที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นต่อหน่วยงาน (ไม่มีบุคคลภายนอกมาเกี่ยวข้อง) หน่วยงานสามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- ต้องเป็นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วเกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน

- หน่วยงานของรัฐสามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้กับหน่วยงานได้เฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อร้ายแรงเท่านั้น

5.2 หลักเกณฑ์ในการเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

การเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้กับหน่วยงานรัฐ ไม่จำเป็นที่หน่วยงานรัฐจะต้องเรียกค่าสินไหมทดแทนคืนกับหน่วยงานเต็มจำนวน หน่วยงานจะเรียกค่าสินไหมทดแทนคืนได้ โดย

- ต้องคำนึงถึงความร้ายแรงของการทำความผิดและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีโดยไม่ต้องเต็มจำนวนความเสียหายก็ได้

- หากละเมิดเกิดจากความรับผิดชอบหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินการส่วนรวมให้หักส่วนความรับผิดชอบออก

ข้อสังเกตในการปฏิบัติงาน

จากการปฏิบัติงานที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด ผู้จัดทำเห็นว่าข้อสังเกตในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านเวลา พระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องยังมั่วสับสนใช้บังคับแก่การกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นหลังจากที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จึงมีปัญหาว่า หากเป็นละเมิดที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว แต่การสอบสวนตัวเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบหรือการดำเนินการอื่นยังไม่เสร็จสิ้น จะใช้หลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัตินี้บังคับ เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้มีบทเฉพาะกาลในเรื่องนี้ไว้

ในประเด็นนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตีความและให้ความเห็นตามหลักกฎหมายทั่วไปว่า ให้แยกพิจารณาหลักเกณฑ์ของกฎหมายเป็น 2 ส่วน ว่าเป็นหลักเกณฑ์ทางด้านสารบัญญัติหรือหลักเกณฑ์ทางด้านวิธีสารบัญญัติ ดังนี้

1) หลักเกณฑ์ในส่วนที่เป็นสารบัญญัติ เช่น ความรับผิดชอบในทางละเมิด สิทธิไล่เบียด ความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ฯลฯ ให้ใช้หลักเกณฑ์แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่มีการกระทำละเมิดด้วย

2) หลักเกณฑ์ในส่วนที่เป็นวิธีสารบัญญัติ เช่น ขั้นตอนการตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบละเมิด การพิจารณาของผู้มีอำนาจสั่งการ การรายงานกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบการแจ้งผลการพิจารณาให้เจ้าหน้าที่ทราบ ฯลฯ ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การ

ปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เพราะหลักเกณฑ์การปฏิบัติตามระเบียบเดิมถูกยกเลิกไปแล้ว

2. ข้อจำกัดด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้เฉพาะหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ตามคำนิยามของกฎหมายฉบับนี้ โดยหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้อาจแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ส่วนราชการ ไม่ว่าจะเป็นราชการส่วนกลาง อันได้แก่กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ราชการส่วนภูมิภาค อันได้แก่จังหวัด และราชการส่วนท้องถิ่นต่างๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2) รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้จึงไม่รวมไปถึงรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในรูปของบริษัท เช่น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) หรือ บริษัทไม้อัดไทย เป็นต้น

3) หน่วยงานของรัฐอื่นที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก เป็นต้น

ดังนั้น หน่วยงานของรัฐใดที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ทั้งสามข้อนี้ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้

3. ข้อจำกัดด้านการกระทำ พระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งใช้บังคับแก่การกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ทั้งที่เป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดอยู่หรือไม่ก็ตาม เช่น เจ้าหน้าที่ขับรถราชการโดยประมาท เป็นเหตุให้รถราชการที่ขับมาคว่ำหรือไปชนรถราชการของส่วนราชการอื่นเสียหาย เป็นต้น โดยพระราชบัญญัตินี้ได้วางหลักเกณฑ์คุ้มครองเจ้าหน้าที่ทำนองเดียวกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดที่ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ โดยหลักแล้ว ต้องใช้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับเช่นเดิม โดยอาจมีข้อยกเว้นอยู่บ้าง เช่น ในเรื่องอายุความฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ทำหน้าที่ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ซึ่งไม่ใช่ละเมิดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้อายุความขยายเป็น 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ใช่ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. กฎหมายปกครอง (administrative law) ได้แก่ “กฎหมายที่วางระเบียบเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรและอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครอง ตลอดจนความรับผิดชอบขององค์กรฝ่ายปกครอง และการควบคุมการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองโดยองค์กรฝ่ายปกครองนั่นเอง หรือโดยองค์กรศาล หรือโดยองค์กรวินัยคดีปกครองอื่นๆ²⁷

2. องค์กรฝ่ายปกครอง (administrtive agencies) โดยทั่วไปได้แก่ ส่วนราชการต่างๆ ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายปกครองของรัฐที่สำคัญที่สุด ด้วยเหตุที่เป็นองค์กรหรือเป็นหน่วยงานในการนำนโยบายของฝ่ายบริหาร กฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด (limited resources) ไปบริหารให้บรรลุผลในการจัดทำ “บริการสาธารณะ” (public service) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่อยู่ในการอำนวยความสะดวก หรืออยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองและเป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่²⁸

3. หลักนิติรัฐ (The principle of legal state) การใช้อำนาจรัฐขององค์กรใช้อำนาจรัฐทุกฝ่ายรวมทั้งฝ่ายปกครองจะต้องใช้อำนาจตามที่บัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันมิให้ฝ่ายปกครองซึ่งอยู่ในฐานะที่มี “เอกสิทธิ์ทางปกครอง” เหนือเอกชนผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองใช้อำนาจรัฐดังกล่าวตามอำเภอใจ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นประโยชน์ของเอกชน การที่ฝ่ายปกครองมี “เอกสิทธิ์ทางปกครอง” นั้น เนื่องจากเหตุผลว่าฝ่ายปกครองมีหน้าที่ในการดำเนินการบริหารรัฐกิจหรือการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งเป็นประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าฝ่ายปกครองจะกระทำการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ การกระทำของฝ่ายปกครองก็ยังมีผลเป็นการกระทบสิทธิ เสรีภาพ และทรัพย์สินของเอกชนได้เสมอ²⁹

4. แนวคิดว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐ

เดิมรัฐต่างๆ จำกัดบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน และเนื่องจากรัฐมีอำนาจอธิปไตยและสั่งการโดยใช้อำนาจรัฐ รัฐจึงไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ ต่อมารัฐมีแนวโน้มที่จะขยายและเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐเป็นรัฐสวัสดิการทำให้ประชาชนใช้สิทธิเรียกร้องให้รัฐจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากขึ้น ประกอบกับรัฐขยายบทบาทมากขึ้นเนื่องจากปัจจัยเรื่องสงคราม วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และความเจริญทางเทคโนโลยี รัฐหรือหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่จึงมีโอกาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐนั้นกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ ดังนั้น รัฐและประชาชนทั้งหมดก็ควรจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ จากเหตุผลดังกล่าวก่อให้เกิด

²⁷ อังกูร วัฒนรุ่ง, ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

²⁸ อังกูร วัฒนรุ่ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

²⁹ อังกูร วัฒนรุ่ง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

แนวความคิดว่า ควรให้มีการขยายความรับผิดของรัฐเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่ผู้เสียหายที่จะได้รับการชดใช้³⁰

ความรับผิดของฝ่ายปกครองอาจมีบ่อเกิดหรือที่มาจากกระทำความผิดด้วยกฎหมายหรือมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น สัญญา ละเมิดหรือกรณีอื่นๆ เหมือนกับความรับผิดในทางแพ่ง ปัจจุบันความรับผิดอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดด้วยกฎหมายและการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะของรัฐ ในระบบกฎหมายแต่ละระบบมีหลักเกณฑ์ให้เอกชนที่ได้รับ ความเสียหาย สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐได้ ระบบคอมมอนลอว์ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาจากหลักเกณฑ์ในเรื่องละเมิดหรือ The law of tort ตามกฎหมายเอกชน ในระบบกฎหมายดังกล่าวมีข้อสันนิษฐานว่ากฎหมายในเรื่องละเมิดคือ tort เอกชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาความรับผิดของฝ่ายปกครองได้แก่ ศาลยุติธรรม ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายนี้ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ส่วนในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ของยุโรป เช่น ประเทศฝรั่งเศส เอกชนที่ได้รับ ความเสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายมหาชน และศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาความรับผิดของฝ่ายปกครองได้แก่ ศาลปกครอง แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายทั้ง 2 ระบบมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกันคือ ค้ำครองสิทธิประโยชน์ของเอกชนและให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย³¹

ความรับผิดของรัฐตามกฎหมายไทย เดิมรัฐไม่ต้องรับผิดเนื่องจากการกระทำของรัฐ ต่อมาได้มีการขยายขอบเขตความรับผิดของรัฐไว้ในกฎหมายต่างๆ ปัจจุบันได้ขยายความรับผิดของรัฐโดยได้บัญญัติให้รัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าทดแทนไว้หลายกรณี เช่น ให้พยานและผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ให้จำเลยในคดีอาญาที่ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสติภพที่เสียไปเพราะการนั้นคืนตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่และรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากความรับผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานโดยส่วนรวมในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นต้น³²

5. แนวคิดเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองและมาตรการทางปกครอง

การออกคำสั่งทางปกครองเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่อันจะมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่ที่ต้องผูกพันตามคำสั่งนั้น ซึ่งหากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลนั้นๆ ไม่ปฏิบัติตามก็อาจใช้มาตรการบังคับ ที่เรียกว่ามาตรการทางปกครองก็ได้ ผู้ศึกษาจึงขอสรุปถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองและมาตรการทางปกครอง ดังนี้

³⁰ กิตติกุล กิตติวโรดม, ความรับผิดของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 6-7.

³¹ กิตติกุล กิตติวโรดม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

³² กิตติกุล กิตติวโรดม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

5.1. แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครอง

การกระทำทางปกครองที่องค์กรทางปกครองกระทำโดยการใช้อำนาจเปลี่ยนแปลง สิทธิหน้าที่ของเอกชนนั้น ในทางทฤษฎีเรียกกันว่า “นิติกรรมทางปกครอง” โดยเทียบเคียงจากนิติกรรม ทางแพ่งนี้ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 ได้ใช้คำว่า “คำสั่งทาง ปกครอง” แทนคำว่า “นิติกรรมทางปกครอง” ก็เพราะคณะกรรมการร่างประสงค์ที่จะหลีกเลี่ยงมิให้ เกิดความสับสนกับคำว่า “นิติกรรม” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งความหมายของคำสั่ง ทางปกครองมีเนื้อหาทำนองเดียวกับนิติกรรมทางปกครองตามบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งกฎหมายวิธี พิเคราะห์ในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ค.ศ. 1976 ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยใน ประเทศฝรั่งเศส คำสั่งทางปกครอง จะหมายรวมทั้งคำสั่งและกฎแต่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี คำสั่งทางปกครอง (นิติกรรมทางปกครอง) จะหมายถึงเฉพาะแต่คำสั่งเท่านั้น

6. แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครอง

ในเรื่องนี้ ดร.มนตรี ชนกนาศัย ได้อธิบายความหมายมาตรการบังคับทางปกครองว่า³³ หมายถึง มาตรการหรือวิธีการที่รัฐสภาพให้แก่ฝ่ายปกครองเพื่อเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จในการบังคับ ใช้กฎหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เป็นผลให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจบังคับเอกชนที่ไม่ปฏิบัติ ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครองได้ทันทีโดยไม่ต้องให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือมีคำ พิพากษาก่อน แต่ทั้งนี้ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้น นอกจากคำสั่งของฝ่ายปกครองที่ใช้ บังคับแก่เอกชนต้องเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ จะต้องมิวัตถุประสงค์เพื่อให้การบังคับใช้ กฎหมายบรรลุผลหรือเพื่อให้สำเร็จซึ่งความจำเป็นเร่งด่วนในการจัดทำบริการสาธารณะแล้ว ฝ่ายปกครองยังจะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้นๆ แก่เอกชนภายในกรอบหรือวัตถุประสงค์ที่ กฎหมายบัญญัติไว้ทุกประการ ทั้งในรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่จำเป็นต้องกระทำการบังคับใช้ มาตรการนั้นๆ ด้วย

คำสั่งทางปกครองประเภทที่จะต้องมีการบังคับการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการออก คำสั่งทางปกครองสามารถแบ่งได้ตามลักษณะของการบังคับเป็น 2 กรณี คือ

1) คำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการเรียกให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองชำระเงิน

ไม่ว่าจะเป็นเงินภาษีอากรหรือเงินค่าบริการต่าง ๆ หรือเงินสมทบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น เงินภาษีอากรซึ่งผู้เสียภาษีจะต้องเสีย หรือนำส่งต่อกรมสรรพากรเมื่อถึงกำหนดชำระแล้ว ถ้ามิได้ เสียหรือนำส่งให้ถือเป็นภาษีอากรค้างการบังคับการเพื่อให้ได้รับชำระภาษีอากรค้าง อธิบดี กรมสรรพากรหรือผู้ที่อธิบดีกรมสรรพากรมอบหมายมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัด และขายทอดตลาด ทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดชอบเสียภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากรได้ทั่วราชอาณาจักร โดยไม่ต้องขอให้ศาล ออกหมายยึดหรือมีคำสั่ง

2) คำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการกำหนดให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองกระทำการยอมรับภาระบางอย่าง หรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยทั่วไปแล้วเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะออก คำสั่งทางปกครองในรูปของคำสั่ง เช่น คำสั่งให้รื้อถอนอาคารที่สร้างโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือคำสั่ง

³³มนตรี ชนกนาศัย, มาตรการบังคับของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 25 -26.

ให้ระงับการก่อสร้างอาคารที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนคำสั่งห้ามมิให้บุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใดๆ ของอาคารหรือบริเวณที่มีการกระทำดังกล่าว ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2530 เป็นต้น

คำพิพากษาศาลที่เกี่ยวข้อง³⁴

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2559 ปลัดกระทรวงการต่างประเทศของโจทก์ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจำเลย ซึ่งต่อมาคณะกรรมการมีมติว่าการที่จำเลยซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตและเป็นหัวหน้าส่วนราชการสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ลงลายมือชื่อในสัญญาขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายอย่างร้ายแรงตามมาตรา 85 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และรายงานการสอบสวนดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2544 โจทก์จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดเพื่อพิจารณาหาตัวผู้รับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และต่อมาเมื่อคณะกรรมการดังกล่าวได้สอบสวนเสร็จแล้ว ก็ได้เสนอผลการสอบข้อเท็จจริงว่า จำเลยมีความผิดและต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ โดย ต.ปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นทราบ และ ต.ได้ลงนามรับทราบรายงานผลการสอบสวนเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2544 ดังนี้ ต้องถือว่าโจทก์พึงรู้ตัวผู้ซึ่งต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนับตั้งแต่วันที่ดังกล่าว เมื่อนับถึงวันฟ้องวันที่ 30 ตุลาคม 2546 ยังไม่พ้นกำหนด 2 ปี คดีของโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความ ตาม พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 วรรคสอง

การสอบสวนทางวินัยแก่จำเลย เพราะเหตุกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายอย่างร้ายแรงถือเป็นคนละเรื่องกับการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง เพราะหลักเกณฑ์ความรับผิดทางวินัยกับความรับผิดทางแพ่งเป็นหลักเกณฑ์คนละกรณีกัน การบกพร่องต่อหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องรับผิดทางวินัย อาจไม่เข้าเกณฑ์ความรับผิดทางแพ่งก็ได้ เมื่อคำสั่งลงโทษทางวินัยยังไม่ปรากฏหลักฐานแจ้งชัดว่าจำเลยจะต้องรับผิดทางแพ่งหรือไม่ โจทก์ชอบที่จะตั้งกรรมการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบทางแพ่งได้ อายุความ 2 ปีนับแต่วันที่โจทก์รู้ตัวผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ต.ปลัดกระทรวงการต่างประเทศลงนามรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่จำเลยหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7383/2558 ครูโรงเรียนในสังกัดของ กทม.ไม่รับนำตัวเด็กส่งแพทย์เพื่อรักษาหลังเกิดอุบัติเหตุที่ดวงตา ทำให้ตาติดเชื่อมมีผลให้สูญเสียการมองเห็น เป็นการประมาทเลินเล่อและมีผลให้ กทม.ต้องรับผิดในผลของความประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวตาม พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 มาตรา 5 ประกอบ ป.พ.พ. มาตรา 420 และเมื่อ

³⁴ กรุงเทพมหานคร, ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : หลักกฎหมายและแนววินิจฉัย. 2562.

โจทก์ไม่นำสืบเรื่องค่าเสียหายไว้ ศาลจึงต้องวินิจฉัยกำหนดค่าเสียหายให้โจทก์ ตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 438 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15591/2557 พนักงานสอบสวนขอออกหมายจับโดยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่ชัดว่าบุคคลที่ขอออกหมายจับเป็นบุคคลคนเดียวกับคนร้ายหรือไม่ เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้มีการออกหมายจับผิดตัว ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายต้องถูกจับกุมตัวไปดำเนินคดีต่างท้องที่ เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของพนักงานสอบสวนนั้น จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการปฏิบัติหน้าที่บกพร่องดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12335/2557 เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีตามอำนาจหน้าที่โดยปราศจากความระมัดระวังทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นต้นสังกัดของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น จึงต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16150/2556 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นรัฐวิสาหกิจ จึงเป็นหน่วยงานของรัฐ เมื่อเจ้าหน้าที่ของตนกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจึงต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15723/2556 ยินยอมให้พนักงานขับรถใช้รถยนต์ของหน่วยงานราชการได้แม้เป็นเวลานานอกราชการ เมื่อเกิดเหตุละเมิดขึ้นในคดีนี้ จึงถือได้ว่าเป็นผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่กระทรวงจำเลยได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งกระทรวงจำเลยต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12979/2558 ตำรวจนำตัวผู้เยาว์ส่งสถานพินิจฯ เป็นหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ ไม่มีเจตนาจับดูแลผู้เยาว์ เมื่อผู้เยาว์หลบหนีไปทำละเมิด เจ้าพนักงานตำรวจไม่ต้องรับผิดชอบเพราะไม่อยู่ในบังคับตาม ป.พ.พ. ม.430 สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ต้องรับผิดชอบด้วยพรบ.ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ ไม่ได้บัญญัติอายุความกรณีความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำกำหนดอายุความ 10 ปี ตาม ปพพ. ม.193/30 มาใช้บังคับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12686/2557 หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ทั้งสองในผลแห่งละเมิดที่เจ้าพนักงานที่ดิน ตาม พ.ร.บ.ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 มาตรา 5 วรรคหนึ่ง ความรับผิดชอบของจำเลยเช่นว่านี้ มิใช่รับผิดชอบในฐานะผู้กระทำละเมิดหรือผู้ร่วมรับผิดชอบกับผู้กระทำละเมิด จึงไม่อาจนำกำหนดอายุความตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับได้ และ พ.ร.บ.ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ไม่ได้บัญญัติอายุความกรณีความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง ไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำกำหนดอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/30 มาใช้บังคับแก่คดีนี้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ13/2548 การตรวจรับงานจ้าง การที่กรรมการตรวจการจ้างทำรายงานเสนอผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการเพิ่มและลดงานตามสัญญาก่อสร้างอาคารโดยไม่เป็นไปตามระเบียบและไม่ตรวจสอบราคาที่แท้จริง จนเป็นเหตุให้ราชการได้รับความเสียหายเนื่องจากงานส่วนที่ลดมีราคาสูงกว่างานส่วนที่ผู้รับจ้างต้องทำเพิ่ม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2288/2534 การที่กรรมการตรวจรับสินค้าลงชื่อตรวจรับสินค้าโดยไม่ได้ตรวจสินค้าจริง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ338-339/2549 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2288/2534 วินิจฉัยคล้ายกัน)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ214/2549 การควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้ใต้บังคับบัญชา การที่เลขานุการไม่ตรวจสอบใบเบิกเงินที่ผู้ช่วยเลขานุการเสนอ จนเป็นเหตุให้เกิดการ ทุจริตยักยอกเงินของทางราชการ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ338-339/2549 การอนุมัติให้จ่ายเงินของทางราชการ การที่ผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินของทางราชการโดยไม่ได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานทั้งที่ปรากฏพิรุณโดย ชัดแจ้ง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ362/2549 การเก็บรักษารถยนต์ของทางราชการ การนำ รถยนต์ของทางราชการไปเก็บรักษาที่บ้านพักของตนเป็นประจำทุกวัน โดยสถานที่ดังกล่าวไม่มีรั้วรอบ ขอบชิด เป็นเส้นทางสาธารณะที่คนทั่วไปใช้ร่วมกันและไม่ได้มีการจัดเวรยามจนเป็นเหตุให้รถยนต์ ดังกล่าวถูกขโมยไป

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ267/2550 การควบคุมการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง ผู้ควบคุมงานก่อสร้างมีหน้าที่จดบันทึกการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและเหตุการณ์แวดล้อมเป็นรายวัน พร้อมทั้งผลการปฏิบัติงานเพื่อรายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างทราบทุกสัปดาห์ การที่ผู้ควบคุมงาน ก่อสร้างไปดูแลงานบางวันและมีได้จดบันทึกการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและเหตุการณ์แวดล้อมเป็น รายวันและบันทึกรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานและวัสดุที่ใช้เพื่อรายงานให้คณะกรรมการตรวจ การจ้างทราบทุกสัปดาห์ถือว่าผู้ควบคุมงานไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ254/2550 การดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ กรณี เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่รักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินของทางราชการได้นอนหลับในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เป็นการบกพร่องต่อหน้าที่ในการดูแลรักษาความปลอดภัยและความปลอดภัยตามที่ได้รับมอบหมายเป็น เหตุให้ทรัพย์สินของทางราชการสูญหาย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ104/2551 การควบคุมดูแลวัสดุครุภัณฑ์ การที่เจ้าหน้าที่ พัสดุไม่ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อควบคุมดูแลวัสดุครุภัณฑ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ตน โดยได้ส่งมอบกุญแจให้กับผู้ที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งไม่ทำเป็นหนังสือส่งมอบให้ถูกต้องเป็นเหตุให้ ทรัพย์สินของทางราชการสูญหาย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 1567/2549 การส่งคืนของกลาง การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ปฏิเสธไม่ส่งคืนของกลางที่ยึดไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 1785/2550 การดำเนินคดีกับผู้รับจ้าง กรณีที่เจ้าหน้าที่ พัสดุไม่ดำเนินคดีกับผู้รับจ้างที่ก่อสร้างถนนชำรุดบกพร่องให้ชำระค่าซ่อมแซมถนนจนคดีขาดอายุความ การที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่พัสดุปล่อยปละละเลยไม่ตรวจสอบ การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินการโดยไม่ตรวจสอบว่าเป็นหน้าที่ ของหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 549/2550 และคำพิพากษาศาลปกครองสงขลาที่ 72/2550 การลงลายมือชื่อเพื่อส่งจ่ายเช็คของทางราชการ กรณีที่ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในเช็คโดยไม่ตรวจสอบว่า มีการขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกและขีดคร่อมเช็คแล้วหรือไม่ เป็นเหตุให้มีผู้ทุจริตนำเช็คไปเบิกเงินสด จากธนาคารและนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหลายครั้ง

คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 935/2550 การตรวจสอบและควบคุมการบรรจุสินค้าในท่า เียบเรือ กรณีที่เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการบรรจุสินค้าเข้าสู่คอนเทนเนอร์ไม่ได้ไป

ตรวจและควบคุมการบรรจุสินค้าเข้าสู่คอนเทนเนอร์ด้วยตนเอง แต่กลับลงนามรับรองการตรวจในเอกสารการส่งออกเป็นเหตุให้ผู้ส่งออกทำการทุจริต โดยนำใบขนสินค้าขาออกมาขอรับเงินชดเชยค่าภาษีอากร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4293/2530 การมอบฉันทะหรือมอบอำนาจเกี่ยวกับการเบิกถอนเงินกรณีที่มีการมอบฉันทะหรือมอบอำนาจให้ผู้ได้บังคับบัญชาไปเบิกถอนเงิน จะต้องควบคุมดูแลและใช้วิธีการที่รัดกุมรอบคอบเพื่อป้องกันมิให้เกิดการทุจริตขึ้นได้ เมื่อผู้บังคับบัญชาไม่ควบคุมดูแลและใช้วิธีการที่รัดกุมในการป้องกันจึงไม่พ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2158/2531 การรับจ่ายและการเก็บรักษาเงินต้องปฏิบัติตามระเบียบเมื่อไม่ปฏิบัติตามระเบียบและไม่รายงานผู้บังคับบัญชาให้ทราบถึงเหตุขัดข้องจนเกิดความเสียหายในเวลาต่อมา

สรุป หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติของการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด จะมีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ส่วนวิธีการปฏิบัติงานของการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด นั้นเมื่อคณะกรรมการฯ ได้ทราบคำสั่ง คณะกรรมการฯ จะต้องทำการสอบสวนโดย ตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิด รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ และสรุปรายงานว่ามีสาระสำคัญ คือ

- ก. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมูลเหตุของการกระทำละเมิด
- ข. ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเท่าใด ในกรณีที่ทรัพย์สินมีค่าเสื่อมราคาก็จะต้องนำค่าเสื่อมราคาหักออกจากค่าเสียหายด้วย
- ค. ความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมมีหรือไม่ จะต้องนำมาหักออกจากค่าเสียหายด้วย (ถ้ามี)
- ง. ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนคือผู้ใด และจะต้องชดใช้เป็นจำนวนเท่าใด โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีไป

ส่วนสิ่งที่ควรคำนึงในการปฏิบัติงานประการสำคัญ คือ คำนึงถึงเจตนารมณ์ของหลักความรับผิดทางละเมิด โดยมีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองเจ้าหน้าที่ที่สุจริตและมีความขยันหมั่นเพียร ที่อาจตัดสินใจผิดพลาดหรือประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลละเมิดและต้องรับผิดโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความรับผิดดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมากตามขนาดการบริหารและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ นั้น

บทที่ 4 เทคนิคในการปฏิบัติงาน

การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เป็นการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด เพื่อหาข้อมูลว่ามีผู้ต้องรับผิดหรือไม่ เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐาน และการชี้แจงน้ำหนักของพยานหลักฐาน ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด คือ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และนำหลักกฎหมายกลาง คือ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อันเกี่ยวกับความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครอง มาตรา 13 – 20 มาปรับใช้กับการกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดด้วย และนำเอาหลักการเปิดโอกาสให้กับคู่กรณีตามมาตรา 30 มาปรับใช้กับการพิจารณาทางปกครอง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้รับโอกาสในการโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอด้วย รวมทั้งนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง ละเมิด มาวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่

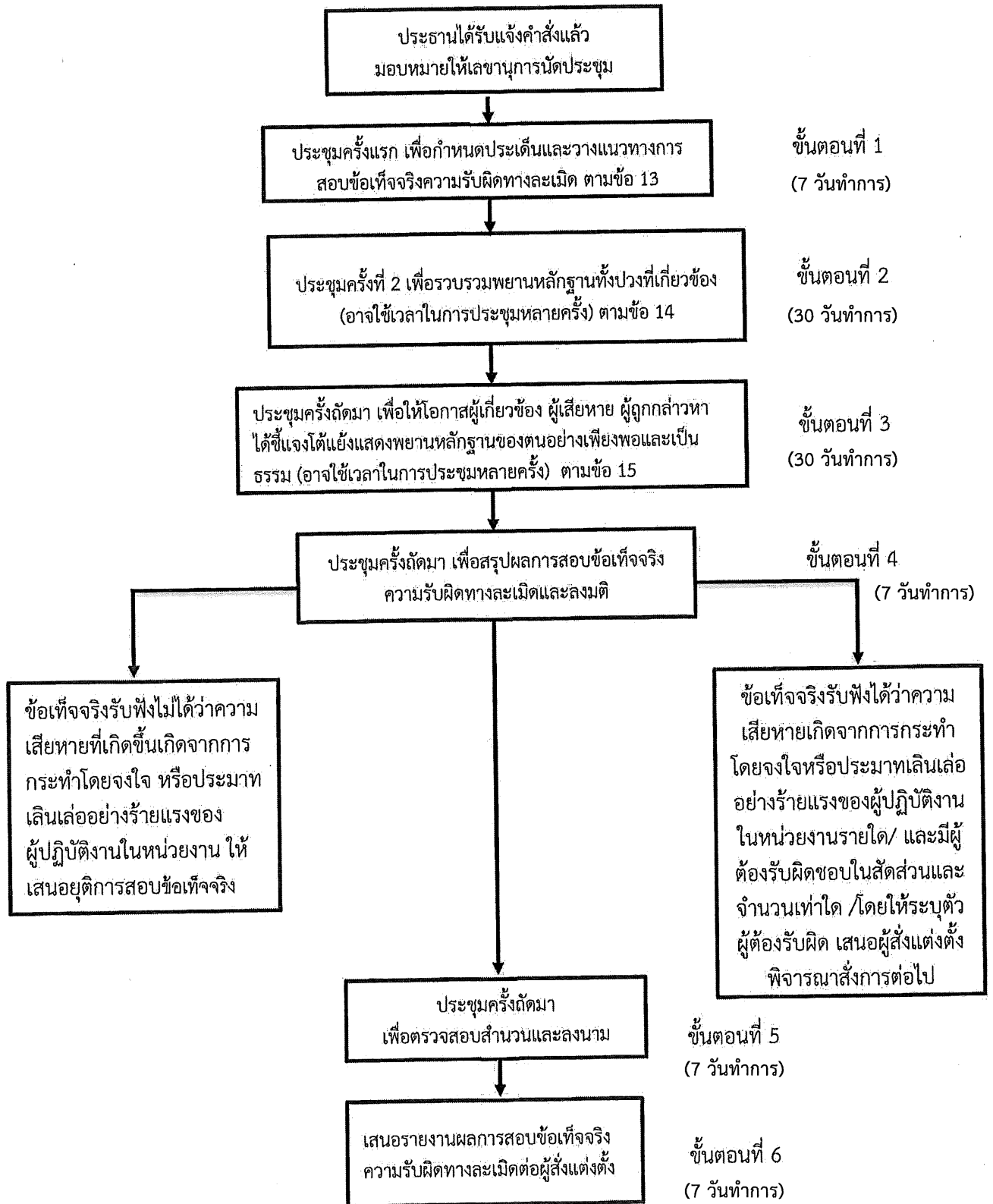
โดยการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงาน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

แผนการปฏิบัติงาน

การวางแผนดำเนินงาน เมื่อเลขานุการได้รับคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด จะต้องเป็นผู้วางแผนการประชุมเพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งแผนการดำเนินงาน สอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีดังนี้

1. เลขานุการพิจารณาระยะเวลาตามคำสั่งสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่กำหนดไว้ภายในกี่วัน โดยหากไม่กำหนดไว้เลขานุการควรตั้งเป้าหมายไว้ไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ประธานได้รับคำสั่ง
2. กำหนดการประชุมครั้งที่ 1 เพื่อกำหนดประเด็นและวางแนวทางการสอบข้อเท็จจริงควรทำภายใน 10 วัน
3. กำหนดการประชุมครั้งที่ 2 เพื่อเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดไว้ภายใน 10 วัน นับแต่ที่มีการประชุมครั้งแรก
4. กำหนดการประชุมครั้งถัดไป ก็ควรกำหนดระยะเวลาประชุม ภายใน 10 วัน
5. ดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้เสร็จสิ้นทุกขั้นตอนไม่เกิน 6 เดือน

ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีดังนี้



ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

เพื่อให้ทราบภาพรวมของขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นั้น ผู้จัดทำจึงขอสรุปขั้นตอนในภาพรวมทั้งหมดให้ทราบเสียก่อน และภายหลังจากทราบขั้นตอนทั้งหมดแล้ว ผู้จัดทำจึงจะขออธิบายถึงขั้นตอนการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ในลำดับถัดไป ดังนี้

1) เมื่อเกิดความเสียหายกับหน่วยงานของรัฐ และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ให้หัวหน้าหน่วยงานแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีจำนวนไม่เกิน 5 คนโดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น หรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้นั้นต้องชดใช้ ในกรณีความเสียหายไม่ได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ และไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ต้องรายงานให้ปลัดกระทรวงรัฐมนตรีที่กำกับดูแลเพื่อพิจารณาอีกครั้ง

2) คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด จะเป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด ให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีสิทธิชี้แจงแสดงพยานหลักฐาน แล้วพิจารณาว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ หากความเสียหายเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้พิจารณาต่อไปว่าเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ หากเป็นการกระทำที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อ อย่างร้ายแรงก็ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความประมาทเลินเล่อแต่ไม่ถึงขั้นร้ายแรง เจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดและไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหายให้กับหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด ในกรณีที่วินิจฉัยแล้วเห็นว่า ความเสียหายไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กล่าวคือ รับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมและต้องรับผิดเต็มจำนวน หักส่วนที่เกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐไม่ได้

3) เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีมติอย่างไรแล้วให้เสนอความเห็นต่อผู้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ว่ามีผู้ต้องรับผิดหรือไม่หากมีผู้ต้องรับผิด ต้องรับผิดจำนวนเท่าใดและผู้แต่งตั้งคณะกรรมการฯเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้ต้องรับผิดหรือไม่ หากมีผู้ต้องรับผิด ต้องระบุว่าต้องชดใช้ค่าเสียหายจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แล้วให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังกระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ (เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงาน)

4) กระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางจะเป็นผู้พิจารณาสำนวนการสอบสวน โดยต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความ 2 ปี สิ้นสุดไม่น้อยกว่า 6 เดือน

5) เมื่อกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานทราบ หน่วยงานของรัฐจะต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง กรณีผลการตรวจสอบพบว่าต้องมีผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหน่วยงานจะต้องออกคำสั่งให้ชัดใช้ ซึ่งเป็นการออกคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยแจ้งสิทธิการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้ผู้รับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนทราบด้วย ในกรณีผู้รับผิดชอบไม่ชัดใช้ภายในเวลาที่กำหนด ให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

6) ผู้รับผิดชอบมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อหน่วยงานผู้ออกคำสั่ง หากผู้รับผิดชอบไม่พอใจคำวินิจฉัยของผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ก็มีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ผู้รับผิดชอบมีสิทธิขอทุเลาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

ขั้นตอนการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด มีดังนี้

กระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ให้ถือเอาวันที่ประธานกรรมการทราบถึงคำสั่งแต่งตั้งเป็นวันแรกในการเริ่มกระบวนการ ซึ่งเมื่อประธานกรรมการได้ทราบคำสั่งแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของกรรมการและเลขานุการที่จะต้องดำเนินการต่อไป ซึ่งโดยปกติแล้วหน้าที่ดังกล่าวจะเป็นหน้าที่ของนิติกรในหน่วยงานนั้นที่มีความรู้ด้านกฎหมาย จึงขอสรุปขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมครั้งแรก (เพื่อกำหนดประเด็นและวางแนวทางการสอบสวน)

ขั้นตอนการจัดเตรียมก่อนการประชุม

1) เลขานุการดำเนินการ นัดหมายคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุม
2) จัดทำหนังสือเชิญประชุม และส่งหนังสือเชิญประชุมเพื่อแจ้งวันเวลาสถานที่ในการประชุมครั้งที่ 1 ให้คณะกรรมการฯ ทราบ (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 1)

3) เตรียมห้องประชุม เช่น จองห้องประชุม คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ กระดาษ ให้พร้อม (หากมี)

4) จัดทำระเบียบวาระการประชุม พร้อมทั้งส่งวาระการประชุมให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้าก่อนวันประชุม (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 2)

5) เตรียมการประชุมอื่นๆ เช่น ทำเรื่องยืมเงินทรองราชการเพื่อดำเนินการจ่ายค่าเบี้ยประชุม ค่าอาหารว่าง ค่าอาหารกลางวัน ค่าเดินทาง (หากมี) เป็นต้น (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 3)

6) จัดพิมพ์หลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นๆ และพิมพ์ของค่าเบี้ยประชุม (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 4 และหมายเลข 5)

7) โทรศัพท์แจ้งประธานกรรมการและกรรมการก่อนวันประชุมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อบอกคั้งประชุมว่าครบหรือไม่ หากไม่ครบก็แจ้งเลื่อนวันประชุมเพื่อกำหนดวันประชุมใหม่อีกครั้งหนึ่ง

วันประชุมครั้งแรก (เพื่อกำหนดประเด็นและวางแนวทางการสอบสวน)

คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด อาจประกอบด้วยกรรมการจากทั้งหน่วยงานภายในหรือกรรมการจากหน่วยงานภายนอกก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคำสั่งแต่งตั้งกรรมการ เพื่อให้กรรมการสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ในเบื้องต้นประธานกรรมการจะให้กรรมการทำความรู้จักกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ไปก่อน และในระหว่างนี้เลขานุการจะนำอาหารว่างที่จัดเตรียมไว้มาเสิร์ฟแก่กรรมการ และจะนำไปหลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นๆ เสนอให้กรรมการลงนามเข้าประชุม และมอบค่าเบี้ยประชุมแก่กรรมการ (หรือจะดำเนินการในส่วนนี้ภายหลังจะมีการประชุมเสร็จสิ้นก็ได้)

เมื่อกรรมการมา ณ สถานที่ประชุม ตามวันเวลาที่ประธานนัดหมายจนครบองค์ประชุมแล้ว (ได้ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด ซึ่งกรรมการจะมีไม่เกิน 5 คน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานอื่นก็ได้ ตามข้อ 8 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539) แต่ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน ตามข้อ 13 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ภายหลังจากที่ครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการจะเป็นกล่าวผู้เปิดประชุม โดยก่อนการกล่าวเปิดการประชุม ประธานกรรมการสอบถามกรรมการก่อนว่า มีกรรมการท่านใดเป็นบุคคลที่มีส่วนได้เสียดังต่อไปนี้หรือไม่ อาทิเช่น รู้เห็นเหตุการณ์ในเรื่องที่สอบสวน หรือมีส่วนได้เสียในเรื่องที่สอบสวน หรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกสอบสวน หรือเป็นผู้ร้องเรียนกล่าวหาหรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้ร้องเรียนกล่าวหา หรือมีเหตุอย่างอื่นซึ่งน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าจะทำให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเสียความเป็นธรรมหรือไม่ หากมีกรรมการท่านใดเป็นเป็นผู้มีส่วนได้เสียข้างต้น ให้ประธานกรรมการเสนอรายงานต่อผู้ออกคำสั่ง เพื่อดำเนินการแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นกรรมการแทน ทั้งนี้ตามมาตรา 13 - 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

หากดำเนินการตามวรรคข้างต้นเสร็จสิ้นแล้ว ให้ประธานกรรมการดำเนินการประชุมไปตามระเบียบวาระ ดังนี้

1) ระเบียบวาระการประชุมที่ 1 เรื่อง แจ้งเพื่อทราบจากประธานและเลขานุการ ในวาระนี้ประธานควรแจ้งให้กรรมการทราบ ดังนี้

- กำหนดให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบในเบื้องต้นให้ถือเป็นความลับทางราชการ

- การรวบรวมข้อเท็จจริงและพหุติการณที่เกี่ยวข้งอื่นๆ เพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิดดำเนินไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุดต้องวางแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบ โดยอาจเรียกเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรืออาจกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือพยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการฯ ในการประชุมครั้งถัดไป และกำหนดจำนวนครั้งในการประชุมให้เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป และต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง ทั้งนี้ หากมีเหตุจำเป็นไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งได้ ให้คณะกรรมการฯ ดำเนินการขอขยายระยะเวลาดำเนินการก่อนสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง พร้อมชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้ง เพื่อขออนุญาตขยายระยะเวลาต่อไป

- และในการประชุมครั้งต่อไปขอมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการ ลงนามในหนังสือต่างได้ เช่น หนังสือเชิญประชุม หนังสือเชิญบุคคลมาให้ถ้อยคำ และหนังสือเกี่ยวกับงานธุรการอื่นใด ทั้งนี้ เพื่อความรวดเร็ว

2) ระเบียบวาระการประชุมที่ 2 เรื่องรับรองรายงานประชุม ซึ่งในการประชุมครั้งแรกจะยังไม่มีระเบียบวาระนี้

3) ระเบียบวาระการประชุมที่ 3 เรื่องสืบเนื่อง ซึ่งในการประชุมครั้งแรกจะยังไม่มีระเบียบวาระนี้

4) ระเบียบวาระการประชุมที่ 4 เรื่องพิจารณา จะพิจารณาเรื่องการวางแนวทางการสอบสวนและจะกำหนดประเด็นที่ต้องสอบสวนว่ากี่ประเด็น ในแต่ละประเด็นมีพยานที่เกี่ยวข้องใดบ้างที่จะต้องนำมาสอบสวน และจะสอบสวนด้วยวิธีใด เป็นต้น

5) ระเบียบวาระการประชุมที่ 5 เรื่องอื่นๆ ซึ่งปกติจะเป็นการกำหนดวันประชุมในครั้งถัดไป

และเมื่อดำเนินตามระเบียบวาระการประชุมทั้งหมดแล้ว ประธานกรรมการก็จะกล่าวปิดประชุม ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 (สอบข้อเท็จจริงเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน)

ขั้นตอนการจัดเตรียมก่อนการประชุม

1) เลขานุการจะดำเนินการ นัดประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุม

2) จัดทำหนังสือเชิญประชุม และจัดส่งหนังสือเชิญประชุมเพื่อแจ้งวันเวลาสถานที่ในการประชุม ให้คณะกรรมการฯ ทราบ

3) เตรียมห้องประชุม เช่น จอห้องประชุม คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ กระดาษ ให้พร้อม (หากมี)

4) จัดทำระเบียบวาระการประชุม

5) จัดทำรายงานการประชุมครั้งก่อน

6) เตรียมการประชุมอื่นๆ เช่น ทำเรื่องยืมเงินตรางราชการเพื่อดำเนินการจ่ายค่าเบี้ยประชุม ค่าอาหารว่าง ค่าอาหารกลางวัน ค่าเดินทาง (หากมี) เป็นต้น

7) จัดพิมพ์หลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นๆ และพิมพ์ซองค่าเบี้ยประชุม

8) เลขานุการจัดทำหนังสือเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง (หากมี) (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 7) หรือพยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงและบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐาน (หากมี) (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 8) หรือในกรณีที่ต้องใช้พยานเอกสารประกอบการพิจารณาให้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอสำเนาเอกสาร (หากมี) (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 9)

ก่อนการประชุม 1 วัน เลขานุการควรโทรศัพท์แจ้งให้กรรมการทราบอีกครั้งหนึ่ง

วันประชุมครั้งที่ 2 (สอบข้อเท็จจริงเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน)

หลังจากประชุมครั้งแรกแล้ว ในการประชุมครั้งที่ 2 นี้จะเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ตามข้อ 14 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เมื่อกรรมการเริ่มมายังห้องประชุมแล้ว เลขานุการจะนำอาหารว่างที่จัดเตรียมไว้มาเสิร์ฟแก่กรรมการ และจะนำใบหลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุม และค่าตอบแทนอื่นๆ มาเสนอให้กรรมการลงนามเข้าประชุม และมอบซองค่าเบี้ยประชุมแก่กรรมการ (ในส่วนนี้จะดำเนินการภายหลังจากการประชุมเสร็จสิ้นก็ได้)

ภายหลังจากที่กรรมการครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการจะเป็นผู้กล่าวเปิดประชุม โดยการกล่าวเปิดการประชุม จะดำเนินการไปตามระเบียบวาระการประชุม ดังนี้

1) ระเบียบวาระการประชุมที่ 1 เรื่อง แจ้งเพื่อทราบจากประธานและเลขานุการ (ในการประชุมครั้งที่ 2 นี้ โดยส่วนมากเลขานุการจะเป็นผู้แจ้งถึงการดำเนินการต่างๆที่ได้จัดเตรียมมาในการประชุมในวันนี้ เช่น ได้จัดทำหนังสือเชิญพยานมาให้ถ้อยคำที่คน และพยานตอบรับมาให้ถ้อยคำที่คน เป็นต้น)

2) ระเบียบวาระการประชุมที่ 2 เรื่องรับรองรายงานประชุม ก็จะเป็นการพิจารณารับรองรายงานการประชุมในครั้งก่อน

3) ระเบียบวาระการประชุมที่ 3 เรื่องสืบเนื่อง จะเป็นเรื่องการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับแต่ละชุดของกรรมการว่าได้มีการกำหนดประเด็นอะไรบ้าง และ

กำหนดตัวพยานบุคคลที่จะมาให้ถ้อยคำก็คน (ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งควรนัดประชุมไม่เกินครั้งละไม่เกิน 2-3 คน เพราะในสอบพยานแต่ละคนต้องใช้เวลาาน หากเร่งรีบจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน

และในขั้นตอนการดำเนินการสอบพยาน ให้ดำเนินการ ดังนี้

- ในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการสอบหาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด เว้นแต่จะเป็นบุคคลที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดอนุญาต และห้ามคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกระทำการใด ๆ อันเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน เพื่อจูงใจให้ผู้นั้นให้ถ้อยคำใดๆ ในเรื่องที่สอบหาข้อเท็จจริง

- ในการบันทึกถ้อยคำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือพยานผู้เชี่ยวชาญให้ดำเนินการตามแบบฟอร์มที่กำหนด

4) ระเบียบวาระการประชุมที่ 4 เรื่องพิจารณา (ในวาระนี้จะไม่มีการพิจารณา เพราะนำเรื่องพิจารณาจะยกไปไว้ในเรื่องสืบเนื่อง)

5) ระเบียบวาระการประชุมที่ 5 เรื่องอื่นๆ ซึ่งปกติจะเป็นการกำหนดวันประชุมในครั้งต่อไป

ในการประชุมในแต่ละวาระ มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ตามข้อ 13 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และเมื่อดำเนินตามระเบียบวาระการประชุมทั้งหมดแล้ว ประธานกรรมการจะกล่าวปิดประชุมต่อไป

ในขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริงซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่นี้ อาจต้องใช้วันประชุม 2 -3 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยากง่าย จำนวนพยาน และข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ว่ามีมากน้อยเพียงใด จึงไม่สามารถระบุได้ว่าจะต้องใช้เวลาประชุมนานเท่าใด

ขั้นตอนที่ 3 (ให้โอกาสแก่ ผู้ถูกกล่าวหา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้เสียหาย ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งพยานหลักฐานของตน)

ขั้นตอนการจัดเตรียมก่อนการประชุม

1) เลขานุการดำเนินการ นัดหมายคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุม

2) จัดทำหนังสือเชิญประชุม และส่งหนังสือเชิญประชุมเพื่อแจ้งวันเวลาสถานที่ในการประชุม ให้คณะกรรมการทราบ

3) เตรียมห้องประชุม เช่น จอห้องประชุม คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ กระดาษ ให้พร้อม (หากมี)

4) จัดทำระเบียบวาระการประชุม

- 5) จัดทำรายงานการประชุมครั้งต่อไป
- 6) เตรียมการประชุมอื่นๆ เช่น ทำเรื่องยืมเงินทรองราชการเพื่อดำเนินการจ่ายค่าเบี้ยประชุม ค่าอาหารว่าง ค่าอาหารกลางวัน ค่าเดินทาง (หากมี) เป็นต้น
- 7) จัดพิมพ์หลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นๆ และพิมพ์ของค่าเบี้ยประชุม
- 8) เลขานุการจัดทำหนังสือเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้เสียหาย และผู้ที่ถูกกล่าวหามาชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งพยานหลักฐานของตนต่อคณะกรรมการ

ก่อนการประชุม 1 วัน เลขานุการควรโทรศัพท์แจ้งกรรมการให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง

วันประชุม (เพื่อให้โอกาสแก่ ผู้ถูกกล่าวหา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งพยานหลักฐานของตน)

ภายหลังจากกรรมการฯ ได้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง โดยรับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ เบื้องต้นแล้ว จะทำใ้คณะกรรมการทราบว่ามีเจ้าหน้าที่ใดที่เกี่ยวข้องเข้าข่ายจะต้องรับผิดชอบ คณะกรรมการก็จะมีหนังสือเชิญบุคคลดังกล่าวมาชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งพยานหลักฐานของตน ในฐานะผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ถูกกล่าวหาอีกครั้งหนึ่ง โดยในขั้นตอนนี้คณะกรรมการต้องให้บุคคลที่ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนี้โต้แย้งพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม พร้อมทั้งแจ้งสิทธิให้บุคคลดังกล่าวสามารถนำผู้ที่ตนไว้วางใจหรือทนายเข้าร่วมในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบได้ด้วย ทั้งนี้ตามมาตรา 15 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 (ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด)

ขั้นตอนที่ 4 (สรุปผลการสอบข้อเท็จจริง)

ขั้นตอนการจัดเตรียมการประชุม

- 1) เลขานุการดำเนินการ นัดหมายคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุม
- 2) จัดทำหนังสือเชิญประชุม จัดส่งหนังสือเชิญประชุมและแจ้งวันเวลาสถานที่ในการประชุม ให้คณะกรรมการทราบ
- 3) เตรียมห้องประชุม เช่น จองห้องประชุม คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ กระดาษ ให้พร้อม (หากมี)
- 4) จัดทำระเบียบวาระการประชุม
- 5) จัดทำรายงานการประชุมครั้งก่อน
- 6) เตรียมการประชุมคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงอื่นๆ เช่น ทำเรื่องยืมเงินทรองราชการเพื่อดำเนินการจ่ายค่าเบี้ยประชุม ค่าอาหารว่าง ค่าอาหารกลางวัน ค่าเดินทาง (หากมี) เป็นต้น
- 7) จัดพิมพ์หลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นๆ และพิมพ์ของค่าเบี้ยประชุม

ก่อนการประชุม 1 วัน เลขานุการควรโทรศัพท์แจ้งให้กรรมการทราบอีกครั้งหนึ่ง
วันประชุม (สรุปผลการสอบข้อเท็จจริง)

เมื่อกรรมการฯ ได้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว ก็จะต้องสรุปข้อเท็จจริงทั้งหมดและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยกรรมการที่เข้าประชุมมีหน้าที่ต้องวินิจฉัยและลงมติว่า จากข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานทั้งปวงที่รวบรวมได้ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ถูกอ้างว่ากระทำละเมิด เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานจริงหรือไม่ ได้กระทำละเมิดจริงหรือไม่ มีความเสียหายเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่และเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ (โดยพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420) รวมทั้งหากกำหนดให้ต้องรับผิดชอบควรต้องรับผิดชอบในสัดส่วนเท่าใด โดยในการพิจารณาให้ถือเสียงข้างมากของกรรมการที่มาประชุม

ในกรณีที่กรรมการเสียงข้างมาก เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานมิได้กระทำละเมิด หรือกระทำละเมิดแต่เป็นการกระทำด้วยความประมาทที่ยังไม่ถึงขนาดเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ให้ลงมติว่า ข้อเท็จจริงรับฟังไม่ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เห็นสมควรยุติการสอบข้อเท็จจริง แล้วเสนอผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

ในกรณีที่กรรมการเสียงข้างมากเห็นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน จะต้องมิมติว่าข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานรายใด และมีผู้ต้องรับผิดชอบในสัดส่วนและจำนวนเท่าใด โดยให้ระบุตัวผู้ต้องรับผิดชอบ และจำนวนเงินที่ต้องชดเชยให้ชัดเจนแล้วเสนอผู้สั่งแต่งตั้งพิจารณาสั่งการต่อไป ซึ่งการพิจารณาสัดส่วนความรับผิดชอบ เป็นไปตามหนังสือกระทรวงการคลังที่ กค 0406.2/ว 66 ลงวันที่ 25 กันยายน 2550 เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

เมื่อกรรมการได้ลงมติและสรุปสำนวนแล้ว ผู้ช่วยเลขานุการหรือเลขานุการ จะได้รับมอบหมายให้ทำสำนวน พร้อมเรียบเรียงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่างให้ชัดเจน และต้องมีพยานหลักฐานที่สนับสนุนประกอบด้วย ทั้งนี้ตามข้อ 16 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และเมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วจะแจ้งเวียนให้คณะกรรมการเพื่อทราบและตรวจสอบความถูกต้องของสำนวน กรรมการรายใดมีความเห็นแย้งให้บันทึกไว้ในสำนวนด้วย

ขั้นตอนที่ 5 (ตรวจสอบสำนวนและลงนาม)

ขั้นตอนการจัดเตรียมก่อนการประชุม

- 1) เลขานุการดำเนินการ นัดหมายคณะกรรมการเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุม

2) จัดทำหนังสือเชิญประชุม และจัดส่งหนังสือเชิญประชุมเพื่อแจ้งวันเวลาสถานที่ในการประชุม ให้คณะกรรมการทราบ

3) เตรียมห้องประชุม เช่น จอห้องประชุม คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ กระดาษ ให้พร้อม (หากมี)

4) จัดทำระเบียบวาระการประชุม

5) จัดทำรายงานการประชุมครั้งก่อน

6) เตรียมการประชุมอื่นๆ เช่น ทำเรื่องยืมเงินทศรองราชการเพื่อดำเนินการจ่ายค่าเบี้ยประชุม ค่าอาหารว่าง ค่าอาหารกลางวัน ค่าเดินทาง (หากมี) เป็นต้น

7) จัดพิมพ์หลักฐานการจ่ายเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนอื่นๆ และพิมพ์ของค่าเบี้ยประชุม

8) จัดพิมพ์ร่างรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด และร่างบันทึกข้อความจากประธานถึงผู้สั่งแต่งตั้งเพื่อรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 10 และเอกสารแนบท้ายหมายเลข 11)

ก่อนการประชุม 1 วัน เลขานุการควรโทรศัพท์แจ้งให้กรรมการทราบอีกครั้งหนึ่ง

โดยปกติ ในขั้นตอนนี้จะไม่มีหรือไม่มีก็ได้ แต่ในกรณีสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่มีรายละเอียดมาก นอกจากฝ่ายเลขานุการจะแจ้งเวียนสำนวนให้กรรมการพิจารณาเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว ประธานกรรมการอาจกำหนดให้มีวันตรวจสอบสำนวนว่าที่กรรมการได้สรุปนี้ มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประเด็นหรือไม่ และหากไม่สมบูรณ์จะไม่มีเพิ่มเติมหรือแก้ไขได้ทันที และเมื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้วก็จะได้ลงนามรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดในที่ประชุม พร้อมทั้งเสนอรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดต่อผู้สั่งแต่งตั้ง ต่อไป

ตัวอย่างการทำสำนวนประเภท กรณีทุจริตหรือทรัพย์สิน

³⁵ ต้องมีรายละเอียด ดังนี้ (ภาคผนวก ก เอกสารหมายเลข 10)

1) วันเวลา เกิดการทุจริต

2) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้กระทำทุจริตในการปฏิบัติราชการโดยปกติ

3) การกระทำ และพฤติการณ์ในการกระทำทุจริต

4) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ร่วมงานหรือที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน

ผู้บังคับบัญชาตามสายงาน

5) รายละเอียดการปฏิบัติการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งผู้บังคับบัญชาให้ระบุชื่อและตำแหน่งว่าตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหรือทางปฏิบัติที่

³⁵ สำนักความรับผิดชอบแห่ง กรมบัญชีกลาง. คู่มือปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการคลัง. 2550.

ถูกต้องควรเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับการกระทำที่เกิดขึ้นจริง พร้อมแผนภูมิประกอบเปรียบเทียบระหว่างแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องกับการกระทำที่เกิดขึ้นจริง

6) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งเกี่ยวกับงานในหน้าที่นั้นๆ หรืองานที่ได้รับมอบหมายมีอย่างไร

7) หลักและวิธีปฏิบัติโดยปกติของงานหรือกิจการนั้นเป็นอย่างไร

8) หลักฐานและเอกสารที่ผู้ทุจริตได้กระทำ หรือหลักฐานที่ผู้ทุจริตจะต้องกระทำแต่ได้ละเว้นไม่กระทำ

9) รายการและจำนวนเงินที่ทุจริต หรือที่ขาดหายไป

10) เอกสารแจ้งความร้องเรียกทุกข์ สำเนาสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และความเห็น คำพิพากษา (ถ้ามี)

11) กรณีมีการระบุว่า ลายมือชื่อปลอม ได้มีการส่งหลักฐานให้ผู้ชำนาญของกองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบหรือไม่ (ถ้ามี) ของรายงานผลการพิสูจน์ดังกล่าว

12) การเรียกร้องหรือฟ้องคดีกับธนาคารผู้จ่าย (ถ้ามี)

13) ในกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับเช็ค ขอสำเนาเช็ค สำเนาใบเสร็จรับเงิน เอกสารประกอบการส่งจ่าย ผู้มีอำนาจส่งจ่าย หลักฐานได้รับชำระหนี้และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

14) พฤติการณ์และกรณีแวดล้อมอื่นๆ เช่น ผู้ทุจริตเป็นคนชอบเล่นการพนันหรือไม่ มีภาระแห่งจิตใจหรือไม่ เป็นต้น

15) ความเห็นและผลการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ถ้ามี)

16) กรณีมีการกระทำทุจริตเกิดขึ้นหลายกรณี ให้แยกการสอบสวนเป็นรายกรณีพร้อมความเห็นว่าคุณกระทำการทุจริตและผู้บังคับบัญชา จะต้องรับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร และเป็นจำนวนเงินเท่าใด

17) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้องและโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ อาจจะต้องรับผิดชอบนี้ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนเองด้วย ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ

18) กรณีช่วงระยะเวลาที่เกิดความเสียหาย มีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องและมีการโยกย้ายให้ระบुरายละเอียดช่วงเวลาของแต่ละคน ต้องรับผิดชอบและจำนวนความเสียหายซึ่งเกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวพร้อมแผนภูมิประกอบ

19) ลงลายมือชื่อ ของประธานกรรมการ กรรมการ และเลขานุการ

ขั้นตอนที่ 6 (จัดเรียงรายงานและเสนอรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้ง)

ในขั้นตอนนี้ จะไม่มีการประชุมของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดแล้ว แต่เป็นหน้าที่ของเลขานุการ ที่จะต้องจัดเตรียมรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

และเอกสารแนบท้ายทุกฉบับ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้องทุกแผ่น ให้ครบถ้วน แล้วเสนอรายงานผลนั้น ต่อผู้สั่งแต่งตั้งต่อไป จึงจะถือว่าได้ดำเนินการทุกขั้นตอนของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้ ในขั้นตอนรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดต้องทำเป็น ๒ ชุด ชุดหนึ่งเก็บไว้ยังเลขานุการเพื่อเป็นหลักฐาน

เทคนิคในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด³⁶

การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด เป็นกรณีการสอบข้อเท็จจริงเพื่อหาข้อมูลว่า มีผู้ต้องรับผิดชอบ หรือไม่ เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องการรวบรวมพยาน และการชั่งน้ำหนักพยาน ปัญหาในการสอบข้อเท็จจริงที่พบคือ ข้อเท็จจริงที่ได้ไม่เป็นที่ยุติ เรื่องราวที่ได้ไม่เป็นไปตามลำดับ หรือไม่เชื่อมโยงกัน ดังนั้น เมื่อกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมาครบถ้วนแล้ว จะต้องเรียบเรียง และตรวจสอบความเชื่อมโยงของข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ กรณีเห็นว่าเป็นพยานฟุ่มเฟือย หากเห็นว่า ไม่จำเป็นให้บันทึกไว้โดยย่อ แต่ห้ามตัดทิ้งเนื่องจากผู้สั่งแต่งตั้งหรือผู้ตรวจสอบสำนวนอาจเห็นว่าเป็นข้อเท็จจริง หรือพยานสำคัญก็ได้ โดยมีเทคนิคดังนี้

1. การรวบรวมพยาน

กระทรวงการคลังได้กำหนดเรื่องแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดตามประเภทสำนวน การสอบสวน ว่าต้องรวบรวมพยานใดบ้าง นอกจากนี้ยังมีสิ่งทีกรรมการควรจะทำคือ

1) ไปยังสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด เพื่อตรวจสอบประจักษ์พยาน พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยาน แวดล้อมอื่นๆ ควรทำการบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการตรวจสอบด้วย

2) ตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานของส่วนงานที่เกิดเหตุรวมทั้งมาตรการรักษาความปลอดภัยกรณี ดังกล่าว

3) ตรวจสอบแนวทางการดำเนินการกรณีใกล้เคียงกันของหน่วยงานหรือของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4) ขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ เพื่อประกอบการทำสำนวน (5) ขอทราบผลการพิจารณาในเบื้องต้นจากเจ้าพนักงานตำรวจ (ถ้ามี)

5) บันทึกข้อมูล ส่งเอกสารเป็นหนังสือ โดยดำเนินการตามแบบที่กฎหมายกำหนด เช่น แบบบันทึก การสอบสวน (ส.ส.ด) สำหรับบันทึกถ้อยคำของเจ้าหน้าที่ หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง

6) มิให้ทำหรือจัดให้ทำการใดๆ อันเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือ ให้สัญญาเพื่อจูงใจพยาน หรือผู้ให้ ถ้อยคำ หรือเพื่อชักนำการให้ถ้อยคำอย่างใดๆ

³⁶ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. การจัดการความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. 2562. <<http://www.koratpao.go.th>>. 14 สิงหาคม 2562.

7) มีการแจ้งรายละเอียดแก่พยาน และผู้ให้ถ้อยคำว่า การให้ถ้อยคำตามบันทึกการสอบสวนฉบับนี้อาจ ใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

8) คำถามของคณะกรรมการ ผู้ให้ถ้อยคำจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ ถ้าคำถามใดไม่ตอบให้ขอทราบ เหตุผลสั้นๆและบันทึกไว้

2. การชั่งน้ำหนักพยาน

1) ไม่ใช่อคติในการพิจารณา

2) มองให้ครบถ้วน รับฟังพยานในทุกประเด็น ทุกฝ่าย

3) ต้องรวบรวมพยานหลักฐานและพิจารณาด้วยความระมัดระวัง หากไม่แน่ใจว่าผู้ปฏิบัติงาน ในหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายและกระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ อย่างร้ายแรงแล้ว จะเสนอความเห็นว่ามีผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทนไม่ได้

3. การพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

คณะกรรมการควรพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อประกอบการวินิจฉัย รวมทั้งการให้ ข้อเสนอแนะอย่างถูกต้อง โดยในเบื้องต้นควรพิจารณาดังนี้

1) ข้อเท็จจริง ได้แก่ ข้ออ้างที่บุคคลอ้างถึง ซึ่งอาจเป็นความจริง (คำว่าข้อเท็จจริงเป็นศัพท์ทาง กฎหมาย ซึ่งเข้าใจง่ายเพราะมีความชัดเจนอยู่ในตัว โดยเป็นการรวมกันของคำสองคำ คือคำหนึ่งเท็จ คำหนึ่งจริง หากแยกกันจะมีความหมายตรงกันข้ามในการพิจารณาว่าเป็นข้อเท็จ หรือข้อจริง) จึงต้องพิจารณาข้ออ้าง ในเรื่องราวทั้งหมดให้ยุติก่อน เช่น นายเอ. อ้างว่า นายบี เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งปรารถนาคิดใช้ในราชการ โดยประมาททำให้นายเอ. ได้รับความเสียหาย ข้อเท็จจริงในกรณีนี้คือ

นายเอ เห็นเหตุการณ์นี้จริงหรือไม่ นายบี เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จริงหรือไม่

นายบี ปรารถนาคิดใช้ในราชการจริงหรือไม่

นายบี ปรารถนาคิดโดยประมาทจริงหรือไม่

นายเอ ได้รับความเสียหายจริงหรือไม่

ปัญหาที่ว่านายเอ. พบหรือเห็นเหตุการณ์นี้จริงหรือไม่นั้น หากนายเอ มิได้เห็นด้วยตาของตนเอง เพียงแต่รับฟังจากคำบอกเล่ามา ข้ออ้างของนายเอ. เฉพาะที่ว่า “เห็น” ย่อมเป็นเท็จ แต่หากนายเอ.ได้เห็น เป็นประจักษ์ด้วยตนเอง ข้ออ้างที่ว่า “เห็น” ก็เป็นจริง

ปัญหาที่ว่า นายบี. เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จริงหรือไม่ ต้องตรวจสอบฐานะตำแหน่งต้นสังกัด ของนายบี. ว่ามีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของ เจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือไม่ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ เพราะหากนายบี. มิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว และในกรณีนี้ คู่กรณีมีเพียงนายเอ. และนายบี. ย่อมไม่เกิดประโยชน์ที่จะสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อไปและเห็นควรยุติการสอบ ข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ และรายงานผู้สั่งแต่งตั้งเพื่อพิจารณาสั่งการตามความเหมาะสมต่อไป

- กรณีตามตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงการลำดับข้อเท็จจริงซึ่งหากข้ออ้างที่นายเอ. ยกขึ้น เป็นจริงทั้งหมดแล้ว หรือส่วนใหญ่เป็นจริงตามความเข้าใจของ นายบี, ข้อเท็จจริงที่ได้จากการ สอบข้อเท็จจริงย่อม เป็นไปตามลำดับ พยานหลักฐานต่างๆย่อมสนับสนุนกันและเป็นเหตุเป็นผลกัน

- สำหรับคำถามอื่นๆ ให้ใช้แนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการ สอบสวน (ส.1 - ส.5) หรือคำถามอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้

ตามความเหมาะสม

2) ข้อกฎหมาย ได้แก่ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับกรณี ความเสียหาย การพิสูจน์ หรือรวบรวมข้อกฎหมายเป็นเรื่องที่ง่ายกว่าการรวบรวมข้อเท็จจริงเพราะมี แหล่งที่มาที่แน่นอน เช่น นายชนะศึก มีคำสั่งให้ นายบี. ปฏิบัติหน้าที่พนักงานขับรถหรือไม่ อำนาจที่มา ของผู้ออกคำสั่งมาจากกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับใด คำสั่งดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ ซึ่งสามารถ ตรวจสอบได้โดยง่ายโดยปรากฏเป็นเอกสาร หลักฐานชัดเจน สำหรับการขอหรือได้มาซึ่งหลักฐาน ดังกล่าวให้ประธานคณะกรรมการทำหนังสือไปยังส่วนงาน เจ้าของเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการ ประกอบการดำเนินการ

จากผลการดำเนินการที่ผ่านมา การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด แม้ว่าในบางกรณี จะมี ที่มาจากการชี้มูลของหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) จนทำให้ คณะกรรมการ เกิดความเข้าใจหรือเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการให้เกิดความเสียหายตามที่ถูก กล่าวหา หรือผู้ที่อาจจะต้อง รับผิดชอบเนื่องจากมีชื่อปรากฏในเอกสารหรือมีการลงลายมือชื่อในเอกสาร ทั้งที่ข้อเท็จจริงไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการแต่อย่างใด คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงจะต้อง ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาหามูลเหตุ ก

ความรู้ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในงาน

จากการปฏิบัติงานที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการความรับผิดชอบละเมิด ผู้จัดทำเห็นว่า จำเป็นต้องมีความรู้ทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ต้องมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 รวมทั้ง ประกาศ กระทรวงการคลัง ที่เกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ และหนังสือแจ้งเวียนของทางราชการเกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบละเมิดที่เกี่ยวข้อง

2. ต้องมีความรู้ความเข้าใจใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 5 ละเมิด
3. ต้องมีความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
4. มีความรู้เกี่ยวกับคำพิพากษาฎีกาศาลแพ่ง และศาลปกครอง กรณีคดีที่เกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เพื่อใช้เป็นแนวบรรทัดฐานและประกอบดุลพินิจในการพิจารณาโทษ
5. มีความรู้ความเข้าใจในมติคณะรัฐมนตรีอันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
6. มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวเจตนารมณ์ ที่มีการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นมาว่าเพื่อกำหนดขอบเขตความรับผิดของเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนและเป็นธรรมมากขึ้น กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่สุจริตและมีความขยันหมั่นเพียรก็อาจตัดสินใจผิดพลาดหรือประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลละเมิดและต้องรับผิดโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความรับผิดดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมากตามขนาดการบริหารและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ นอกจากนั้นเงินเดือนที่เจ้าหน้าที่ได้รับอยู่ไม่อาจทำให้เป็นสัดส่วนกับความรับผิดได้ เพราะการกำหนดเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นไปตามความเหมาะสม แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีขอบเขตที่กว้างขวางและอาจก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมากก็ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ตัดสินใจดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ได้อย่างยากและอาจมีแนวโน้มไปในทางที่ไม่ยอมตัดสินใจหรือใช้เวลาตัดสินใจนานเพื่อป้องกันความรับผิดชอบ อันจะทำให้การดำเนินงานต่างๆ ของราชการต้องล่าช้าออกไปและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพื่อเป็นการปลดเปลื้องความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทให้หลุดพ้นจากความรับผิดทางแพ่ง อันเกิดจากการทำให้เกิดความเสียหายกับทรัพย์สินของทางราชการหรือความเสียหายที่ตนก่อให้เกิดกับบุคคลภายนอกในการปฏิบัติหน้าที่นั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

วิธีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

วิธีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของ มีดังนี้

1. เมื่อหน่วยงานทราบเหตุที่เกิดขึ้นที่ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหาย เช่น ไฟไหม้ โจรกรรม อุบัติเหตุ ทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ผู้มีอำนาจมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรายงานข้อเท็จจริงและความเสียหายให้หน่วยงานของรัฐทราบ เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดต่อไป
2. ภายหลังจากที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดแล้ว เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งหรือระยะเวลาการฟ้องร้องจะสิ้นสุดลง ก่อนครบกำหนดในคำสั่งนั้น ผู้สั่งแต่งตั้งจะต้องมีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้เร่งดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดและรายงานผลการดำเนินการโดยเร็ว
3. ภายหลังจากที่ส่งรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้กระทรวงการคลังตรวจสอบและพิจารณาแล้ว ต้องรอผลการพิจารณาภายใน 1 ปี 6 เดือน หากภายหลัง

ที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว กระทรวงการคลังยังไม่ส่งผลการพิจารณาไปยังหน่วยงาน หน่วยงานต้องมีหนังสือติดตามขอทราบผลการพิจารณาไปยังกระทรวงการคลังอีกครั้งหนึ่ง

4. ภายหลังจากที่หน่วยงานออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเรียบร้อยแล้ว หากเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามคำสั่ง ให้ผู้มีอำนาจมีหนังสือเตือนอีกครั้งภายใน 7 วัน หากเจ้าหน้าที่ยังมีได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและมีได้มีการอุทธรณ์หรือฟ้องต่อศาลปกครอง ผู้มีอำนาจต้องใช้มาตรการบังคับคดีทางปกครองต่อไป หรือจะฟ้องคดีตามศาลปกครอง แล้วแต่จะ เห็นสมควร

จรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน

จรรยาบรรณของผู้ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด มีดังนี้

1.หน้าที่สำคัญของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด คือ การประสาน ความยุติธรรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของรัฐ จึงต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งจักต้องแสดงให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติ เช่นนี้อย่างเคร่งครัด ครบถ้วน เพื่อการนี้คณะกรรมการจักต้อง ยึดมั่นในความเป็นอิสระของตน³⁷

2. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด พึงตรวจสอบสำนวนความและเตรียม การดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ให้พร้อม ประชุมพิจารณาตรงตามเวลาและไม่เลื่อนการประชุมโดยไม่ จำเป็น³⁸

3. ในการพิจารณาสำนวน คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดจักต้องวางตน เป็นกลางและปราศจากอคติ ทั้งพึงสำรวมตนให้เหมาะสม แต่งกายเรียบร้อย ใช้วาจาสุภาพ พึงความ จากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาค และมีเมตตาธรรม³⁹

4. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ต้องละเว้นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงใน สำนวนที่อาจกระทบกระเทือนต่อบุคคลใด ไม่วิจารณ์หรือให้ความเห็นแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือ บุคคลภายนอกที่อยู่ระหว่างการสอบสวน

5. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผย รายละเอียดของการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดๆ อันอาจทำให้เสียความยุติธรรมได้

6. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถใน กฎหมายความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่อย่างละเอียดถี่ถ้วน และเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์ของการปฏิบัติงานตามกฎหมายได้อย่างรอบด้าน

³⁷ ข้อ 1 แห่งประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, <<http://www.supremecourt.or.th/file/criminal/jariyatham.pdf>>. 15 สิงหาคม 2562.

³⁸ ข้อ 2 แห่งประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

³⁹ ข้อ 3 แห่งประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ, เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

บทที่ 5

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขและพัฒนางาน

ในขั้นตอนการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง ละเมิด ในการดำเนินการจะมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานหลายประการซึ่งจะกล่าวในลำดับถัดไป และทั้งนี้ผู้จัดทำได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อใช้เป็นแนวทางด้วย ดังนี้

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

1. ปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่สามารถเรียกพยานบุคคลมาให้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องได้ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อเท็จจริงได้ครบถ้วนขาดข้อเท็จจริงที่สำคัญ มีผลกระทบต่อความยุติธรรม เนื่องจาก พยานบุคคลเป็นพยานหลักฐานสำหรับพิสูจน์ข้อเท็จจริงปัญหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงเกือบทั้งสิ้น และพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวก็คือพยานบุคคล แม้อาจจะมีพยานเอกสารเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างก็จะต้องอาศัยพยานบุคคลเข้าชี้แจงพยานเอกสารดังกล่าวเพื่ออธิบายที่มาหรือความหมายในเอกสารพยานบุคคลจึงเปรียบเสมือนลูกกุญแจที่ต้องการให้นำลูกกุญแจไปสู่การเปิดเผย พยานบุคคลจึงเป็นพยานที่สำคัญที่สุด ฉะนั้น พยานบุคคลจึงต้องถือว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดความยุติธรรม เพราะเป็นผู้พิสูจน์ว่าบุคคลกรผิดหรือไม่ผิด แต่พยานบุคคลไม่ให้ความร่วมมือในการมาให้ข้อเท็จจริง เนื่องจากอาจถูกข่มขู่ อาฆาตแค้น ทำร้าย รวมถึงทำร้ายญาติพี่น้องของจำเลยด้วย ความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความหวาดกลัวของพยานบุคคล ตลอดจนการถูกข่มขู่ ถูกทำร้าย หรือถูกผู้มีอิทธิพลคุกคามบังคับบีบบังคับในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งไม่มีแรงจูงใจในการมาให้ถ้อยคำ และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาอีกด้วย ทำให้คณะกรรมการไม่สามารถรวมข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วน

2. ปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่อง ละเมิด รวมทั้งไม่มีความรู้ความเข้าใจในประกาศกระทรวงการคลัง ที่เกี่ยวกับการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และหนังสือแจ้งเวียนของทางราชการ ทำให้กระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดล่าช้า ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3. ปัญหาในการแสวงหาพยานเอกสารล่าช้า กล่าวคือ เมื่อคณะกรรมการได้มีหนังสือขอเอกสารจากหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบค้นหาเอกสารให้ล่าช้า ทำให้ระยะเวลาในการสอบสวนนั้นล่าช้าออกไป และในบางครั้ง ไม่สามารถแสวงหาพยานเอกสารได้ครบถ้วน

เนื่องจากเอกสารในหน่วยงานสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถค้นพบได้ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วน และไม่สามารถลงมติได้

4. ปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ให้ถ้อยคำ ไม่กล้าให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการฯ เนื่องจากเกิดความหวาดกลัวเพราะผู้ที่ถูกกล่าวโทษหรือผู้ที่ถูกร้องเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อร่วมงานทำให้มีความกังวลว่าจะถูกกลั่นแกล้งในปฏิบัติงาน หรือต้องการช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับผิด ทำให้ไม่สามารถสอบข้อเท็จจริงได้ครบถ้วน

5. ปัญหาการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งได้ อาจมีสาเหตุมาจาก คณะกรรมการฯ ติตการกิจอย่างอื่นทำให้ไม่สามารถจัดประชุมได้ หรือหน่วยงานที่ขออนุเคราะห์เอกสาร ได้จัดส่งเอกสารหลักฐานให้กรรมการล่าช้า คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดบางท่านลาออก หรือตาย เป็นต้น ทำให้กระบวนการสอบข้อเท็จจริงล่าช้า และไม่สามารถดำเนินการให้ทันภายในระยะเวลาได้

6. ปัญหาการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด ที่ไม่สามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ถูกกล่าวหามาชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนได้อย่างเพียงพอ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ได้ลาออกจากราชการ หรือตาย หรือเกษียณอายุราชการแล้ว หรือจงใจหลีกเลี่ยงไม่มาโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานเพราะกลัวจะต้องรับผิด รวมทั้งหน่วยงานของรัฐไม่มีระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ให้จ่ายค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้กับบุคคลดังกล่าว

7. ปัญหาคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่วางตนเป็นกลางและมีอคติในการพิจารณาสำนวน สาเหตุอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือความสนิทสนม หรือการเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของตน ทำให้ในการพิจารณาคณะกรรมการนั้นอาจเข้าข้างหรือไม่เอาผิดเจ้าหน้าที่ของตนได้ และอาจเสนอความเห็นให้คณะกรรมการฯ ท่านอื่นคล้อยตาม ในทางที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำ ความผิดได้

8. ปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดรีบร้อนสรุปสำนวน โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดนั้นอาจเสียไป เพราะขาดการดำเนินการในขั้นตอนที่เป็นสาระสำคัญ

9. ปัญหาการใช้ดุลพินิจคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด อาจเป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจไม่เป็นธรรมได้ ซึ่งการใช้ดุลพินิจในรูปแบบกรรมกรณานั้น เป็นการใช้ดุลพินิจของกรรมกรณที่อาจจะเอาผิดต่อคณะกรรมการฯ เพราะได้ดำเนินการกับคณะกรรมการท่านอื่นๆ และยากที่จะทราบว่าคุณพินิจที่แอบแฝงด้วยอคติใดๆหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องของจิตใจภายใน หากคณะกรรมการท่านใดใช้ดุลพินิจที่มีอคติแล้วย่อมจะไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลกระทบต่องานอันเป็นส่วนรวมได้

10. ปัญหาการจัดพิมพ์บันทึกถ้อยคำพยานของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่แล้วเสร็จให้ทันเวลา ทำให้ต้องมีการจัดพิมพ์บันทึกถ้อยคำพยานและส่งให้ลงนามในภายหลัง ซึ่งจะทำให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านและขอแก้ถ้อยคำของตนอีกครั้ง ซึ่งไม่เป็นไปตามคำให้การในครั้งแรก

แนวทางในการแก้ไข

1. กรณีปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่สามารถเรียกพยานบุคคลมาให้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องได้ นั้น แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ผู้จัดทำเห็นว่าหากเป็นพยานบุคคลสำคัญ หากไม่ได้สอบถ้อยคำพยานแล้วจะกระทบต่อความยุติธรรม คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ต้องไปทำเรื่องไปราชการเพื่อไปสอบถ้อยคำพยานนอกสถานที่ แต่หากพยานบุคคลเป็นเพียงพยานประกอบ คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ควรมีหนังสือให้พยานบุคคลดังกล่าวชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมทั้งแนบพยานหลักฐานส่งต่อคณะกรรมการฯ ต่อไป

2. กรณีปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องละเมิด นั้น ผู้จัดทำเห็นว่าหน่วยงานของรัฐควรตั้งคณะกรรมการที่จบด้านกฎหมายอย่างน้อย 2 คน เพื่อให้มีการปรึกษาหารือกัน และมีการจัดอบรมให้กับบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดให้มีความรู้ในด้านนี้

3. กรณีปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดในการแสวงหาพยานเอกสารล่าช้า นั้น แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ผู้จัดทำเห็นว่าคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดควรกำหนดปฏิทินในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า โดยมีการวางแผนการปฏิบัติงานไว้ตั้งแต่ในการประชุมครั้งแรกว่าจะกำหนดประเด็นที่ต้องสอบข้อเท็จจริงอะไรบ้าง จะการประชุมกี่ครั้ง มีการเรียกสอบพยานกี่คน มีพยานเอกสารอะไรบ้าง

4. กรณีปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่กล้าให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด เนื่องจากกลัวผลกระทบตามมาภายหลังจากการให้ถ้อยคำนั้น หรือต้องการช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ให้รับผิด แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ผู้จัดทำเห็นว่าควรให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดอธิบายถึงผลประโยชน์และผลกระทบต่อภาพรวมของมหาวิทยาลัยที่จะทำให้มหาวิทยาลัยเสียหายได้ ทั้งนี้ ห้ามคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดข่มขู่ให้คำมั่นสัญญา หลอกลวง ให้เจ้าหน้าที่ให้ถ้อยคำใดๆ แต่ต้องให้เจ้าหน้าที่ให้ถ้อยคำด้วยความสมัครใจ และเต็มใจของเจ้าหน้าที่เอง ซึ่งหากวันประชุมเจ้าหน้าที่ไม่ยอมให้ถ้อยคำใด ก็ให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำในภายหลังอีกครั้ง

5. กรณีปัญหาการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งได้ ในปัญหานี้ผู้จัดทำเห็นว่าควรให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด มีหนังสือขยายระยะเวลาต่อผู้สั่งแต่งตั้งออกไปอีก ทั้งนี้ ต้องขยายเวลาก่อนสิ้นสุดระยะเวลาในคำสั่งด้วย

6. กรณีปัญหาที่ไม่สามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ถูกกล่าวหามาชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนได้อย่างเพียงพอ นั้น ในปัญหานี้ผู้จัดทำเห็นว่าต้องพิจารณาถึงสาเหตุหลักเสียก่อนว่า มีสาเหตุเกิดจากอะไร แล้วแก้ไขไปตามสาเหตุนั้น เช่น หากสาเหตุเกิดจากการหลีกเลี่ยงของผู้ถูกกล่าวหา เห็นควรให้คณะกรรมการฯ ออกไปสอบถ้อยคำพยานยังสถานที่ที่ผู้นั้นอาศัย

อยู่ หรือหากปัญหาเกิดจากไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาชี้แจงได้ เห็นควรเสนอผู้สั่งแต่งตั้งเพื่อหาวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้นั้นตามระเบียบ ต่อไป

7. กรณีปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่วางตนเป็นกลาง และมีอคติในการปฏิบัติงาน นั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ ผู้จัดทำเห็นควรให้ผู้สั่งแต่งตั้งพิจารณาคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดให้ถี่ถ้วน ว่าคณะกรรมการนั้น เป็นผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานนั้นหรือไม่ หรือมีสามี-ภริยา-บุตร-คู่รัก-พี่น้อง-เพื่อนสนิท อยู่ในหน่วยงานนั้นหรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้อคติในการปฏิบัติงานเห็นควรไม่แต่งตั้งบุคคลนั้นเป็นกรรมการในเรื่องนี้

8. กรณีปัญหาของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเร่งรีบสรุปสำนวน โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงนั้น แนวทางการแก้ไข ผู้จัดทำเห็นว่าผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งควรระบุไว้ในคำสั่งให้ชัดเจนว่าคณะกรรมการฯ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอด้วย เพื่อป้องกันการหลงลืมหรือช่วยให้คณะกรรมการฯ คำนึงถึงหลักในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น

9. กรณีปัญหาการใช้ดุลพินิจคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ไม่เป็นธรรมนั้น แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ผู้จัดทำเห็นว่าเห็นควรให้ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งตรวจสอบสำนวนให้ละเอียดครบถ้วน หากพบข้อสงสัยในการทำสำนวนสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดประการใดที่จะเป็นเหตุให้ใช้ดุลพินิจไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่เสียหายหรือต่อผู้ถูกกล่าวหาได้นั้น ให้คณะกรรมการฯ ชี้แจงการใช้ดุลพินิจดังกล่าวต่อผู้ที่สั่งแต่งตั้งอีกครั้ง และให้ผู้สั่งแต่งตั้งพิจารณาไปตามความเหมาะสมและเป็นธรรม โดยไม่ยึดตามสำนวนสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดเสมอไป

10. กรณีปัญหาการจัดพิมพ์บันทึกถ้อยคำพยานของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดไม่ทันภายในการประชุมในครั้งนั้น ในปัญหานี้ผู้จัดทำเห็นว่าควรให้คณะกรรมการตั้งประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า โดยหาหรือร่วมกันว่าจะถามพยานบุคคลในคำถามใดบ้าง และพิมพ์คำถามนั้นไว้ล่วงหน้า และให้คณะกรรมการฯ ถามทีละคนไม่ควรถามพร้อมกัน จะทำให้การจัดพิมพ์ได้รวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการสอบความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานให้ปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินการสอบความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องให้ผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินการสอบความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ จัดสัมมนาเพื่อหาปัญหาในการดำเนินการสอบความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และเสนอแนวทางการปฎิหาร่วมกัน

2. เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรในหน่วยงาน และลดปัญหากรณีเจ้าหน้าที่ไม่ยอมตัดสินใจหรือใช้เวลาตัดสินใจนานในการปฏิบัติหน้าที่ อันจะทำให้การดำเนินงานต่างๆ ของราชการต้องล่าช้าออกไปและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพื่อเป็นการลดปัญหาดังกล่าวนี้จึงควรจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการกระทำใดเป็นความผิดให้กับบุคลากรในหน่วยงานได้ทราบ พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ให้บุคลากรในหน่วยงานได้ทราบโดยทั่วกัน

3. เห็นควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดได้มีการอบรมพัฒนาตนเองในการดำเนินการสอบความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้การดำเนินการสอบความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และเป็นธรรม มากยิ่งขึ้น

4. เพื่อลดการกระทำความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เห็นควรจัดอบรมด้านจริยธรรมให้บุคลากรในหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานมีคุณธรรม จริยธรรม อันดียิ่ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

กิตติกุล กิตติวิโรตม, ความรับผิดชอบของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 6-7.

กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. โครงสร้างกองการเจ้าหน้าที่. 2562.

<<http://pd.msu.ac.th/>>. 14 สิงหาคม 2562.

กรุงเทพฯธุรกิจ, ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : หลักกฎหมายและแนววินิจฉัย. 2562.

<<https://www.bangkokbiznews.com>>. 15 สิงหาคม 2562.

ฐิติพร พลสุภาพ, คู่มือปฏิบัติงาน การดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ

<<http://www.supremecourt.or.th/file/criminal/jariyatham.pdf>>. 15 สิงหาคม 2562.

มนตรี ชนกัน้ำชัย, มาตรการบังคับของฝ่ายปกครองในระบบกฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 25 -26.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. 2562. <<http://web.krisdika.go.th/data/outsidedata/outside16>>. 2562.

สำนักความรับผิดทางแพ่ง กรมบัญชีกลาง. คู่มือปฏิบัติงานด้านความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการคลัง. 2550.

สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. การจัดการความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. 2562. <<http://www.koratpao.go.th>>. 14 สิงหาคม 2562.

อังกูร วัฒนรุ่ง, ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำพิพากษา

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4293/2530

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2158/2531

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2288/2534

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ13/2548
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ214/2549
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ338-339/2549
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ362/2549
คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 1567/2549
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ254/2550
คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 1785/2550
คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 549/2550
คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 935/2550
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ267/2550
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ104/2551
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16150/2556
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15723/2556
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7383/2558
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15591/2557
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12335/2557
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12686/2557
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12979/2558
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2559

เอกสารอื่นๆ

หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ ศธ 0509(2)/ว 1430 ลงวันที่ 18
พฤศจิกายน 2553

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ 4753/2561 เรื่อง การมอบหมายงานของบุคลากรสังกัด
กองการเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ตัวอย่างเอกสาร

ภาคผนวก ข กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ
ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
พ.ศ. ๒๕๓๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙
เป็นปีที่ ๕๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับใด ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานอื่นใด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๕ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖ ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓/ตอนที่ ๖๐ ก/หน้า ๒๕/๑๔ พุทธศักราช พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๗ ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐ ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่าเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ หรือในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเจ้าหน้าที่ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีสิทธิขอให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นอยู่เรียกเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณี เข้ามาเป็นคู่ความในคดี

ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่ถูกฟ้องมิใช่ผู้ต้องรับผิดชอบ ให้ขยายอายุความฟ้องร้องผู้ที่ต้องรับผิดชอบซึ่งมิได้ถูกเรียกเข้ามาในคดีออกไปถึงหกเดือนนับแต่วันที่คำพิพากษานั้นถึงที่สุด

มาตรา ๘ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

มาตรา ๙ ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายจะยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาคชชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดแก่ตนก็ได้ ในการนี้หน่วยงานของรัฐต้องออกใบรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐานและพิจารณาคชชอนั้นโดยไม่ชักช้า เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้วหากผู้เสียหายยังไม่พอใจในผลการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐก็ให้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคชชที่ได้รับตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาได้ทันในกำหนดนั้นจะต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือกำกับหรือ

ควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นทราบและขออนุมัติขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่รัฐมนตรีดังกล่าวจะพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาให้อีกได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา ๘ หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐ ประกอบกับมาตรา ๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา ๑๓ ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีระเบียบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ สามารถผ่อนชำระเงินที่จะต้องรับผิดชอบนั้นได้โดยค้ำเงินถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย

มาตรา ๑๔ เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๑ ให้ถือว่าเป็นสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

มาตรา ๑๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

บรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๓๙ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ขึ้น และกฎหมายดังกล่าวมีหลักการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากแนวทางปฏิบัติในเรื่องความรับผิดทางแพ่งที่ทางราชการถือปฏิบัติในปัจจุบัน โดยได้แยกความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ออกเป็นเหตุที่เนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่และไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ โดยเมื่อมีความเสียหายเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น หน่วยงานของรัฐจะต้องรับภาระชดใช้ค่าเสียหายไปก่อน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐเพียงใดนั้น ให้ไปไล่เบียดต่อไปในภายหลัง โดยจะยึดหลักว่าจะเรียกเอาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเฉพาะกรณีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนได้โดยค้ำเงินถึงรายได้ ฐานะ ครอบครัวและความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย สำหรับความเสียหายที่เกิดจากการที่ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องถูกฟ้องและชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัวโดยไม่เกี่ยวกับทางราชการ สมควรวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้วางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) ระเบียบความรับผิดชอบของข้าราชการในทางแพ่ง ซึ่งออกตามมติคณะรัฐมนตรี โดยหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วน ที่ นว ๑๕๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๐๓
- (๒) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ ๑๓๕๘๒, ๑๓๕๘๓ (บคร)/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๐๔
- (๓) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๐๘/๖๔๖๖ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๐๙
- (๔) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๐๘/๑๐๒๘๓ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๖
- (๕) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๐๘/ว.๒๗๒๗๔ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๒๕
- (๖) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๒๑๗๓๘ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๘

๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓/ตอนพิเศษ ๓๙ ง/หน้า ๑/๑๕ พุทธศักราช ๒๕๓๙

(๗) หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค ๐๕๑๔/๒๓๐๒ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๙

(๘) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๑๒๔๖๑ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๐

(๙) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๕๒๓๓๓ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๐

(๑๐) หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค ๐๕๑๔/๕๙๗๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

(๑๑) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๒๓๒๒๘ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม

๒๕๓๑

(๑๒) หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๖๓๑๑๙ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม

๒๕๓๑

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานอื่นใด บรรดาซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

“ผู้แต่งตั้ง” หมายความว่า ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดอย่างใด ๆ แต่ไม่

รวมถึงการออกคำสั่งหรือกฎ

ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

ข้อ ๖ ในหมวดนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

ข้อ ๗ เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

ข้อ ๘ เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดขึ้นคณะ
หนึ่ง โดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดชอบและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้
นั้นต้องชดใช้

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนไม่เกินห้าคน โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของ
หน่วยงานของรัฐแห่งนั้นหรือหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่เห็นสมควร
กระทรวงการคลังอาจประกาศกำหนดว่าในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่าความ
เสียหายตั้งแต่จำนวนเท่าใด จะให้มีผู้แทนของหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย
ก็ได้

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของ
คณะกรรมการไว้ด้วย

ข้อ ๙ ถ้าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่
หน่วยงานของรัฐอีกแห่งหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายแจ้งต่อผู้บังคับบัญชา และให้มีการ
รายงานตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัด เว้นแต่

(๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นรัฐมนตรี ให้แจ้งต่อนายกรัฐมนตรี

(๒) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานใน
หน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้แจ้งต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(๓) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด
ให้แจ้งต่อกระทรวงการคลัง

(๔) ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำให้เกิดความเสียหายเป็นผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชาและมีไม่
ผู้ปฏิบัติงานในราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา
หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งต่อผู้มี
อำนาจกำกับดูแล ผู้แต่งตั้งตน หรือผู้ซึ่งสั่งให้ตนปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

ข้อ ๑๐ ในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นตามข้อ ๙ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับ
ความเสียหายและหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดหรือผู้ซึ่งระเบียบนี้กำหนดให้เป็น
ผู้รับแจ้งตามข้อ ๙ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี มีอำนาจร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐมากกว่าหนึ่งแห่ง และหรือ
ความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ
ตามข้อ ๘ หรือข้อ ๑๐ บรรดาที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการ

ข้อ ๑๒^๑ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๘ ข้อ ๑๐ หรือข้อ ๑๑
แต่งตั้งคณะกรรมการหรือเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้ง
คณะกรรมการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของผู้มีอำนาจ

^๑ ข้อ ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติ
เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

แต่งตั้งนั้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแต่งตั้งหรือไม่แต่งตั้งคณะกรรมการ หากการนั้นไม่ถูกต้องให้สั่งแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง

ถ้าผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๘ ข้อ ๑๐ หรือข้อ ๑๑ ไม่แก้ไขใหม่ให้ถูกต้องตามคำสั่งในวรรคหนึ่งภายในเวลาอันสมควร ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือเปลี่ยนแปลงกรรมการแทนผู้มีอำนาจแต่งตั้งนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๒/๑^๓ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐกระทำให้เกิดความเสียหายหรือมีส่วนกระทำให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหรือควบคุมการปฏิบัติงานของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ

ข้อ ๑๓ ในการประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทนมติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุม อาจทำความเห็นแย้งมติที่ประชุมรวมไว้ในความเห็นของคณะกรรมการได้

ข้อ ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำละเมิด โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงที่เกี่ยวข้องรับฟังพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ กระบวนการคลังอาจกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึกและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปได้

ข้อ ๑๕ คณะกรรมการต้องให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและได้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

ข้อ ๑๖ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วให้เสนอความเห็นไปยังผู้แต่งตั้ง ถ้าผู้แต่งตั้งขอให้ทบทวนหรือสอบสวนเพิ่มเติม ให้คณะกรรมการรีบดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่ผู้แต่งตั้งกำหนด

ความเห็นของคณะกรรมการต้องมีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่แจ่มชัด และต้องมีพยานหลักฐานที่สนับสนุนประกอบด้วย ความเห็นของคณะกรรมการไม่ผูกมัดผู้แต่งตั้งหรือรัฐที่จะมีความเห็นเป็นอย่างอื่น

^๓ ข้อ ๑๒/๑ เพิ่มโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๑๗ เมื่อผู้แต่งตั้งได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ให้วินิจฉัยสั่งการว่ามีผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ และเป็นจำนวนเท่าใด แต่ยังมีต้องแจ้งการสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ให้ผู้แต่งตั้งส่งสำนวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันวินิจฉัยสั่งการให้กระทรวงการคลังเพื่อตรวจสอบ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

ให้กระทรวงการคลังพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้มีอำนาจตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่เห็นสมควรจะให้บุคคลใดส่งพยานหลักฐานหรือมาให้ถ้อยคำเพื่อประกอบการพิจารณาเพิ่มเติมอีกก็ได้

ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้เตรียมเรื่องให้พร้อมสำหรับการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทน หรือดำเนินการฟ้องคดีเพื่อมิให้ขาดอายุความสองปีนับจากวันที่ผู้แต่งตั้งวินิจฉัยสั่งการ

ให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหกเดือน ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เว้นแต่ในกรณีหน่วยงานของรัฐนั้นเป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้กระทรวงการคลังพิจารณาให้แล้วเสร็จก่อนอายุความสองปีสิ้นสุดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ถ้ากระทรวงการคลังไม่แจ้งผลการตรวจสอบให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

ข้อ ๑๘ เมื่อกระทรวงการคลังพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและแจ้งคำสั่งนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้แต่งตั้งของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นสั่งการไปตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

เมื่อหน่วยงานของรัฐที่เสียหายตามวรรคหนึ่งสั่งการตามความเห็นของกระทรวงการคลังแล้ว ให้ผู้แต่งตั้งดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระค่าสินไหมทดแทนหรือฟ้องคดีต่อศาลอย่าให้ขาดอายุความ

ในกรณีที่ปรากฏตามความเห็นของกระทรวงการคลังว่ามีผู้ใดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นหรือต่างไปจากสำนวนที่ผู้แต่งตั้งส่งให้ตรวจสอบ หากยังไม่เคยมีการสอบสวนนั้น ในฐานะผู้ต้องรับผิดชอบมาก่อน ให้ผู้แต่งตั้งส่งเรื่องให้คณะกรรมการทำการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบนั้นเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งการ ถ้าผลของคำวินิจฉัยของผู้แต่งตั้งตรงกับความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งสั่งการให้ผู้นั้นรับผิดชอบแล้วรายงานกระทรวงการคลังเพื่อทราบ ถ้าผลของคำวินิจฉัยของผู้แต่งตั้งต่างไปจากความเห็นของกระทรวงการคลัง ให้ผู้แต่งตั้งรายงาน

๔ ข้อ ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

กระทรวงการคลังพิจารณาให้ความเห็นอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ให้นำความในข้อ ๑๗ วรคดีและวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๙ (ยกเลิก)

ข้อ ๒๐ ในกรณีร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ ๑๐ หรือข้อ ๑๑ ให้ผู้แต่งตั้ง ร่วมร่วมกันวินิจฉัยสั่งการ และเสนอความเห็นทั้งหมด ไม่ว่าจะเห็นตรงกันหรือไม่ ไปยัง กระทรวงการคลัง และเมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๑๗ และข้อ ๑๘ แล้ว ถ้าผลในขั้นที่สุดผู้แต่งตั้งร่วม ยังมีความเห็นตามข้อ ๑๘ แตกต่างกันจนหาข้อยุติไม่ได้ ก็ให้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีวินิจฉัยชี้ขาด

ข้อ ๒๑ ในการพิจารณาของกระทรวงการคลัง ให้มี “คณะกรรมการพิจารณาความ รับผิดชอบแห่ง” เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นต่อกระทรวงการคลัง ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมบัญชีกลางเป็นประธาน กรรมการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงาน ตรวจเงินแผ่นดิน และผู้แทนกระทรวงการคลังตามจำนวนที่จำเป็น ซึ่งปลัดกระทรวงการคลังแต่งตั้ง เป็นกรรมการ คณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบแห่งอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติ หน้าที่ตามที่มอบหมายได้

ในการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบแห่งให้นำความในข้อ ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๒ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดแก่เงิน ให้ใช้เป็นเงินแต่เพียงอย่างเดียว

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ความเสียหายมิได้เกิดแก่เงิน จะดำเนินการดังต่อไปนี้แทนการ ชำระเงินก็ได้

(๑) ชดใช้เป็นทรัพย์สินอย่างเดียวกันโดยมีสภาพ คุณภาพ ปริมาณ และลักษณะ เดียวกันกับทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหายและใช้งานแทนได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินที่สูญหายหรือ เสียหาย โดยทำสัญญายินยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นทรัพย์สินดังกล่าว

(๒) ซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่ชำรุดเสียหายให้คงสภาพเดิม โดยทำสัญญาว่าจะ จัดการให้ทรัพย์สินคงสภาพเหมือนเดิมภายในเวลาไม่เกินหกเดือน

(๓) การชดใช้เป็นทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่แตกต่างไปจาก (๑) หรือ (๒) ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน

การชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สินหรือการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินตามวรรค หนึ่ง ให้มีการตรวจรับตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุของทางราชการหรือของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ

ข้อ ๑๙ ยกเลิกโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

การทำสัญญาตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้มีผู้ค้ำประกัน และในกรณีที่เห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้

ข้อ ๒๔ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตาย ให้รับดำเนินการตามระเบียบนี้โดยอนุโลมเพื่อให้ได้ข้อยุติโดยเร็วและระมัดระวังอย่าให้ขาดอายุความมรดก ในกรณีที่ผู้แต่งตั้งเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ ให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องผู้จัดการมรดกหรือทายาทต่อไป ในกรณีของผู้แต่งตั้งร่วมถ้ามีความเห็นแตกต่างกันให้ดำเนินการไปพลางก่อนตามความเห็นของผู้แต่งตั้งสำหรับหน่วยงานของรัฐที่เสียหาย และถ้าต่อมามีข้อยุติเป็นประการใดให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการดำเนินการไปตามนั้น

ข้อ ๒๕ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบและขอผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นตอนใด ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายกำหนดจำนวนเงินที่ขอผ่อนชำระนั้นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงรายได้ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพตามฐานะานุรูปของเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นมีอยู่ตามกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย ในการให้ผ่อนชำระ ต้องจัดให้มีผู้ค้ำประกัน และในกรณีที่เห็นสมควรจะให้วางหลักประกันด้วยก็ได้

ข้อ ๒๖ กระทรวงการคลังอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้ำประกันการวางหลักประกัน หนังสือผ่อนชำระ และสัญญาค้ำประกันก็ได้

ข้อ ๒๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายพิจารณาผ่อนผันตามความเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดและต้องไม่ดำเนินคดีล้มละลายแก่ผู้นั้น แต่ถ้าการที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้นั้นเกิดจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่กระทำการใด ๆ อันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีล้มละลาย

ข้อ ๒๘ การประนีประนอมยอมความไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นตอนใดต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อน เว้นแต่กระทรวงการคลังจะประกาศกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๒๙ ในกรณีตามข้อ ๒๖ ข้อ ๒๗ หรือข้อ ๒๘ ถ้าเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ การดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำหรับหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

หมวด ๒

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

ข้อ ๓๐ ในหมวดนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม และราชการส่วนภูมิภาค แต่ไม่รวมถึงราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

ข้อ ๓๑ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอก ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเห็นว่าความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องในการที่ตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาโดยไม่ชักช้า และให้มีการรายงานตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นรัฐมนตรีหรือกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือผู้ซึ่งไม่สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดหรือผู้ซึ่งไม่มีผู้บังคับบัญชา ให้ดำเนินการตามข้อ ๙ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) และให้นำข้อ ๘ ถึงข้อ ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัด หรือกระทรวงการคลัง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มิได้สังกัดหน่วยงานใด หรือหน่วยงานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่ง ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน รับคำขอนั้นและดำเนินการตามระเบียบนี้โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำขอผิดหน่วยงาน ให้หน่วยงานผู้รับคำขอรับส่งเรื่องไปยังหน่วยงานของรัฐที่เห็นว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบพิจารณาต่อไปและให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐได้รับคำขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนับแต่วันที่ได้รับคำขอที่ส่งมานั้น

ข้อ ๓๓ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๓๒ และหน่วยงานของรัฐที่ได้รับคำขอไว้เห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตน ให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไปโดยไม่ชักช้า

ข้อ ๓๔ ในกรณีที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ให้หน่วยงานของรัฐที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนปฏิบัติตามที่กระทรวงการคลังกำหนด ให้คิดดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยผิดนัดนับแต่วันกระทำละเมิดในจำนวนเงินที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอจนถึงวันชำระค่าสินไหมทดแทน

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการโดยไม่ชักช้า เว้นแต่จะได้มีการตั้งคณะกรรมการดังกล่าวไว้แล้ว และให้ประสานงานกับสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อเตรียมการต่อสู้คดีต่อไป พร้อมทั้งรายงานให้กระทรวงการคลังทราบและปฏิบัติตามที่ได้รับคำแนะนำจากกระทรวงการคลัง

ข้อ ๓๖ ถ้าผู้แต่งตั้งเห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเมื่อได้ฟังความเห็นของคณะกรรมการหรือได้รับทราบผลการพิจารณาของ

กระทรวงการคลังแล้ว เห็นว่าความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เรียก
เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย

ข้อ ๓๗ ถ้าผลการพิจารณาของผู้แต่งตั้งยุติเป็นที่สุดว่า ความเสียหายเกิดจาก
เจ้าหน้าที่มิได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องไม่มีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดี แต่ถ้า
ผู้เสียหายได้ฟ้องเจ้าหน้าที่ต่อศาลก่อนแล้วหรือมีการเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีก่อนแล้ว
ให้ผู้แต่งตั้งแจ้งผลการพิจารณาให้พนักงานอัยการเพื่อแถลงต่อศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีโอกาสพ้นจาก
การเป็นคู่ความในคดี และขอให้พนักงานอัยการช่วยเหลือทางคดีแก่เจ้าหน้าที่ในระหว่างนั้นด้วย

ข้อ ๓๘ ในกรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกในความเสียหายที่
เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่นั้น ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่จะมีหรือไม่ และเพียงใด เป็น
กรณีที่หน่วยงานของรัฐจะพิจารณาไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ในภายหลัง ซึ่งคณะกรรมการ ผู้แต่งตั้ง
และกระทรวงการคลัง แล้วแต่กรณี ต้องพิจารณาด้วยว่าจะมีการไล่เบี้ยหรือไม่ หรือจะไล่เบี้ยให้ชัดใช้
เพียงใด และให้นำข้อ ๒๒ ถึงข้อ ๒๙ มาใช้บังคับกับการชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้
ใช้ให้แก่ผู้เสียหาย โดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๙

บรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
สำนัก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้น

ไป สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประดิษฐา/ผู้จัดทำ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
วิซพงษ์/ผู้ตรวจ
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กัญชรรัตน์/เพิ่มเติม
๒๙ กันยายน ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓/ตอนพิเศษ ๒๐๗ ง/หน้า ๑/๑๕ กันยายน ๒๕๕๙

ภาคผนวก ค เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้อง



ที่ กค 0406.7/ว.56

กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 กทม.10400

๒ กันยายน 2550

- เรื่อง แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน
- เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539
- อ้างถึง 1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539
2. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0526.6/ว 34086 ลงวันที่ 22 กันยายน 2540
3. หนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0406.3/ว 336 ลงวันที่ 19 กันยายน 2549
- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แนวทางการสอบสวนตามประเภทสำนวน (ส.1 – ส.5)
2. แบบบันทึกการสอบสวน (สล.1)
3. แบบรายงานผลการสอบสวน (สล.2)

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ข้อ 14 วรรคสอง กำหนดว่า "กระทรวงการคลังอาจกำหนดแนวทางการสอบข้อเท็จจริง การทำบันทึกและการรายงานผล เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปได้" ซึ่งกระทรวงการคลังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยกำหนดหัวข้อการสอบสวนและแบบบันทึกการสอบสวนให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง 2 ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับหัวข้อการสอบสวนและบันทึกการสอบสวนตามหนังสือกระทรวงการคลังดังกล่าวข้างต้น ได้ใช้มาเป็นระยะเวลานานพอสมควรแล้ว ประกอบกับจากการตรวจสอบสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของกระทรวงการคลัง ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า หน่วยงานของรัฐบางแห่งได้ดำเนินการสอบสวนและสรุปรายงานผลการสอบสวน โดยมีข้อมูลรายละเอียดและเอกสารพยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วนเพียงพอที่จะประกอบการตรวจสอบ

/ข้อเท็จจริง...

- 2 -

ข้อเท็จจริงและพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะต้องรับผิดชอบทางละเมิด รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุละเมิด ทำให้กระทรวงการคลังต้องขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแสวงหาพยานเอกสารหลักฐานและสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และในบางกรณีศาลปกครองมีคำสั่งให้ยกเลิกเพิกถอนคำสั่งของหน่วยงานของรัฐที่เรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนเนื่องจากมิได้ให้อีกโอกาสแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและได้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการสอบสวนข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ และมีแนวทางเดียวกัน จึงให้ยกเลิกหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0526.6/ว 34086 ลงวันที่ 22 กันยายน 2540 และกำหนดแนวทางปฏิบัติใหม่ ดังนี้

1. แนวทางการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยแยกตามประเภทการกระทำ ความเสียหาย เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วย ความละเอียด รอบคอบและครบถ้วนทุกประเด็น ให้จัดประเภทสำนวนการสอบสวนเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- | | |
|---|-------|
| 1.1 ทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน | (ส.1) |
| 1.2 ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ | (ส.2) |
| 1.3 คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย | (ส.3) |
| 1.4 อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้ | (ส.4) |
| 1.5 อุบัติเหตุ | (ส.5) |

2. แบบบันทึกการสอบสวน (สส.1) กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกสอบสวนทราบก่อนดำเนินการสอบสวน รวมทั้งกำหนดสาระสำคัญของสำนวน เนื่องจากอาจต้องใช้เอกสารดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีชั้นศาล

3. แบบรายงานผลการสอบสวน (สส.2) กำหนดสาระสำคัญของสำนวนเพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดใช้เป็นแนวทางการรายงานผลการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อหน่วยงานของรัฐ และให้หน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

สำหรับการส่งสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ ขอให้ดำเนินการตามนัยหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0406.3/ว 336 ลงวันที่ 19 กันยายน 2549 (หนังสือที่อ้างถึง 3) โดยให้ Scan เอกสารประกอบการพิจารณาและทำการบันทึกเป็น PDF ไฟล์ (.pdf) และบันทึกเอกสารที่จัดทำขึ้นใหม่ด้วยโปรแกรม Microsoft Word (.doc) รวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวลงแผ่น CD-ROM แล้วจัดส่งพร้อมรายงานผลการสอบสวนที่ส่งให้


/กระทรวง...

- 3 -

กระทรวงการคลังตรวจสอบโดยไม่ต้องส่งสำเนาเอกสารให้กระทรวงการคลังอีก ทั้งนี้ หากหน่วยงานใด
ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการดังกล่าว จะจัดส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
เป็นเอกสารไปพลางก่อนก็ได้

จึงเรียนเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ



(นายอุทิศ ธรรมวาทีน)
รองปลัดกระทรวงการคลัง

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน

กรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มวิเคราะห์และประเมินผลคดีปกครอง

โทร. 0 2298 6827

<http://www.cgd.go.th>

แนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน

1. ประเภทสำนวนการสอบสวน จัดเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- | | |
|--|-------|
| 1) ทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน | (ส.1) |
| 2) ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ | (ส.2) |
| 3) คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย | (ส.3) |
| 4) อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้ | (ส.4) |
| 5) อุบัติเหตุ | (ส.5) |

โดยมีแนวทางการสอบสวนตามหัวข้อการสอบสวนแต่ละประเภทที่กำหนดในแบบ ส.1-5

2. แบบบันทึกการสอบสวน (สส.1)

ให้ใช้แบบบันทึกการสอบสวน (สส.1) สำหรับบันทึกการให้ถ้อยคำของเจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้อง โดยก่อนดำเนินการสอบสวน คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้บุคคลผู้จะให้ถ้อยคำทราบดังนี้

1) ผู้ให้ถ้อยคำมีสิทธิชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม

2) คำถามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะถามต่อไปนี้ ผู้ให้ถ้อยคำจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ ถ้าคำถามใดไม่ตอบ ขอให้เหตุผลสั้น ๆ เพื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะได้บันทึกไว้ รวมทั้งการให้ถ้อยคำตามบันทึกการสอบสวนฉบับนี้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

3) คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมิได้ทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ผู้ให้ถ้อยคำให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ

สำหรับคำถามอื่น ๆ ให้ใช้แนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการสอบสวน (ส.1-5) หรือคำถามอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

2. แบบรายงานผลการสอบสวน (สส.2)

เมื่อคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดทำรายงานผลการสอบสวนตามแนวทางที่กำหนดในแบบรายงานผลการสอบสวน (สส.2) โดยควรมีข้อมูลรายละเอียดการสอบสวนสอดคล้องกับแนวทางหัวข้อการสอบสวนที่กำหนดตามประเภทสำนวนการสอบสวน (ส.1-5) หรือข้อเท็จจริงหรือข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดจะเห็นสมควร และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม ได้ตามความเหมาะสม

แนวทางการสอบสวนตามประเภทสำนวน

(ส.1 - 5)

(ส.1)

1. พูจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

- 1) วันเวลาที่เกิดการทุจริต
- 2) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้กระทำทุจริตในการปฏิบัติราชการโดยปกติ
- 3) การกระทำ และพฤติการณ์ในการกระทำทุจริต
- 4) ชื่อ ตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ร่วมงานหรือที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้บังคับบัญชาตามสายงาน
- 5) รายละเอียดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดรวมทั้งผู้บังคับบัญชาว่าตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหรือทางปฏิบัติที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับการกระทำที่เกิดขึ้นจริง พร้อมแผนภูมิประกอบเปรียบเทียบระหว่างแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องกับการกระทำที่เกิดขึ้นจริง
- 6) กฎหมายระเบียบข้อบังคับและคำสั่งเกี่ยวกับงานในหน้าที่นั้นๆ หรืองานที่ได้รับมอบหมายมีอย่างไร
- 7) หลักและวิธีปฏิบัติโดยปกติของงานหรือกิจการนั้นเป็นอย่างไร
- 8) หลักฐานและเอกสารที่ผู้ทุจริตได้กระทำ หรือหลักฐานที่ผู้ทุจริตจะต้องกระทำแต่ได้ละเว้นไม่กระทำ
- 9) รายการและจำนวนเงินที่ทุจริต หรือขาดหายไป
- 10) เอกสารแจ้งความร้องทุกข์ สำเนาสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และความเห็น (ถ้ามี) ตลอดจนผลการฟ้องคดี
- 11) กรณีมีการระบุว่า ลายมือชื่อปลอม ได้มีการส่งหลักฐานให้ผู้ชำนาญของกองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบหรือไม่ (ถ้ามี) ขอรายงานผลการพิสูจน์ดังกล่าว
- 12) การเรียกร้องหรือฟ้องคดีกับธนาคารผู้จ่ายเงิน (ถ้ามี)
- 13) ในกรณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับเช็ค ขอสำเนาเช็ค สำเนาใบเสร็จรับเงิน เอกสารประกอบการส่งจ่าย ผู้มีอำนาจส่งจ่าย หลักฐานการได้รับชำระหนี้และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- 14) พฤติการณ์และกรณีแวดล้อมอื่นๆ เช่น ผู้ทุจริตเป็นคนชอบเล่นการพนัน ใช้เงินเกินฐานะภาวะแห่งจิตใจ ฯลฯ
- 15) สำเนารายงานความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเหตุที่ทำให้ทราบว่ามีกรกระทำทุจริต (ถ้ามี)

- 2 -

16) ความเห็นและผลการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และผลการดำเนินคดีอาญา (ถ้ามี)

17) กรณีมีการกระทำทุจริตเกิดขึ้นหลายกรณี ให้แยกการสอบสวนเป็นรายกรณี พร้อมความเห็น ว่าผู้กระทำการทุจริตและผู้บังคับบัญชา จะต้องรับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร และเป็นจำนวนเงินเท่าใด

18) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำการใดอันเป็นการล่อวง ชูเชิญ ให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

19) กรณีช่วงระยะเวลาที่เกิดความเสียหายมีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องและหรือมีการโยกย้าย ให้ระบุนายละเอียด ช่วงเวลาที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบและจำนวนความเสียหายซึ่งเกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พร้อมแผนภูมิประกอบ

20) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

.....

(ส.2)

2. ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

- 1) กฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง
- 2) สำเนารายงานความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเหตุที่ทำให้ทราบว่ามีกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ถ้ามี)
- 3) ความเห็นและหรือผลการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และผลการดำเนินคดีอาญา (ถ้ามี)
- 4) กรณีกำหนดราคากลางสูงกว่าราคาค่าก่อสร้าง
 - ก. รายละเอียดแสดงวิธีคำนวณราคาแฟคเตอร์เอฟ (ถ้ามี)
 - ข. แหล่งที่มาของราคาวัสดุที่ใช้กำหนดเป็นราคากลาง
 - ค. ราคาวัสดุแยกเป็นประเภท ชนิด พร้อมราคา
- 5) กรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบพัสดุ
 - ก. ขั้นตอนดำเนินการก่อนมีการประกาศสอบราคา ประกวดราคาจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ หรือก่อนมีการตกลงราคา แล้วแต่กรณี
 - ข. ประกาศสอบราคา ประกวดราคา ฯลฯ
 - ค. รายชื่อคณะกรรมการที่แต่งตั้งตามระเบียบทุกคน
 - ง. รายละเอียดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดรวมทั้งผู้บังคับบัญชา ระบุชื่อและตำแหน่งว่าตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และหรือทางปฏิบัติที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับการกระทำที่เกิดขึ้นจริงพร้อมแผนภูมิประกอบเปรียบเทียบระหว่างทางปฏิบัติที่ถูกต้องกับการกระทำที่เกิดขึ้นจริง
 - จ. รายงานผลการปฏิบัติงานและความเห็นของเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทุกคณะ
 - ฉ. หากมีการยกเลิกการสอบราคา ประกวดราคาฯ ขอ เหตุผลพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
 - ช. ความเห็นของผู้สั่งซื้อ / สั่งจ้าง
- 6) จำนวนเงินที่ถือว่าทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย
- 7) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิดชอบนี้ ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำการใดอันเป็นการล่อลวง ชูเงื่อนไขให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

- 2 -

8) กรณีช่วงระยะเวลาที่เกิดความเสียหายมีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องและหรือมีการโยกย้าย ให้ระบุรายละเอียดช่วงเวลาที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบและจำนวนความเสียหายที่เกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พร้อมแผนภูมิประกอบ

9) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

.....

(ส.3)

3. คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

1) ข้อเท็จจริงทั่วไป และรายละเอียดของทรัพย์สินที่หาย

ก. วันเวลาที่เกิดเหตุ

ข. เป็นทรัพย์สินชนิดใด ตั้งหรือเก็บรักษา ณ ที่ใด บริเวณที่ตั้งทรัพย์สินหรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินนั้น มีทรัพย์สินอื่นที่ไม่ได้ถูกลักไปอยู่ด้วยหรือไม่ ถ้ามี อะไรบ้าง (อธิบายโดยละเอียดหรือแยกเป็นรายการ)

ค. รายการและมูลค่าของทรัพย์สินที่หายทั้งก่อนและหลังคำนวณค่าเสื่อมราคา

2) อาคารและสถานที่ที่เก็บทรัพย์สิน

ก. ลักษณะของอาคาร ทางเข้า ทางออก ร่องรอยที่คนร้ายเข้าและออก มีรั้วรอบขอบชิดหรือไม่อย่างไร แผนผังบริเวณอาคารหรือสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินที่สูญหาย

ข. พฤติการณ์ที่คนร้ายเข้าไปในอาคาร และทำการลักทรัพย์อย่างไร (ถ้าไม่มีหลักฐานแน่นอน ก็ควรสันนิษฐาน)

ค. สถานที่เก็บทรัพย์สิน เป็นอะไร เช่น ตู้เหล็ก ตู้ไม้ ฯลฯ และมีลักษณะอย่างไร มีลิ้นชักหรือมีช่องอื่นเก็บรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ถ้ามี มีอะไรบ้าง ความมั่นคงแข็งแรงของที่เก็บทรัพย์สินนั้น เช่น เป็นตู้เหล็ก มีกุญแจ ฯลฯ และตั้งอยู่ในบริเวณส่วนใดของอาคาร

ง. มีของอื่นที่ไม่หายเก็บรวมอยู่ในที่เก็บทรัพย์สินนั้นหรือไม่

จ. กุญแจอาคาร กุญแจสถานที่เก็บทรัพย์สิน เก็บรักษาไว้ที่ใด ผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบหรือเก็บรักษาและสูญหายหรือเสียหายไปในขณะเกิดเหตุหรือไม่

3) ระเบียบ คำสั่ง และมาตรการในการป้องกันรักษาทรัพย์สิน

ก. ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวกับการป้องกันดูแลรักษาทรัพย์สินกำหนดไว้ได้อย่างไร

ข. มีการจัดเวรยามหรือไม่ ถ้ามี จัดเวรยามไว้ได้อย่างไร

ค. ใครมีหน้าที่อยู่เวรยามและตรวจเวรในระหว่างทรัพย์สินหาย หรือสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีหน้าที่เวรยามในระหว่างทรัพย์สินหาย ให้ระบุชื่อตำแหน่ง และการปฏิบัติหน้าที่ของเวรยามเหล่านั้น

ง. เจ้าหน้าที่เวรยามและผู้ตรวจเวรได้ปฏิบัติอย่างไร หรือละเลยต่อหน้าที่อย่างไร

จ. นอกจากเวรยามแล้ว ยังมีมาตรการอื่นที่ใช้สำหรับป้องกันอันตรายของทรัพย์สินด้วยหรือไม่

ฉ. บันทึกการตรวจเวรยามในช่วงเวลาที่เกิดเหตุ

- 2 -

4) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่ต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิดชอบนี้ ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำการใดอันเป็นการล่อลวง ชูเชิญให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

5) กรณีช่วงระยะเวลาที่เกิดความเสียหายมีผู้รับผิดชอบและเกี่ยวข้องหลายคนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้รับผิดชอบหรือที่เกี่ยวข้องและหรือมีการโยกย้าย ให้ระบุรายละเอียดช่วงเวลาที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบและจำนวนความเสียหายซึ่งเกิดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว พร้อมแผนภูมิประกอบ

6) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

.....

4. อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

1) ข้อเท็จจริงทั่วไป

ก. วัน เวลาที่เกิดเพลิงไหม้

ข. ตัวอาคารที่เกิดเพลิงไหม้ และลักษณะของอาคาร เช่น คอนกรีตเสริมเหล็ก ฯลฯ

ค. มูลค่าและรายการทรัพย์สินที่ถูกเพลิงไหม้แยกจากตัวอาคารที่ต้องซ่อมแซม

2) การตรวจสอบสาเหตุ

ก. วัตถุประสงค์และร่องรอยที่เหลือจากเพลิงไหม้เพื่อนำมาสันนิษฐานว่าเกิดจากสาเหตุใด (ถ้าเป็นเพลิงไหม้จากที่อื่นที่เห็นชัดแจ้งแล้วลูกกลมมาอาจจะไม่ต้องสอบปัญหานี้ก็ได้อีก)

ข. ประจักษ์พยานที่เห็นเหตุการณ์เพลิงไหม้ก่อนจะมีลักษณะรุนแรง (ถ้ามี) ที่จะชี้แจงว่าต้นเพลิงอยู่ตำแหน่งใด

3) มาตรการในการป้องกันเพลิง

ก. มีการจัดเจ้าหน้าที่เวรรักษาการและดูแลสถานที่หรือไม่ อย่างไร

ข. ระเบียบหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดเจ้าหน้าที่รักษาการดังกล่าวใครเป็นผู้วางระเบียบหรือออกคำสั่ง

ค. ได้มีการปฏิบัติหน้าที่เวรรักษาการอย่างไร หรือไม่ ในระหว่างเวลาเกิดเพลิงไหม้

4) บุคคลที่เกี่ยวข้องที่เข้าทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำหรืออยู่อาศัยในอาคารหลังนั้น สอบพฤติกรรมรายละเอียดในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ หรืออยู่ในอาคารหลังนั้นครั้งสุดท้ายก่อนเพลิงไหม้

5) การร้องทุกข์ และการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และความเห็นของเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือวิทยาการ ตลอดจนความเห็นของพนักงานอัยการ

6) ข้อสันนิษฐานหรือข้อพิสูจน์สาเหตุที่เกิดเพลิงไหม้ อาจเป็นกรณีต่อไปนี้

ก. ไฟฟ้าช็อต มีผู้ใดกระทำโดยประมาทหรือไม่อย่างไร

ข. เป็นการลอบวางเพลิงหรือไม่ รู้ตัวและจับตัวผู้ต้องหาได้แล้วหรือไม่

ค. สาเหตุเกิดจากความประมาทของบุคคลหรือไม่ เช่น ทิ้งก้นบุหรี่ในที่ติดไฟง่าย ติดหลอดไฟฟ้าไว้ในที่อับและมีวัตถุที่ติดไฟได้ง่าย

ง. เหตุนอกเหนือการควบคุม เช่น พายุพัดแรง เส้าไฟฟ้าโค่นลงมาทำให้สายไฟเกิดลัดวงจร และสายไฟอยู่ใกล้อาคาร ฯลฯ

- 2 -

7) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่ต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิดชอบนี้ ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำการใดอันเป็นการล่อลวง ชูเชิญ ให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

8) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

.....

(ส.5)

5. อุบัติเหตุ

หัวข้อการสอบสวนโดยสังเขป

1) ข้อเท็จจริงทั่วไป

- ก. วันเวลาเกิดเหตุ
- ข. ชื่อ ยี่ห้อ และเลขทะเบียนรถ
- ค. ชื่อผู้ขับ และฐานะตำแหน่ง
- ง. ชื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ควบคุมดูแลรถตลอดจนอำนาจหน้าที่
- จ. รายการและมูลค่าของทรัพย์สินที่สูญหาย (ก่อนและหลังหักค่าเสื่อมราคา)
- ฉ. มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่

2) การตรวจสอบสาเหตุที่เกิดขึ้น

- ก. ตรวจวัตถุพยาน เช่น คันชัก คันส่ง พวงมาลัย เครื่องยนต์ ฯลฯ
- ข. ร่องรอยล้อและเบรก ขอภาพถ่ายสี่ประกอบ (ถ้ามี)
- ค. รดคู่มือมีหรือไม่ ถ้ามีจะต้องสอบตามข้อ (1) - (2) ก.- ข. ด้วย
- ง. อัตราวิ่งของรถขณะเกิดเหตุ และก่อนหน้านั้นตลอดจนพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอื่น
- จ. สภาพของทางหรือพื้นถนน
- ฉ. สาเหตุภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น คนวิ่งตัดหน้า สัตว์วิ่งตัดหน้า ฯลฯ
- ช. ระยะห่างระหว่างรถคันหน้าและรถคันหลัง (ในกรณีเกิดเหตุชนท้าย)
- ซ. พฤติการณ์อื่นๆ

3) สภาพของรถก่อนใช้

- ก. ตรวจสภาพก่อนใช้อย่างไรหรือไม่
- ข. สภาพของรถเป็นอย่างไร เช่น เบรก พวงมาลัย ยาง และประวัติการบำรุงรักษาฯ

4) สภาพความเสียหายของรถหลังเกิดเหตุ

- ก. ตรวจสอบสภาพความเสียหายของรถเปรียบเทียบกับอัตราวิ่งของรถว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เช่น ผู้ขับรถให้ข้อมูลว่าขับด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่สภาพของรถได้รับความเสียหายทั้งคัน หรือได้รับความเสียหายมากเกินกว่าที่ควรจะเป็น ฯลฯ ขอภาพถ่ายประกอบ (ถ้ามี)

- 2 -

ข. กรณีมีรถคู่กรณี ต้องตรวจสอบสภาพความเสียหายของทั้งสองฝ่าย เช่น รถคันใด ฝั่งด้านซ้าย รถคันใดฝั่งด้านขวา หรือวิ่งตามกันมาในทิศทางเดียวกัน ฯลฯ เกิดการเฉี่ยวชนกันอย่างไร ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถราชการและรถคู่กรณีสอดคล้องกับค่าให้การของฝ่ายใดมากกว่ากัน และฝ่ายใดน่าจะเป็นฝ่ายก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากัน หรือต่างฝ่ายต่างก่อให้เกิดความเสียหายไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ฯลฯ

5) สภาพของพื้นถนนหรือทางเป็นอย่างไร เช่น สภาพความกว้างของถนนและไหล่ถนน และใช้วิ่งรถได้ที่ช่องทาง สภาพถ่ายสีประกอบ (ถ้ามี)

6) เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วมีการแจ้งความต่อนักงานสอบสวนหรือไม่ ถ้าไม่มีการแจ้งความ ขอทราบเพราะเหตุใด จึงไม่แจ้งความ

7) ถ้ามีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต มีการร้องทุกข์และการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือไม่ พร้อมความเห็นของพนักงานอัยการ (ถ้ามี)

8) ระเบียบข้อบังคับในการใช้รถมีอย่างไร

9) นำรถไปใช้ในราชการหรือไม่ ถ้าไปใช้ในราชการ ขอหลักฐานแสดงการขอใช้รถที่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา

10) ผู้ขับขี่มีใบอนุญาตขับขี่หรือไม่ หรือได้ขับรถมาแล้วนานเท่าใด

11) สภาพแห่งจิตใจหรือสภาพแห่งร่างกายของผู้ขับเป็นอย่างไร เช่น ขับรถแล้วเป็นปกติขับรถ ในขณะที่มีเมามสุรา เคยเป็นโรคลมบ้าหมูหรือมีประวัติเป็นโรคหัวใจ หรือต้องขับรถติดต่อกันเป็นเวลานาน

12) รายงานผลการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่

13) บุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายจากทางราชการหรือไม่ ผลคดีเป็นอย่างไร

14) บันทึกการให้ปากคำของผู้เกี่ยวข้อง และโดยเฉพาะผู้ที่จะต้องรับผิดชอบหรืออาจจะต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ ต้องให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสที่จะทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและเป็นธรรม และให้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย โดยต้องมีได้กระทำการใดอันเป็นการล่อลวง ชูเชิญ ให้สัญญา หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่น

15) ข้อมูลรายละเอียดอื่น ๆ

.....

(สส.1)

บันทึกการสอบสวน
คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
ตามคำสั่ง.....(หน่วยงาน).....ที่...../.....
ลงวันที่ เดือน..... พ.ศ.....

เรื่อง.....

สถานที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....

สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....

อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

แขวง.....เขต.....จังหวัด.....โทร.....

สถานที่ทำงาน.....ตั้งอยู่เลขที่.....แขวง.....

เขต.....จังหวัด.....โทร.....

บัตรประจำตัว.....เลขประจำตัวประชาชน.....

ออกให้โดย.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมดอายุวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำด้วยความสมัครใจและสัตย์จริงดังนี้

1.....

2.....

3.....

4.....

- 2 -

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า

ก. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดได้แจ้งให้ทราบว่า ข้าพเจ้ามีสิทธิชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรม รวมทั้งการให้ถ้อยคำตามบันทึกการสอบสวนฉบับนี้อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

ข. คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดมิได้ทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการส่อล่วงหรือขู่เชิญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ข้าพเจ้าให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ

ค. ข้าพเจ้าได้อ่านบันทึกการสอบสวนฉบับนี้โดยตลอดแล้ว ขอรับรองว่าถูกต้องตรงตามที่ให้ถ้อยคำไว้ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ.....ผู้ให้ถ้อยคำ
(.....)

ลงชื่อ.....ประธานกรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้พิมพ์/ผู้บันทึก
(.....)

รายงานผลการสอบสวน
คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
ตามคำสั่ง.....(หน่วยงาน).....ที่...../.....
ลงวันที่ เดือน..... พ.ศ.....

สถานที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1 ประเภทสำนวน

2 เรื่อง.....

3 ส่วนราชการ

4 วันเวลาเกิดเหตุ วันที่เดือน.....พ.ศ..... เวลาน.

5 สถานที่เกิดเหตุ

6 สารสำคัญในข้อเท็จจริงบางประการ

1) ผู้กระทำความเสียหายและผู้เกี่ยวข้อง

1.1 นาย..... (ผู้ก่อเหตุ)

1.2 นาย..... (ผู้บังคับบัญชา/เกี่ยวข้อง)

2) ความเสียหาย บาท (ตาย.....คน บาดเจ็บ.....คน)

3) ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน วันที่ เดือน..... พ.ศ.....

4) ความเห็นพนักงานสอบสวน รับแจ้งไว้เป็นหลักฐาน/เพื่อดำเนินการต่อไป/ส่ง ปปช.

5) คำสั่งพนักงานอัยการ สั่งฟ้อง/งดการสอบสวน...

6) คำพิพากษา ให้กรม.../นาย.....รับผิดชอบใช้เงินจำนวน.....บาท/ยกฟ้อง

7 ข้อเท็จจริงได้ความว่า เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

.....

.....

.....

.....

- 2 -

8

ตามผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดปรากฏข้อเท็จจริงสรุปได้ดังนี้

1. ข้อเท็จจริง

1.1 ความเป็นมา /ผู้ตรวจสอบ/ร้องเรียน.....

.....

1.2 จากการตรวจสอบพบข้อเท็จจริง (ขั้นตอนที่กระทำผิด) ว่า.....

.....

1.3 ขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกต้อง

.....

9

2. ผู้เกี่ยวข้องให้ถ้อยคำสรุปได้ดังนี้

2.1 นาย..... ตำแหน่ง..... (ผู้ก่อเหตุ)

ให้ถ้อยคำว่า

2.2 นาย..... ตำแหน่ง..... (ผู้บังคับบัญชา/เกี่ยวข้อง)

ให้ถ้อยคำว่า

2.3 นาย..... ตำแหน่ง..... (พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์)

ให้ถ้อยคำว่า

2.4 นาย..... ตำแหน่ง..... (พยานแวดล้อมอื่น

ที่เห็นว่าสำคัญและมีผลต่อการพิจารณา) ให้ถ้อยคำว่า

10

3. พยานหลักฐานสำคัญ (ถ้ามี)

3.1 เอกสาร ได้แก่.....

3.2 หลักฐานอื่น ๆ ได้แก่.....

11

4. ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา

4.1 กฎหมาย/ระเบียบ/คำสั่ง ที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 พระราชบัญญัติ..... มาตรา... บัญญัติว่า

"....."

4.1.2 ระเบียบ..... ข้อ ... กำหนดว่า "....."

....."

4.1.3 มติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่แจ้งตามหนังสือ.....

ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....กำหนดสาระสำคัญโดยสรุปว่า..

.....

4.1.4 คำสั่งกระทรวง.....ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ.....

4.2 คำพิพากษาศาล.....คดีหมายเลขแดงที่...../.....ลงวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....วินิจฉัยโดยสรุปว่า.....

4.3 กรม..... มีหนังสือที่...../..... ลงวันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า

4.4 ผลการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น สรุปได้ว่า.....

4.5 ผลการสอบสวนทางวินัย สรุปได้ว่า

4.6 ความเห็นพนักงานสอบสวน/วิทยาการ/ผู้เชี่ยวชาญ... สรุปได้ว่า.....

4.7 นาย..... (ผู้ต้องรับผิด) มีหนังสืออุทธรณ์ลงวันที่.. เดือน.....พ.ศ.....

สรุปได้ว่า.....

12

5. ความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด

(เหตุผลประกอบการพิจารณา).....

.....
.....
.....
.....

(ความเห็น - มีผู้ต้องรับผิดชอบหรือไม่ จำนวนเท่าใด).....

.....
.....
.....

ลงชื่อ..... ประธานกรรมการ
(.....)

ลงชื่อ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ..... กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ..... กรรมการ
(.....)

ความเห็นผู้สั่งแต่งตั้ง

.....
.....
.....

ลงชื่อ..... ผู้แต่งตั้ง
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำอธิบาย

- 1 ระบุประเภทความเสียหาย เช่น ทุจจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ คนร้ายกระทำโจรกรรมหรือทรัพย์สินสูญหาย อาคารสถานที่ถูกเพลิงไหม้ อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่น ๆ
- 2 ตั้งชื่อเรื่องให้ตรงกับข้อเท็จจริง และระบุชื่อหน่วยงานที่ได้รับความเสียหายด้วย เช่น “เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ”
- 3 ระบุชื่อหน่วยงานของรัฐระดับกรม หากมีการเปลี่ยนชื่อใหม่ ให้วงเล็บชื่อเดิมกำกับไว้ด้วย เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เดิม) สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ (กรมพลศึกษา เดิม) เทศบาลตำบลคลองหลวง (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหลวง เดิม)
- 4 ระบุวันเดือนปีและเวลาที่เกิดเหตุให้ชัดเจน หากเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวไม่แน่นอนให้ระบุช่วงเวลาที่ใกล้เคียงที่สุด หรือตามที่หน่วยงานของรัฐวินิจฉัยไว้
 - กรณีอุบัติเหตุ ให้ระบุวันด้วย เช่น วันจันทร์ อังคาร พุธฯ
 - กรณีทุจจริต ให้ระบุช่วงเวลาของการกระทำทุจจริต ว่า ตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใด
 - กรณีเป็นความเสียหายตามคำพิพากษา ให้ระบุวันที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่จ่ายเงินตามคำพิพากษา
- 5 ระบุชื่อสถานที่เกิดเหตุ หรือชื่อหน่วยงานย่อยที่ได้รับความเสียหาย พร้อมทั้งที่ตั้ง (ตำบล อำเภอ จังหวัด)
- 6
 - 1) ผู้กระทำความเสียหายและผู้เกี่ยวข้อง
 - ระบุชื่อผู้ก่อเหตุแห่งความเสียหาย เช่น ผู้ทุจจริต ผู้ขับรถ (ไม่ว่าจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ก็ตาม) ผู้ลักทรัพย์ ผู้วางเพลิง/ดับเพลิง ฯลฯ และชื่อผู้เกี่ยวข้องกับเหตุละเมิดโดยตรง
 - 2) ความเสียหาย
 - ระบุตามจำนวนที่หน่วยงานของรัฐแจ้งมาในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด (ความเสียหายตามความเห็นของคณะกรรมการระบุไว้ในความเห็นท้ายรายงานผลการสอบสวน)
 - 3) ระบุวันเดือนปีที่แจ้งความ กรณีไม่ได้แจ้งให้ระบุว่าไม่มีการแจ้งความ (เฉพาะเรื่องที่ต้องแจ้งความ)
 - 4) สรุปความเห็นของตำรวจ เช่น รับแจ้งความเป็นหลักฐาน / ดำเนินการต่อไป / ส่ง ปปช./นาย ก.กระทำโดยประมาท ผิด พรบ.จราจรทางบกฯ/งดการสอบสวนเนื่องจากพยานหลักฐานไม่พอพียง-ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ฯลฯ

- 2 -

5) คำสั่งพนักงานอัยการ เช่น สั่งฟ้องนาย ก. ข้อหา.../งดการสอบสวน ฯลฯ

6) คำพิพากษา ให้ระบุผลคำพิพากษาถึงที่สุด ว่า ยกฟ้อง/ให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ จำนวนเท่าใด

โดยตามหัวข้อ 3) – 6) หากกรณีใดไม่มีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องก็ไม่ต้องจำเป็นต้องระบุ หรือหากจะพิมพ์หัวข้อไว้แล้วระบุว่า “ไม่มี” หรือ “-” ก็ได้

⁷ ให้สรุปข้อเท็จจริงซึ่งเป็นสาระสำคัญของสำนวนนี้ เช่น

- “ข้อเท็จจริงได้ความว่า ระหว่างปี พ.ศ.2539 – 2540 นายสอน ระเบียบดี ข้าราชการ ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์..... ได้ออกหลักฐานใบเสร็จรับเงิน ค่าลงทะเบียนของ.....ประจำภาคที่ 1 ปีงบประมาณ 2539 จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นเงิน 51,060 บาท และภาคที่ 2 ปีงบประมาณ 2540 จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นเงิน 45,375 บาท แล้วไม่นำเงินส่งให้ศูนย์..... เป็นเหตุให้ทางราชการ ได้รับความเสียหายคิดเป็นเงินรวมทั้งสิ้น 96,435 บาท”

⁸ 1.1 สรุปข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมดตามลำดับการสอบสวน เริ่มตั้งแต่ ผู้พบเหตุ เช่น ใครร้องเรียนเรื่องอะไรอย่างไร / สดง.ตรวจสอบพบอะไรที่ไหนอย่างไร/หน่วยตรวจสอบภายในของกรมนั้นตรวจสอบพบอะไร อย่างไร

1.2 คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดตรวจสอบข้อกล่าวหาตามข้อ 1.1 แล้ว พบว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่กล่าวหาหรือไม่ เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร หน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายหรือไม่ จำนวนเท่าใด

1.3 หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามข้อ 1.2 พบว่า มีผู้กระทำผิดจริง ให้อธิบายขั้นตอนการดำเนินการที่ถูกต้อง/หรือระเบียบของทางราชการในเรื่องนั้น ๆ ว่า ผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเช่นไรจึงจะไม่เกิดความเสียหาย (อ้างอิงระเบียบ/คำสั่ง ประกอบได้ แต่ไม่ต้องละเอียดหรือยกข้อทั้งมาตราเพราะจะไประบุไว้ในข้อมูลเพิ่มเติม 4.1)

โดยในหัวข้อนี้ให้คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดประมวลข้อมูลจากบันทึกการสอบสวน (ส.1) ข้อมูลและเอกสารหลักฐานทั้งหมดตามแนวทางที่กำหนดไว้ตาม ส.1-5 และเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมอื่น ๆ

⁹ สรุปถ้อยคำของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาให้บุคคลใดต้องรับผิดชอบหรือไม่ต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีถ้อยคำของผู้ที่ต้องรับผิดชอบทุกคน ยกเว้นกรณีคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด เชิญแล้วไม่มาหรือติดต่อไม่ได้หรือมีข้อขัดข้อง แต่ต้องระบุไว้ เช่น คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ได้มีหนังสือลงวันที่ 1 มกราคม 2550 เชิญนาย ก. ผู้บังคับบัญชา ซึ่งปัจจุบันเกษียณอายุไปแล้ว มาให้ถ้อยคำ แต่นาย ก.ไม่มาตามนัดโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง (ตามเอกสารไปรษณีย์ตอบรับ เลขที่.....) ทั้งนี้ เนื่องจากศาลปกครองถือเป็นสาระสำคัญหากไม่ให้อีกาสผู้ต้องรับผิดชอบ

- 3 -

ชี้แจงแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอและเป็นธรรมโดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ เป็นเหตุที่จะยกเลิกเพิกถอนคำสั่งที่เรียกให้บุคคลนั้นรับผิดชอบ

10 ระบุพยานหลักฐานสำคัญ เช่น เอกสารหรือวัตถุ ที่เป็นหลักฐานสำคัญต่อการพิจารณาหรือวินิจฉัย เช่น สำเนาเช็ค.....(มีความผิดปกติอย่างไร) หนังสืออนุมัติ/อนุญาต....บุคคลใดลงลายมือชื่อ มีจุดผิดปกติหรือแสดงความบกพร่องอย่างไร ภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ....แสดงให้เห็นว่าฝ่ายใดถูกหรือผิดอย่างไร ฯลฯ

11 ระบุข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้ง

12 ระบุรายละเอียดโดยชัดเจนว่า คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด มีเหตุผลประกอบการพิจารณาอย่างไร จึงได้ชี้ว่าเกิดความเสียหายและมีเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ต้องรับผิดชอบ

ระบุความเห็นของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ว่า ทางราชการเสียหายหรือไม่ จำนวนเท่าใด มีผู้ต้องรับผิดชอบหรือไม่ จำนวนเท่าใด ฐานความผิดใด

เช่น

กรณีไม่ต้องรับผิดชอบ ข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวนปรากฏว่า เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2548 เวลาประมาณ 17.30 น.นายxxxx ตำแหน่งพนักงานขับรถยนต์ได้ขับรถยนต์บรรทุก หมายเลขทะเบียน xxx กรุงเทพมหานคร ของกรมxxxx กลับจากการปฏิบัติราชการที่จังหวัดระยอง นายxxxx ได้ขับรถด้วยความเร็วประมาณ 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง โดยบรรทุกของหนักเต็มรถและได้เปลี่ยนช่องทางวิ่งตามหลังรถโดยสารประจำทางขณะลงเนินเขา นายxxxx ควรจะต้องใช้ความระมัดระวัง มากกว่าปกติ โดยเว้นระยะห่างจากรถคันหน้าพอสมควรและชะลอรถพร้อมที่จะหยุดได้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน การที่นายxxxx ไม่สามารถหยุดรถได้ทันทำให้ชนท้ายรถโดยสารประจำทางอย่างแรงจนชนรถที่จอดอยู่ข้างหน้าต่อ ๆ กันไปอีก 4 คัน และรถคันที่นายxxxx ชนได้เสียการควบคุมเนื่องจากเพลาคหักพุ่งไปชนรถในช่องทางวิ่งด้านซ้ายอีกด้วย รวมทั้งสิ้น 6 คัน เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่รถของราชการและของบุคคลภายนอกรวม 7 คัน ประกอบกับตามบันทึกรายงานประจำวันของสถานีตำรวจทางหลวง นายxxxx ได้ให้การรับสารภาพว่า ชนโดยประมาทเป็นเหตุให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหายและมีผู้ได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ กับได้ให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับด้วยแล้ว การกระทำของนายxxxx จึงเป็นการกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจกต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และนายxxxx อาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้แต่หาได้เพียงพอไม่ แต่มีได้มีลักษณะของการกระทำโดยขาดความระมัดระวังที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น คาดเห็นได้ว่าความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้หรือหากระมัดระวังสักเล็กน้อยยังคงได้คาดเห็นว่าอาจเกิดความเสียหายขึ้นเช่นนั้นอันจะถือเป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรณีตามข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้กระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 5 มาตรา 8 วรรคแรก และมาตรา 10 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นายxxxx จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย

- 4 -

ของรถยนต์ราชการหมายเลขทะเบียน xxxxกรุงเทพมหานคร และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ของบุคคลภายนอกจากเหตุละเมิดดังกล่าว

กรณีให้รับผิดชอบ ข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวนปรากฏว่า เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2548 เวลาประมาณ 17.30 น.นายxxxx ตำแหน่งพนักงานขับรถยนต์ได้ขับรถยนต์บรรทุก หมายเลขทะเบียน xxxxกรุงเทพมหานคร ของกรม xxxxกลับจากการปฏิบัติราชการที่จังหวัดระยอง เมื่อเดินทางถึงทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 ถนนกรุงเทพ - พัทยา ระหว่างกิโลเมตร ที่ 23 - 24 ช่วงลงเนินเขา รถยนต์โดยสารประจำทางหมายเลขทะเบียน xxxx กรุงเทพมหานคร ซึ่งวิ่งอยู่ด้านหน้าทางซ้ายของรถยนต์ราชการได้เปลี่ยนช่องทางมาทางขวาและหยุดรถยนต์อย่างกะทันหัน นายxxxxอ้างว่าได้พยายามเบรกหยุดรถ แต่เบรกแข็งไม่สามารถหยุดรถยนต์ได้ทัน รถยนต์ของทางราชการจึงเฉี่ยวชนท้ายรถยนต์โดยสารประจำทางคันดังกล่าวทำให้รถยนต์โดยสารประจำทางพุ่งไปเฉี่ยวชนท้ายรถยนต์ต่อกันไป ในขณะที่เฉี่ยวกับรถยนต์ของทางราชการได้เสียหลักไปเฉี่ยวชนท้ายรถยนต์ตู้ทำให้รถยนต์ตู้พุ่งไปชนท้ายรถยนต์กระบะอีกทอดหนึ่ง เป็นเหตุให้บุคคลภายนอกผู้ที่โดยสารมากับรถยนต์หมายเลขทะเบียน xxxx กรุงเทพมหานคร ได้รับบาดเจ็บจำนวน 3 คน รถยนต์ของทางราชการได้รับความเสียหายคิดเป็นเงิน 327,741 บาท และรถยนต์ของบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายรวม 6 คัน เมื่อพิจารณาถึงสภาพความเสียหายทั้งของรถยนต์ราชการและบุคคลภายนอกซึ่งได้รับความเสียหายคิดเป็นเงินค่าซ่อมแซมจำนวนค่อนข้างสูงประกอบกับตามรายละเอียดการซ่อมแซมรถยนต์ของทางราชการหลังเกิดเหตุไม่ปรากฏว่ามีรายการซ่อมแซมระบบเบรกแต่อย่างใด จึงเชื่อได้ว่านายxxxxขับรถยนต์มาด้วยความเร็วสูง ซึ่งนายxxxx ในฐานะมีอาชีพเป็นพนักงานขับรถยนต์ควรใช้ความระมัดระวังโดยเว้นระยะห่างจากรถยนต์คันหน้าพอสมควรและพร้อมที่จะหยุดรถยนต์ได้ แต่หาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอไม่ จึงไม่สามารถหยุดรถได้ทันเมื่อจำเป็นต้องหยุด พฤติการณ์ถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง นายxxxx จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ทางราชการ เมื่อคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมแห่งกรณีนี้ผู้ขับรถยนต์โดยสารประจำทางก็มีส่วนประมาทด้วยเช่นกัน จึงให้นาย xxxx รับผิดชอบใช้ใบอัตราร้อยละ 50 ของค่าเสียหายจำนวน 327,741 บาท คิดเป็นเงิน 163,870.50 บาท และหากกรมxxxxต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้บุคคลภายนอก ก็ให้นายxxxx รับผิดชอบใช้ใบอัตราเดียวกัน ตามนัยมาตรา 10 ประกอบมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

อนึ่ง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดอาจปรับปรุงหัวข้อการนำเสนอและรายละเอียดประกอบการพิจารณาตามนัยข้อเท็จจริงที่ปรากฏในแต่ละสำนวนการสอบสวน ได้ตามความเหมาะสม

.....

ด่วนที่สุด

ที่ กค 0406.2/0-66



กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

๒๕ กันยายน 2550

เรื่อง แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่
เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี
และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
อ้างถึง 1. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
2. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.6/ว 121 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2545
สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางในการกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิด

ตามที่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐในกรณีเจ้าหน้าที่ได้กระทำไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยสิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีดังกล่าวจะมีได้เพียงใด ให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรม หรือความผิด หรือความบกพร่อง หรือระบบดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ และกระทรวงการคลังได้กำหนดหลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหน้าที่ไว้ตามหนังสือที่อ้างถึง 2 นั้น

กระทรวงการคลังขอเรียนว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8 ข้างต้น มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับกับกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน และเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น แต่ปรากฏว่าหลักเกณฑ์การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.6/ว 121 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2545 ที่ส่วนราชการต่างๆ ถือปฏิบัติอยู่ ยังมีได้มีการกำหนดแนวทางแบ่งสัดส่วนความรับผิดของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่ละรายไว้ ทำให้การกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรม และเกิดความไม่เสมอภาค

/แก่...

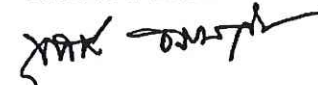
- 2 -

แก่เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนของแต่ละหน่วยงานของรัฐ จึงเห็นสมควรยกเลิกหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.6/ว 121 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2545 และเพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีบรรทัดฐานในการกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคกับเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงาน จึงเห็นควรกำหนดแนวทางในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ โดยได้แบ่งตามลักษณะของความเสียหาย และกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนตามกลุ่มหรือแต่ละราย เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้ประกอบเป็นแนวทางในการพิจารณาคำนวณความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป (สิ่งที่ส่งมาด้วย)

อนึ่ง ในการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐอาจพิจารณาโดยคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมีต้องใช้สิทธิเรียกให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหาย ตามมาตรา 8 วรรค 2 และถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วย ตามมาตรา 8 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้วจึงนำความเสียหายที่ลดส่วนและ/หรือหักส่วนแล้วมาพิจารณาความรับผิดให้เหมาะสมตามพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่แต่ละราย โดยใช้แนวทางการกำหนดสัดส่วนดังกล่าวประกอบการพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องใช้แนวทางดังกล่าวประกอบการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายอุทิศ ธรรมวาทีน)

รองปลัดกระทรวงการคลัง

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน

กรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร. 0 2271 1999

แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบเกิดของเจ้าหน้าที่

กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)						หมายเหตุ
		คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง		ผู้บังคับบัญชา (ผบ.)		
		ชื่อ	สัดส่วน	ตำแหน่ง	ตำแหน่ง/เสนอความเห็น	ระดับชั้น-กลาง/ผู้ผ่านงาน	ชั้นสูง/ผู้อนุมัติ	
1	การจัดจ้าง/จัดซื้อ ราคาแพง							
1.1	วิธีการจัดซื้อ/จัดจ้าง ไม่ถูกต้อง	กก. พิจารณาผล	60	ฝ่ายพัสดุ	20	10	10	กรณีผ่าน จนท.ฝ่ายพัสดุ
		กก. พิจารณาผล	60	-	-	20	20	กรณีไม่ผ่าน จนท.ฝ่ายพัสดุ
		กก. พิจารณาผล	60	-	-	-	40	กรณีไม่ผ่าน จนท.ฝ่ายพัสดุ /ผบ.ชั้นต้น-กลาง
1.2	กำหนดราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง							
(1)	ใช้ค่า Factor F / ราคาวัสดุ ไม่ถูกต้อง	กก.กำหนดราคากลาง	70	ฝ่ายพัสดุ	15	10	5	กรณีผ่าน จนท.ฝ่ายพัสดุ
		กก.กำหนดราคากลาง	70	-	-	20	10	กรณีไม่ผ่าน จนท.ฝ่ายพัสดุ
		กก.กำหนดราคากลาง	70	-	-	-	30	กรณีไม่ผ่าน จนท.ฝ่ายพัสดุ /ผบ.ชั้นต้น-กลาง
(2)	คำนวณปริมาณงานผิดพลาด	กก.กำหนดราคากลาง	100	-	-	-	-	
1.3	ไม่คัดเลือกผู้เสนอราคาต่ำสุดที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนด	กก.เปิดซอง	60	ฝ่ายพัสดุ	15	15	10	กรณีตาม (1) และ (2) จนท.ฝ่ายพัสดุ/ผู้ผ่านงานที่กักต้งแล้ว
(2)	วิธีประกวดราคา	กก.พิจารณาผล	60	ฝ่ายพัสดุ	15	15	10	แต่ผู้บังคับบัญชาใช้จำนวนมาจสั่งอนุมัติ ให้ผู้อนุมัติรับผิดชอบ
								ร้อยละ 40 (จนท.ฝ่ายพัสดุ/ผู้ผ่านงาน ไม่ต้องรับผิดชอบ)

กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ต่อ)

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)						ผู้บังคับบัญชา	หมายเหตุ
		คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง		ผู้บังคับบัญชา			
		ชื่อ	สัดส่วน	ตรวจสอบ/เสนอความเห็น	สัดส่วน	ขั้นสูง/ผู้อนุมัติ	ผู้ผ่านงาน		
2	การตรวจการจ้าง/ตรวจรับ ไม่ถูกต้อง								
	2.1 การก่อสร้างไม่เป็นไปตามแบบรูปรายการ	กท.ตรวจการจ้าง	30	ผู้ควบคุมงาน	50	10	10	กรณีข้อเท็จจริงปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่าผู้บังคับบัญชา มีเหตุที่น่าเชื่อว่าควรจะได้รู้ถึงการตรวจรับงานไม่เป็นไปตามแบบรูปรายการ	
		กท.ตรวจการจ้าง	40	ผู้ควบคุมงาน	60	-	-	กรณีผู้บังคับบัญชาไม่น่าจะรู้ว่าการตรวจรับงานไม่เป็นไปตามแบบรูปรายการ ไม่ต้องรับผิดชอบ	
	2.2 ส่งของไม่ตรงตามสัญญา	กท.ตรวจรับ	60	ฝ่ายพัสดุ	20	10	10	กรณีข้อเท็จจริงปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่า จนท.ฝ่ายพัสดุ/ผู้บังคับบัญชา มีเหตุที่น่าเชื่อว่าควรจะได้รู้ถึงการส่งของไม่ตรงตามสัญญา	
		กท.ตรวจรับ	100	-	-	-	-	กรณี จนท.ฝ่ายพัสดุ/ผู้บังคับบัญชา ไม่น่าจะรู้ว่าการส่งของไม่ตรงตามสัญญา ไม่ต้องรับผิดชอบ	
3	ไม่เรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงาน/ของล่าช้า	กท.ตรวจการจ้าง/รับ	70	ฝ่ายพัสดุ	10	10	10	กรณีข้อเท็จจริงปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่า จนท.ฝ่ายพัสดุ/ผู้บังคับบัญชา มีเหตุที่น่าเชื่อว่าควรจะได้รู้ถึงการส่งมอบงาน/ของล่าช้า	
		กท.ตรวจการจ้าง/รับ	100	-	-	-	-	กรณี จนท.ฝ่ายพัสดุ/ผู้บังคับบัญชา ไม่อาจทราบข้อเท็จจริงได้ว่ามีการส่งมอบงาน/ของล่าช้า ไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น กท.ตรวจการจ้าง/รับ ปกติไม่แจ้งให้ทราบ, ลงนามตรวจรับ-ยื่นหนังสือ เป็นต้น	

กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (ต่อ)

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)						ผู้บังคับบัญชา	หมายเหตุ
		คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง		ผู้บังคับบัญชา			
		ชื่อ	สัดส่วน	(ตรวจสอบ/เสนอความเห็น)	สัดส่วน/	ขั้นสูง/	ผู้อนุมัติ		
4	การใช้เงินผิดระเบียบ								
	4.1 ไม่นำเงินรายได้เข้าบัญชีที่เกี่ยวข้อง			ฝ่ายการเงิน	20		30	50	กรณีเป็นเรื่องและผู้เสนอและผู้บังคับบัญชาปฏิบัติผิดหลัก- การเงินการคลัง
	แต่นำไปใช้โดยผิดระเบียบ						-	100	กรณีผู้อนุมัติใช้อำนาจสั่งการและเป็นผู้อนุมัติ ให้รับผิดชอบเต็ม- จำนวนร้อยละ 100 (จนท.ฝ่ายการเงิน/ผู้ผ่านงาน ไม่ต้องรับผิดชอบ)
	4.2 จ่ายเงินเกินสิทธิ/ไม่มีสิทธิ/ผิดระเบียบ			ฝ่ายการเงิน	60		20	20	กรณีมีเงินงบประมาณ/เงินราชการสำหรับใช้จ่ายแล้ว แต่จ่าย ผิดระเบียบหรือจ่ายเกินกว่าสิทธิที่ควรได้รับ

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. กรณีเจ้าหน้าที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบมากกว่า 1 คน เช่น คณะกรรมการกำหนดราคากลางมีจำนวน 3 คน หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุที่เกี่ยวข้องมีจำนวน 2 คน ให้แต่ละคนรับผิดชอบและส่วนเท่า ๆ กัน
2. ฝ่ายพัสดุ/ฝ่ายการเงิน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายพัสดุ/ฝ่ายการเงินหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นแต่มีลักษณะการปฏิบัติงานที่ราชการและความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน
3. แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่นี้ เป็นเพียงแนวทางประกอบการพิจารณาในเบื้องต้นเท่านั้น หากมีกรณีนอกเหนือจากแนวทางดังกล่าว ให้ดำเนินการดังนี้
 - 3.1 กรณีที่มีความเสียหายทำนองเดียวกับลักษณะความเสียหายข้างต้นก็นำสัดส่วนดังกล่าวมาเทียบเคียงและปรับใช้ตามความเหมาะสม
 - 3.2 กรณีมีข้อเท็จจริงกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้บังคับบัญชาแตกต่างกันไปจากแนวทางข้างต้น ให้ปรับเปลี่ยนสัดส่วนใหม่ได้ตามความเหมาะสม
 - 3.3 กรณีมีลักษณะความเสียหายนอกเหนือจากแนวทางข้างต้น ให้กำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละกรณีได้ตามความเหมาะสม

แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

กรณีทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)										หมายเหตุ
		ผู้ทุจริต	คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง (ตรวจสอบ/เสนอความเห็น)		ผู้บังคับบัญชา		ผู้มอบ อำนาจ	ผู้อนุมัติ	หมายเหตุ	
			ชื่อ	สัดส่วน	ตำแหน่ง	สัดส่วน	ขั้นต้น-กลาง/ ขั้นสูง/	ผู้มอบ อำนาจ				
1	รับเงินส่วนตัวไปใช้ส่วนตัว											
	1.1 รับเงินแล้วไม่ออกใบเสร็จรับเงิน / แก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน	100				ฝ่ายการเงิน	60		20	20		
	1.2 ออกใบเสร็จรับเงินแล้วไม่นำเงินส่ง	100	กก.เก็บรักษาเงิน	60		ฝ่ายการเงิน	20	10	10	10		กรณี กก.เก็บรักษาเงิน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามระเบียบ
		100	-			ฝ่ายการเงิน	60	20	20	20		กรณี กก.เก็บรักษาเงิน ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนถูกต้องตาม- ระเบียบแล้ว ไม่ต้องรับผิดชอบ
	1.3 ไม่นำเงินฝากคลังหรือธนาคารให้ครบ จำนวนตามระเบียบยกกลับมาไปใช้ส่วนตัว	100				ฝ่ายการเงิน	60	20	20	20		
2	เบิกจ่ายเงินโดยทุจริต											
	2.1 ไม่มีหลักฐานการจ่าย	100				ฝ่ายการเงิน	60		20	20		
	2.2 ทำหลักฐานการจ่ายเท็จ	100				ฝ่ายการเงิน	60		40	-		กรณีตาม 2.2 และ 2.3 ผู้อนุมัติไปสอบละเอียดและละเอียดควบคุมดูแล
	2.3 แก้ไขเอกสารการเบิกจ่าย	100				ฝ่ายการเงิน	60		40	-		ปล่อยให้มีการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้อนุมัติรับผิดชอบด้วย โดย ปรับสัดส่วนเท่ากับ 2.1

กรณีทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน (ต่อ)

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)						หมายเหตุ	
		ผู้ทุจริต	คณะกรรมการ		ผู้เกี่ยวข้อง (ตรวจสอบ/เสนอความเห็น)		ผู้บังคับบัญชา		
			ชื่อ	สัดส่วน	ตำแหน่ง	สัดส่วน	ขั้นต้น-กลาง/ขั้นสูง / ผู้อนุมัติ		ผู้ทำงาน
	2.4 แก้ไขหรือเติมจำนวนเงินในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น	100			ผู้ลงนามในเช็ค/ใบถอนเงิน	100			กรณีผู้ลงนามในเช็ค/ใบถอนเงิน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ เช่น ลงนามไว้ล่วงหน้าโดยยังไม่ได้กรอกจำนวนเงิน, เขียนจำนวนเงินโดยเว้นช่องว่างข้างหน้าไว้ให้เติมได้, ไม่ขีดพร้อมเช็คส่งจ่ายให้เจ้าหน้าที่โดยตรง เป็นต้น ให้ผู้ลงนามในเช็ค/ใบถอนเงิน รับผิดชอบและส่วนเท่า ๆ กัน

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. กรณีเจ้าหน้าที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบมากกว่า 1 คน เช่น คณะกรรมการกำหนดราคากลางมีจำนวน 3 คน หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุที่เกี่ยวข้องมีจำนวน 2 คน ให้แต่ละคนรับผิดชอบและส่วนเท่า ๆ กัน
2. ฝ่ายการเงิน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการเงินหรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นแต่มีลักษณะการปฏิบัติงานที่ราชการและความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน
3. แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่นี้ เป็นเพียงแนวทางการพิจารณาในเบื้องต้นเท่านั้น หากมีการยื่นขอหนังสือจากแนวทางการตั้งกล่าว ให้ดำเนินการดังนี้
 - 3.1 กรณีที่มีความเสียหายทำนองเดียวกับลักษณะความเสียหายข้างต้นก็นำสัดส่วนดังกล่าวมาเทียบเคียงและปรับใช้ตามความเหมาะสม
 - 3.2 กรณีมีข้อเท็จจริง/กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้บังคับบัญชาแตกต่างกันไปจากแนวทางการข้างต้น ให้ปรับเปลี่ยนแปลงส่วนใหม่ได้ตามความเหมาะสม
 - 3.3 กรณีมีลักษณะความเสียหายนอกเหนือจากแนวทางการข้างต้น ให้กำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละกรณีได้ตามความเหมาะสม

แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

กรณีอุบัติเหตุ

กรณี	ลักษณะความเสียหาย	สัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ)		หมายเหตุ
		พนักงานขับรถ		
1	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร	100		กรณีพนักงานขับรถกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือโดยลำพัง
2	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรและมีเหตุปัจจัยภายนอกประกอบด้วย	75		กรณีมีเหตุปัจจัยภายนอกมาประกอบด้วย เช่น ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ขับรถ มิได้มีตำแหน่งหน้าที่โดยตรงเป็นพนักงานขับรถ, ไม่ชำนาญเส้นทาง, สภาพถนนหรือทัศนวิสัยไม่ดี, สภาพยานพาหนะก่อนนำมาใช้ในเล่มใบอนุญาต, หรือมีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น พนักงานขับรถพยาบาลต้องรับผู้ป่วยได้รับบาดเจ็บไปส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว เป็นต้น
3	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร และผู้กรณีมีส่วนประมาท	50		
	ร่วมอยู่ด้วย			

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. กรณีที่มีการนำยานพาหนะของทางราชการไปใช้ในกิจการส่วนตัวหรือเดินทางออกนอกเส้นทางจากที่ได้รับอนุญาตให้ไปปฏิบัติหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีจำนวนความเสียหาย (ร้อยละ 100)
2. แนวทางการกำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบจะแตกต่างกันเป็นเพียงแนวทางการพิจารณาในเบื้องต้นเท่านั้น หากมีการยื่นขอเงินจากแนวทางการดังกล่าว ให้ดำเนินการดังนี้
 - 2.1 กรณีที่มีความเสียหายทำนองเดียวกับลักษณะความเสียหายข้างต้นก็นำสัดส่วนดังกล่าวมาเทียบเคียงและปรับใช้ตามความเหมาะสม
 - 2.2 กรณีมีข้อเท็จจริงหรือลักษณะความเสียหายที่แตกต่างหรือนอกเหนือจากแนวทางการข้างต้น ให้กำหนดสัดส่วนความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละกรณีได้ตามความเหมาะสม



ที่ กค 0406.2/ ว. 75

กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

30 ตุลาคม 2550

เรื่อง ชักข้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิด
เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี
และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
อ้างถึง 1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
2. หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.7/ว 56 ลงวันที่ 12 กันยายน 2550 และ ด่วนที่สุด ที่ กค 0406.2/ว 66
ลงวันที่ 25 กันยายน 2550

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด
ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 8 วรรคแรก ได้กำหนดว่า เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด
และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ
แห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดชั้น
คณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับผู้ต้องรับผิดและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ผู้
ต้องชดใช้ และวรรคสี่ กำหนดว่า ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณา
ของคณะกรรมการไว้ด้วย นั้น

กระทรวงการคลังขอเรียนว่า จากการที่กระทรวงการคลังได้ตรวจสอบจำนวนการสอบ
ข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดพบว่า เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นกับหน่วยงานของรัฐและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะ
เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐหลายแห่งก็ได้ดำเนินการเร่งรัดให้มีการสอบข้อเท็จจริง
ความรับผิดทางละเมิดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิด
ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นเหตุให้ข้อเท็จจริงที่ได้ไม่ครบถ้วน พยานหลักฐานบางอย่างสูญหาย
ทำให้เกิดความยุ่งยากในการสอบสวน และการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดอาจเกิดความคลาดเคลื่อน
ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ได้ ประกอบกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าว มิได้กำหนด

นพท. ๑๑.

ที่ปรึกษาฯ + กทท. น. ส. 10๕๗ ส. ๑๑๑

ระยะ...

13 พ.ค. 50

(ในกรณีเดิม ๑๑/๕๐)

นพ
14/11/50

ส

13 พ.ค. 50

- 2 -

ระยะเวลาแล้วเสร็จของการพิจารณาของคณะกรรมการไว้ โดยให้เป็นดุลพินิจของผู้แต่งตั้ง ดังนั้น เพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดได้ข้อเท็จจริงและหยานหลักฐานที่ครบถ้วน ลดความยุ่งยากในการสอบสวน จึงเห็นควรชักจูงความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการ ดังนี้

1. เมื่อเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐแห่งใด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดังกล่าวแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดขึ้นคณะหนึ่งโดยไม่ชักช้า อย่างช้าไม่ควรเกิน 15 วัน นับแต่รู้หรือทราบความเสียหายและให้รีบดำเนินการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้แล้วเสร็จโดยเร็ว อย่างช้าไม่ควรเกิน 60 วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไม่สามารถดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ อาจอนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการขอขยายระยะเวลาและมีตรึงเรื่องอายุความด้วย

2. เมื่อการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเสร็จสิ้นแล้วให้ผู้แต่งตั้งรีบดำเนินการสั่งการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 17 อย่างช้าไม่ควรเกิน 15 วัน นับแต่วันได้รับผลการสอบสวนและให้ส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดให้กระทรวงการคลังตรวจสอบภายใน 7 วัน นับแต่วันวินิจฉัยสั่งการ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กระทรวงการคลังประกาศกำหนดว่าไม่ต้องรายงานให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ (เวียนแจ้งประกาศฯ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0406.2/ว 98 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2548)

3. เนื่องจากการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง คณะกรรมการฯ มิได้ให้โอกาสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ข้อ 15 ทำให้การสอบสวนไม่ชอบและเป็นเหตุให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งที่หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายอยู่เมื่อดังนั้น เพื่อมิให้กระบวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเกิดความล่าช้าจากการต้องกลับไปดำเนินการสอบสวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เสียหายใหม่ จึงขอให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามข้อ 15 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ดังกล่าวโดยเคร่งครัดด้วย

อนึ่ง เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทรวงการคลังได้จัดทำแนวทางการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามประเภทสำนวนการสอบสวน และแนวทางกำหนดสัดส่วนความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เวียนแจ้งให้หน่วยงานของรัฐ

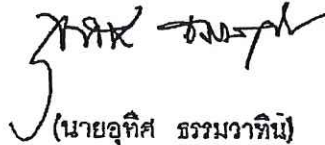
/๙...

-3-

ใช้เป็นแนวทางในการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดตามหนังสือที่อ้างถึง 2 แล้ว โดยหน่วยงานของรัฐสามารถค้นหาเอกสารหนังสือเวียนกระทรวงการคลังได้จากเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง (www.cgd.go.th)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องใช้แนวทางดังกล่าวประกอบการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายอุทิศ ธรรมวาทีนิ)
รองปลัดกระทรวงการคลัง
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านรายจ่ายและหนี้สิน

กรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร.0 2271 1999



ที่ กค 0410.2/ว 217

กรมบัญชีกลาง

ถนนพระราม 6 กทม. 10400

16 มิถุนายน 2551

เรื่อง การสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

เรียน ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี ผู้อำนวยการ เลขาธิการ ผู้บัญชาการ อธิการบดี และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

อ้างถึง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ด้วยปรากฏว่าในการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้มีหน่วยงานของรัฐหลายแห่งที่ยังดำเนินกระบวนการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเหตุให้การพิจารณาทางปกครองที่ได้ดำเนินการมาไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นเหตุให้ต้องถูกเพิกถอนในภายหลัง โดยที่ปัญหาความไม่ชอบด้วยกฎหมายส่วนใหญ่มักเกิดจากหน่วยงานของรัฐมิได้มีการดำเนินการกระบวนการพิจารณาทางปกครองให้เป็นไปตามรูปแบบและขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่มีการแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียในเรื่องที่จะพิจารณามีส่วนร่วมเป็นกรรมการหรือเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้น หรือการมิได้ให้คู่กรณีหรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับความเสียหายมีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและได้โต้แย้งแสดงหลักฐานของตน ทำให้กระบวนการพิจารณาทางปกครองที่ดำเนินการมานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐต้องกลับมาดำเนินการแก้ไขกระบวนการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ใหม่ นอกจากนี้ยังมีกรณีที่มีได้มีการเร่งรัดการสอบสวนให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว เป็นเหตุให้การวินิจฉัยสั่งการความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยลำช้าขาดประสิทธิภาพ และในบางครั้งหน่วยงานของรัฐมิอาจวินิจฉัยสั่งการความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้ทันภายในอายุความ ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียสิทธิและหมดสิทธิที่จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน และเป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐนั้นได้รับความเสียหาย ซึ่งกรณีดังกล่าวจะต้องมีผู้รับผิดชอบและต้องมีการสอบสวน

/ทา...

-2-

หาตัวผู้ต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้นมาอีกซึ่งทำให้เกิดความซ้ำซ้อน สูญเสียเวลาและโอกาสที่หน่วยงานของรัฐจะทำประโยชน์อื่นได้อย่างเต็มที่โดยไม่จำเป็น

กรมบัญชีกลางโดยได้รับมอบหมายจากกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่าการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและการรักษาผลประโยชน์ให้แก่ทางราชการ จึงเป็นงานที่มีความสำคัญทั้งต่อตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐและประโยชน์ของทางราชการ จึงสมควรจะได้มีการซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ การพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในเรื่องที่เป็นปัญหาและเกิดความผิดพลาดบ่อยครั้ง ดังนี้

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด ในกรณีการแต่งตั้งคณะกรรมการ หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้แต่งตั้งเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในเรื่องนั้นย่อมขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 สมควรที่จะได้รายงานและเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่สูงขึ้นไป 1 ระดับ เพื่อเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 12 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผลการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในเรื่องนั้นต้องเสียไป

2. การทำหน้าที่ของกรรมการผู้ได้รับแต่งตั้ง หากกรรมการท่านใดเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องข้องกับเรื่องที่ตนทำหน้าที่พิจารณาทางปกครองในเรื่องแล้ว กรรมการผู้นั้นจะต้องหยุดการพิจารณาทางปกครองไว้ก่อนและแจ้งให้คณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดทราบเพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งได้บัญญัติไว้ตามนัยมาตรา 15 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรมและไม่ต้องถูกคัดค้านในภายหลัง

3. การกำหนดระยะเวลาในการสอบสวน หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้แต่งตั้ง และคณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดสมควรจะยึดถือและปฏิบัติตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดที่ได้กำหนดเวลาแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด หากจะมีความจำเป็นต้องขยายเวลาแล้วเสร็จออกไปควรขยายเวลาแต่เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยให้ถือกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จนั้นเป็นมาตรฐานการเร่งรัดของการพิจารณาความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการเนื่องจากเหตุขาดอายุความ

-3-

4. การสอบสวนเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดก่อนดำเนินการสอบสวน คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดควรแจ้งข้อเท็จจริงเรื่องที่จะทำการสอบสวนให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องทราบ และให้บุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนอย่างเพียงพอและเป็นธรรมตามนัยข้อ 15 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาทางปกครองเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มีความเป็นกลางและเป็นธรรม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายมนัส อำมเวหา)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

สำนักความรับผิดทางแพ่ง

กลุ่มพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง

โทร. 0 2271 1999